

DE BEKERING EN ZENDINGSWERK ONDER DE INDIANEN

VAN

DAVID BRAINERD

Deze brochure werd samengesteld door

W. Westerbeke

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

INHOUD

Hoofdstuk

1. Inleiding
2. De bekering van David Brainerd
3. De voorbereiding tot het zendingswerk
4. Eliot, een voorloper van Brainerd op het zendingsveld
5. Tussen de hutten van de Indianen in Kaunaumeeek
6. Pionierswerk in Delaware
7. Bij de wigwams van Susquehannah
8. Een geestelijke opwekking te Crossweeksung in New-Jersey
9. Een geestelijke opwekking in Susquehannah
10. Vruchten van de prediking
11. Een Avondmaal met de Indianen
12. De bekering van een tovenaer
13. Brainerd's laatste dagen
14. Zijn opvolgers

Hoofdstuk 1.

Inleiding

David Brainerd werd op de 20^e april 1718 geboren te Haddam, in de kolonie Connecticut. Hij was het 9^e kind, en had vier broers en vier zusters. Het landhuis waar hij woonde stond boven de Westoever van de Connecticut rivier, 2 mijl buiten Haddam. Zijn vader heette Hiskia Brainerd, Schildknaap. Hij stierf toen David circa 9 jaar was. Zijn moeder was Dorothea Hobart, dochter van Jeremia Hobart, bedienaar van het Evangelie. Davids moeder stierf in maart 1732, toen hij 4 jaar was. Van zijn 14^e tot zijn 19^e jaar bleef David bij zijn zuster Jerusha, die trouwde met Samuël Spener.

David liet na zijn dood een dagboek achter en een journaal van zijn werk vanaf 19 juni 1745 tot 19 juni 1746. Zijn dagboek werd door **Jonathan Edwards** gepubliceerd.

- Een vertaling hiervan werd in Nederland gepubliceerd: *Historiesch verhaal van het Godvruchtig leven ... van David Brainerd .... Alles getrokken uit zyn eigen dag-register.* / door J. Edwards. Vertaald door J. Ross. Met een voorwoord van ds. G. van Schuylenborg, predikant te Tienhoven.
- Een verkorte versie werd uitgegeven door J. van Golverdinge, te 's Gravenhage, 1860.
- Tevens verscheen: *Aanmerkelijk verhaal van de opkomst ... van Gods genade ... onder de Indianen;* Utrecht 1756; uitgave Jan J. van Poolsum; vertaald door J. Ross uit: *Mr. Brainerd's Journal while among the Indians.*
- Een andere editie verscheen in 1965 bij De Banier te Utrecht. Dit betrof een vertaling van *een levensbeschrijving van David Brainerd*, geschreven door Jesse Page en vertaald door C. B. van Woerden Jr.
- In het Engels verschenen tal van publicaties rondom de persoon en het werk van Brainerd. Rond 2000 verscheen: *The life and ministry of David Brainerd*, door Ed Reese.
- Uit genoemde boeken werd de inhoud van deze brochure ontleend.
- Tevens verscheen in 2000 bij De Groot Goudriaan te Kampen: *Leven van kracht tot kracht; uit het leven van zendeling David Brainerd*, door L. J. van Valen.

David Brainerd leefde in de dagen van een der grootste opwekkingen die Noord Amerika gehad heeft, vanaf ca. 1732 tot 1742. Het is opmerkelijk dat zijn bekering in dezelfde tijd plaats vond. Na het hoogtepunt van de opwekking, ca. 1740 kwam Gods werk in de beproeving. Het bleek dat er ook veel algemeen werk van Gods Geest onder gevonden werd. Dat werkte teleurstelling uit, maar ook vernedering. Edwards heeft deze ontwikkeling beschreven en toegevoegd als een nabeschouwing in zijn publicatie over het leven van Brainerd. Deze toelichting wordt separaat gepubliceerd.

HOEZEER HEEFT DE KERK VAN CHRISTUS EEN NIEUWE OPWEKKING NODIG!

Laten wij erom bidden, want de belofte ligt er dat de laatste opwekking in de kerk van Christus, gewerkt zal worden omtrent de tijd van de bekering van de Joden; Romeinen 11.

Hoofdstuk 2.

De bekering van David Brainerd

Ik ben van mijn jeugd af zo ik meen, aan de zedige kant geweest en meer geneigd tot zwaarmoedigheid dan tot het tegengestelde uiterste; maar ik kan mij niet herinneren dat ik enige duidelijke overtuiging van zonde had, totdat ik circa 7 of 8 jaren was; wanneer ik over mijn ziel bekommerd, bij de gedachte aan de dood verschrikt en tot volbrenging van plichten aangedreven werd. Maar dit was een zeer onaangename bezigheid, die mijn vermaak tot spelen geheel wegnam. Maar helaas, deze godvruchtige aandoening was slechts voor een korte duur. Ik begaf mij evenwel soms tot het verborgen gebed en leefde dus gerust te Sion, zonder God in de wereld en zonder grote bekommring; totdat ik naar mijn beste geheugen circa 13 jaren was.

Op zekere tijd in de winter van het jaar 1732 werd ik enigszins gewekt uit mijn vleselijke gerustheid door ik weet haast niet, welke middelen in het eerst. Maar ik werd zeer aangedaan over een grote sterfte en dodelijke ziekte, die te Haddam woedde. Ik was dikwijls ja gedurig en ook ernstig en vurig in de waarneming van godsdienstige plichten en nam groot vermaak in het lezen, vooral in Mr. Janeway's: *Voorbeelden van kinderen*. Ik was soms zeer bewogen in de plichten en had veel vermaak in de volbrenging ervan, en ik hoopte soms dat ik nu bekeerd was of ten minste op een goede weg naar de hemel en de gelukzaligheid, niet wetende wat de bekering was. De Geest van God handelde te dezer tijd, zo ver met mij; ik was aanmerkelijk aan de wereld gedood en mijn gedachten werden bijna geheel ingenomen en besteed omtrent de belangen van mijn ziel en mag waarlijk zeggen: *ik was bijna bewogen een Christen te worden*, Handelingen 26 : 28.

Ik was ook uitnemend verlegen en zwaarmoedig over de dood van mijn moeder, wat in maart 1732 voorviel. Maar naderhand begon mijn Godvruchtige bezorgdheid af te nemen en ik verviel bij trappen tot een behoorlijke zorgeloosheid, ofschoon ik evenwel het verborgene gebed gewoonlijk bleef aanhouden.

Ik vertrok omtrent de 15^e april 1733 uit mijn ouderlijk huis naar East-Haddam, waar ik 4 jaar doorbracht, doch steeds zonder God in de wereld, hoewel ik gedurig de hele kring van verborgen plichten doorwandelde. Ik was niet zo zeer geneigd tot jong gezelschap of vrolijke tijdsverdriving (zoals men dat zo noemt) maar dit weet ik, dat ik nooit van mijn leven van een vrolijk gezelschap terugging met zo'n goed geweten, als ik daarheen was gegaan. Het bracht mij altijd onder nieuwe schuld, maakte mij bevreesd tot de troon der genade te naderen en bedierf die goede gestalten waarin ik mij soms probeerde te behagen. Helaas, al mijn gestalten waren maar eigengerechtigheid en niet gegrond op een begeerte tot Gods eer.

Omtrent het einde van april 1737, toen ik 19 jaar was, trok ik naar Durham en begon te arbeiden op een boerderij omtrent één jaar lang, totdat ik 20 jaar oud was. Gedurig verlangende uit een natuurlijke neiging naar een vrijer leven.

Wanneer ik omtrent 20 jaar oud was, begaf ik mij tot de studie en was enige tijd tevoren meer dan naar gewoonte ernstig in de plichten; maar nu gaf ik mij meer dan ooit over tot de betrachtting van godsdienstige plichten. Ik was zeer nauwkeurig en waakzaam over mijn gedachten, woorden en werken en dacht dat ik nu vooral zedig moest zijn, omdat ik voornemens was mij aan het predikambt toe te wijden, mij verbeeldende, dat ik mij hierover aan de Heere had opgedragen.

In de maand April 1738 ging ik naar Phineas Fiske, predikant van de kerk te Haddam en woonde bij hem in het laatst van zijn leven. Ik herinner mij dat hij mij aanraadde het jonge gezelschap geheel en al te verlaten en mij te verwoegen bij de zedige oudere mensen. Welke raad ik opvolgde; en mijn levenswijze was nu uitnemend geschikt en godsdienstig. Ik las de Bijbel tweemaal geheel uit in minder dan een jaar tijds, ik besteedde iedere dag veel tijd in het verborgen gebed, ik was zeer aandachtig onder het gepredikte woord en wendde mijn uiterste pogingen aan om het te onderhouden. Ik was over de godsdienst zo ingenomen, dat ik met enige jongens bestemde om op Sabbatavonden afzonderlijk samen te komen tot godvruchtige oefeningen. Ik meende in die plichten oprecht te zijn. Nadat die bijeenkomsten gescheiden waren, herhaalde ik de redenen op die dag gesproken, bij mijzelf en herinnerde mij al wat ik kon, ofschoon het soms al wat laat werd in de nacht. Ook was ik veeltijds gewoon 's maandagsmorgens mij dezelfde predikatiën weer te binnen te brengen. Ik had bij tijden aanmerkelijke gemoedsbewegingen onder de plichten, en ook een groot vermaak daarin en was menigmaal van gedachten mij bij de Kerk te voegen. Kortom, ik was uitwendig zeer fraai en rustte geheel op mijn plichten, hoewel ik dit niet inzag of vermoedde.

Na de dood van Mr. Fiske - herfst 1738 - vervolgde ik mijn studiën met mijn broer. Ik bleef steeds volharden in godsdienstige plichten, mij menigmaal verwonderende over de wispelturigheid van de belijders; het was mij tot kwelling en droefheid dat zij in zaken van de godsdienst zo lichtzinnig waren. Zo vorderde ik zeer ver op een grond van eigengerechtigheid en zou geheel bedorven en verloren geweest zijn, indien alléén de goedertierenheid van God dit niet verhoed en voorgekomen had.

Het behaagde God in het begin van de winter 1738 op een sabbatmorgen wanneer ik naar buiten ging om (zo ik me kan herinneren) enige verborgen plichten waar te nemen, mij, op een onverwachte wijze zó'n ontdekking en gevoel van mijn gevaar en van de toorn Gods te geven, dat ik verbaasd stond. Mijn voorgaande goede gestalten, waarin ik mij behaagd had, verdwenen allen in één ogenblik. Ik was door het gezicht, hetwelk ik van mijn zonden en snoodheid had, die hele dag zeer benauwd, vrezende dat Gods toorn mij haastig zou treffen. Ik was zeer neerslachtig en hield mij veel alleen, ja ik benijdde soms het geluk van de vogels en dieren, omdat zij niet blootgesteld waren aan een eeuwige dood. Want ik was er nu heel van overtuigd, dat ik verloren lag.

Zo leefde ik van dag tot dag, de meeste tijd in grote benauwdheid. Soms deden er zich bergen van zwarigheden op, om mijn hoop van genade te ontvangen geheel weg te nemen. Het werk der bekering scheen mij zo groot, dat ik er nooit het onderwerp van dacht te zullen worden. Ik bleef evenwel bidden, tot God roepen en andere plichten met grote ernst volbrengen, hopende door enige genademiddelen de zaak te verbeteren.

Hoewel ik honderd en meer keren alle inbeelding van enige waardigheid in mijn plichten verzaakte (zo ik dacht) zelfs wanneer ik deze volbracht en menigmaal voor God beleed, dat ik om de beste die ik ooit bedreef, niet anders verdiende dan de eeuwige verdoemenis, had ik nochtans een heimelijke hoop om mij bij God door mijn plichten aangenaam te maken. En wanneer ik hartelijk bad en mijn hart enigszins ootmoedig was, dan hoopte ik dat God daardoor tot medelijden met mij bewogen zou worden. Mijn gebeden hadden toen een schijn van goedheid in zich, ik scheen ook te treuren over de zonden en dan dacht ik, dat ik het enigszins wagen kon op de

barmhartigheid van God in Christus. Ofschoon de vooraf overleggende gedachte en grond van mijn hoop niet anders dan enige ingebeelde goedheid was, die zich opdeed in mijn verootmoediging en gemoedsaandoening; of ook wel, (op sommige tijden) ongewone verruimingen. Alhoewel de poort soms zo eng scheen om daar door te gaan, vleide ik mij echter op andere tijden dat het zo heel moeilijk niet was en hoopte dat ik door naarstigheid en waakzaamheid mijn doel spoedig bereiken en de zaak te boven komen zou. Wanneer ik soms grote verruimingen en aanmerkelijke hartstochtelijke bewegingen onder de plichten gehad had, hoopte ik een goede stap naar de Hemel gedaan te hebben, mij verbeeldende dat God bewogen was zoals ik. En dat Hij zulke oprechte gebeden (gelijk ik die noemde) zeker zou verhoren. Zodat, als ik mij tot de verborgen plichten afzonderde, ik dan enigszins getroost van die plaats terugkeerde. En zo genas ik mijzelf met mijn plichten.

In februari 1739 zonderde ik een dag af tot verborgen vasten en bidden en bracht die door bijna in onophoudelijke roepen tot God om genade, dat het Hem believen mocht mijn ogen te openen om het kwaad der zonden, en de weg der zaligheid door Jezus Christus te zien. En het behaagde de Heere mij op die dag aanmerkelijke ontdekkingen van mijn hart te geven. Maar ik bleef nog steeds op al mijn plichten vertrouwen, hoewel er gene de minste goedheid was in de plichten, die ik toen volbracht, omdat er geen werkzaamheid op Gods eer in gevonden werd, noch een zodanig beginsel in mijn hart leefde. Het behaagde evenwel God mijn betrachtingen op dag een middel te doen zijn om mij enigermate mijn hulpeloosheid te ontdekken.

Op sommige tijden was ik zeer gemoedigd, mij verbeeldende dat God mij lief had, en dacht, ik zou wel haast ten volle met Hem verzoend worden, terwijl alles nochtans gegrond was op enkele vermetelheid; ontstaande uit verruiming onder de plichten, hartstochtelijke bewegingen of goede voornemens en dergelijke. En wanneer op andere tijden mij grote benauwdheid overkwam op, een gezicht van mijn snoodheid en naaktheid en van mijn volstreckte onmacht, om mij uit de handen van een Soeverein God te kunnen verlossen; dan was ik gewoon die ontdekking weg te schuiven, als iets, dat ik niet dragen kon. Eens, zo ik mij herinner, werd ik met een zware benauwdheid bevangen. De gedachten van mijzelf te moeten verzaken en van alle goedheid uitgestroopt, naakt voor God te staan, waren mij zo verschrikkelijk, dat ik gereed was om daarvan te zeggen wat Felix tot Paulus zei: *Voor ditmaal ga heen* (Handelingen 24 : 25). Ofschoon ik toen alle dagen verlangde naar groter overtuiging van zonden, in de veronderstelling dat ik meer van mijn verschrikkelijke staat moest zien zou ik verlost worden; echter, wanneer mijn snood en goddeloos hart ontdekt werd, dan was dat gezicht zó vreselijk en toonde mij zo klaar dat ik voor de verdoemenis open lag, dat ik het niet kon dragen. Ik trachtte gedurig al zulke hoedanigheden te bekomen welke ik mij verbeeldde, dat anderen verkregen vóór hun aanneming van Christus, ten einde mij aan te prijzen aan Zijn gunst. Wanneer ik soms de kracht van een verhard hart gevoelde, dan dacht ik, dat het eerst verzacht moest worden, eer Christus mij zou willen aannemen. En als ik enige teerheid en verootmoediging des harten vond, hoopte ik, dat, het werk nu haast gedaan zou worden.

En daarom, wanneer mijn benauwdheid mij steeds bijbleef, was ik gewoon over Gods handelingen met mij te murmureren en dacht, dat wanneer anderen zich verootmoedigd vonden, God hun dan genade bewees; maar mijn benauwdheid bleef mij steeds bij.

Soms werd ik traag en zorgeloos, zonder enige grote overtuigingen van zonden, voor een aanmerkelijke tijd achtereen, maar na zulk een tijd grepen de overtuigingen mij veel geweldiger aan dan ooit.

Op een avond leek het mij, bijzonder als ik eenzaam buiten wandelde, dat mij zulk een ontdekking van mijn zonden overkwam, dat ik vreesde, dat de aarde zich zou openen en mijn graf zou worden en dat ik levende in de hel zou neerstorten vóórdat ik thuis zou komen. En ofschoon ik genoodzaakt was naar bed te gaan, opdat mijn benauwdheid door anderen niet bespeurd mocht worden, waar ik erg voor vreesde, durfde ik bijna niet slapen, want ik dacht, het zou een groot wonder zijn als ik 's morgens niet in de hel lag. Al was mijn benauwdheid soms zo groot geworden, vreesde ik echter voor het verlies van mijn overtuigingen en voor terug te keren tot een staat van vleselijke zorgeloosheid en tot mijn voorgaande ongevoeligheid van Gods toekomende toorn, wat mij zeer nauwkeurig deed zijn in mijn gedrag, opdat ik de bewegingen van Gods Geest niet zou uitblussen. Wanneer ik soms de overtuigingen van mijn eigen zondigheid beschouwde en de ernstige mate daarvan, dan was ik gewoon op mijn overtuiging te betrouwen. Dit betrouwen en de hoop die daaruit in mij ontstond, van enige duidelijke voortgang te maken tot mijn verlossing, stelde mijn gemoed gerust; en zo werd ik haast meer ongevoelig en zorgeloos. Maar wanneer ik gevoelde, dat mijn overtuigingen flauw werden en dacht, dat ze mij verlaten zouden, bracht dit mij aanstonds in beroering en werd mij een grote kwelling. Soms verwachtte ik een grote stap te doen en door enige bijzondere gelegenheden en middelen, die ik in 't oog had zeer ver te vorderen tot mijn bekering.

De veelvuldige teleurstellingen en grote benauwdheden, die mij ontmoetten, brachten mij in een zeer gruwelijke gestalte van met de Almachtige te twisten, met een inwendige heftigheid en bitterheid, Zijn handelingen met de mensen te berispen. Ik bedilde vooral de toerekening van Adams zonde aan zijn nakomelingen. En mijn goddeloos hart wenste menigmaal een andere weg van zaligheid dan door Jezus Christus. Als een beroerde zee, geheel verward in mijn gedachten, zocht ik de toorn Gods te ontvlieden door enige andere middelen. Ik had wonderlijke ontwerpen gesmeed vol van Godsmiskening, verzinnende Gods oogmerken en besluiten omtrent mij te verijdelen of om Zijn wetenschap te ontwijken en mij voor Hem te verbergen. Maar bij ervaring ziende dat deze ontwerpen ijdel waren, dat zij mij niet te hulp konden komen en dat ik niets tot mijn redding kon uitvinden, werd mijn gemoed gebracht tot deze verschrikkelijke gestalte, te wensen dat er geen God was, of dat er enige andere god mocht zijn, die Hem kon bedwingen, enz. Deze gedachten en begeerten waren de heimelijke genegenheden van mijn hart, die gewoonlijk werkzaam waren eer ik het wist. Maar helaas, zij waren echter de mijne, hoewel ik ervan verschrikken moest als ik daaraan dacht. Wanneer ik dit in overweging nam, dan benauwde het mij te denken, dat mijn hart zo vol vijandschap tegen God was en het deed mij vrezen dat God Zijn toorn plotseling over mij mocht uitstorten. tevoren verbeeldde ik mij dat mijn hart zo boos niet was als de Schrift en enige andere goede boeken dat vertonen. Soms poogde ik het tot een goede gestalte of tot een ootmoedige onderwerping te brengen en dan hoopte ik, dat er enige goedheid in mij zou zijn. Maar dan gebeurde het wel op het alleronverwachts, dat de gedachten van de stiptheid der Wet of van Gods Rechtvaardigheid of Soevereiniteit de verdorvenheid van mijn hart zodanig opwekten en gaande maakten, - waarover ik juist zo gewaakt had en hoopte tot een goede gestalte gebracht te hebben, - dat die over alle palen heen brak en van

alle kanten uitbarstte, evenals watervloeden wanneer die hun dijken en dammen hebben doorgebroken.

Doordat ik echter bewust was, dat er een diepe vernedering noodzakelijk was tot een zaligmakende vereniging met Christus, poogde ik zulke overtuigingen in mijn hart te werken als tot zo'n vernedering of verootmoediging vereist worden. Zoals een overtuiging dat God rechtvaardig zou zijn, indien Hij mij voor eeuwig verstootte; dat, indien Hij mij genade bewees, het enkele barmhartigheid zou zijn, al was het dat ik eerst veel jaren in benauwdheid gehouden en nog zo nauwkeurig in de waarneming van de plichten geweest was, dat God in het minste niet gehouden was Zich over mij te ontfermen, niettegenstaande al mijne plichten, tranen en gebeden die ik gedaan had, enz.

Deze dingen trachtte ik vast te geloven en hartelijk toe te stemmen en hoopte, dat ik nu van mijzelf afgebracht, waarlijk vernederd en aan de Goddelijke Soevereinheid onderworpen was. Ik was gewoon aan God in mijn gebeden te verhalen, dat ik nu die eigen zielsgesteldheid had, die Hij vereiste en waarop Hij aan anderen genade bewees, en daarop te pleiten om ook mij genade te bewijzen. Maar wanneer ik geen hulp of redding vond en steeds met schuld en vreze voor Gods toorn gedrukt bleef, was mijn ziel in een beroering en mijn hart rees in vijandschap tegen God op over Zijn harde behandeling van mij. Evenwel vloog mijn geweten mij toen in het aangezicht, en toonde mij mijn laatste belijdenis aan God, van Zijne rechtvaardigheid in mijn verdoemenis. Dit gezicht van de boosheid mijns harten bracht mij weer in een grote benauwdheid en ik wenste, dat ik mijn hart meer nauwkeurig bewaard had van niet uit te breken tegen Gods handelingen met mij. Ook wenste ik dat ik om geen genade gebeden mocht hebben ter oorzaak van mijn verootmoediging, omdat ik daardoor al mijn schijngoedheid verloren had. Dus, heb ik mij menigmaal lichtvaardig ingebeeld, dat ik verootmoedigd en voor zaligmakende genade bereid en vatbaar was.

Terwijl ik in deze benauwde, verwilderde en beroerde staat des gemoeds was, werd de verdorvenheid van mijn hart inzonderheid opgewekt en gaande, gemaakt door de volgende dingen:

1. De stiptheid van de Goddelijke Wet. Want ik bevond, dat het mij (na mijn uiterste pogingen aangewend te hebben) onmogelijk was de eisen ervan te kunnen voldoen. Ik had dikwijls nieuwe voornemens, welke ik ook even zo dikwijls verbrak. Dit schreef ik alles toe aan zorgeloosheid en aan gebrek van waakzaamheid en was gewoon, mijzelf *een dwaas* te noemen wegens mijn nalatigheid. Maar wanneer ik op krachtige voornemens, ernstige betrachtingen en gezette afzonderingen van mijzelf tot vasten en bidden, bevond dat alle pogingen tevergeefs waren, dan beschuldigde ik de Wet van God van een onredelijke gestrengheid. Ik dacht, indien zij zich alleen uitstreckte tot mijn uitwendige daden en betrachtingen, dat ik die dan nog wel zou kunnen verdragen; maar ik ondervond dat ze mij veroordeelde om mijn kwade gedachten. en de zonden van mijn hart, welke ik onmogelijk kon voorkomen. Ik was uitermate onwillig om het op te geven en mijn volstreckte hulpeloosheid te erkennen in deze zaak. Maar na herhaalde teleurstellingen dacht ik evenwel, liever dan dat ik verloren zou gaan, dat ik nog wel wat meer kon doen; inzonderheid, indien zulke of zulke omstandigheden mijn werkzaamheden maar mochten vergezellen. Ik hoopte, wanneer de zaak maar tot een uiterste kwam, dat ik ernstiger dan ooit zou strijden en mijn pogingen aanwenden; (ofschoon ik nooit de tijd kon vinden om mijn uiterste best te doen op die manier als ik bedoelde) en deze hoop van toekomstige gunstige omstandigheden en van hierna iets groots te zullen doen, bewaarde mij

van niet geheel te wanhopen aan mijzelf; en dat ik dan niet behoefde te vallen in de handen van een Soeverein God, om op niets te steunen dan op vrije, oneindige genade.

2. Een andere zaak was, dat het geloof alleen de voorwaarde van zaligheid was; dat God tot geen lager voorwaarden wilde komen en het leven en de zaligheid beloven op mijn oprechte en hartelijke gebeden en betrachtingen. Dat woord, Markus 16: 16, *die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden*, sneed hier al mijn hoop en verwachting af. Ik bevond ook, dat het geloof Gods soevereine gave was; dat ik het uit mijzelf niet bekomen kon, noch God door enige van mijn betrachtingen, verplicht werd het aan mij te geven. Ef. 2: 1, 8. *Deze rede is hard*, was ik genegen te zeggen: *wie kan dezelve horen?* Joh. 6 : 60. Ik kon niet dragen, dat al wat ik gedaan had, voor een enkel niet geacht zou worden, daar ik zo gemoedelijk de plichten betracht en zo lange tijd uitnemend Godvruchtig geweest was. Ja meer had gedaan (zo ik dacht) dan veel anderen, die genade gekregen hadden. 't Is waar, ik beleed wel de zondigheid en snoodheid van mijn plichten, maar hetgeen wat ik in die tijd zo zondig beschouwde, was de omzwerfing van mijn gedachten daarin; niet dat ik geheel en al bevlekt en zo onrein als een duivel was en dat het beginsel bedorven was, waaruit zij voortkwamen. Zodat het een onmogelijkheid was, dat ik enig goed zou kunnen doen. Daarom noemde ik hetgeen ik deed met de naam van oprechte pogingen en kon niet dragen, dat God geen beloften van zaligheid daaraan gedaan had.
3. Een andere zaak was dat ik niet kon uitvinden wat het geloof was, of wat het was te geloven en tot Christus te komen. Ik las de nodigheden van Christus aan de vermoeiden en belasten, maar kon niet vinden langs welke weg Hij ze bestuurde om tot Hem te komen. Mij dacht, ik zou zeer gaarne willen komen, als ik maar wist *hoe* ik komen moest, al was het pad van die plicht nog zo moeilijk en zwaar. Ik las Mr. Stoddard's *Wegwijzer tot Christus*¹, (welk boek ik vertrouw, dat in Gods hand het gelukkige middel van mijn bekering geweest is) maar mijn hart rees tegen deze schrijver op. Want ofschoon hij mij onder de overtuigingen mijn gehele hart openbaarde en mij in zijn besturing nuttig scheen, feilde hij toch hierin, *dat hij mij niet zei, noch aanwees, wat ik doen moest, of doen kon hetwelk mij tot Christus zou brengen*. Maar mij als 't ware in een grote kloof tussen Christus en mij liet liggen zonder enige besturing hoe ik er doorheen zou raken. Want ik was nog niet krachtdadig en bevindelijk onderwezen, dat er geen weg kon voorgeschreven worden langs welke een natuurlijk mens door zijn eigen kracht datgene wat bovennatuurlijk is, ooit verkrijgen kan, of de hoogste Engel hem niet geven kán.
4. De vierde zaak, waartegen ik een grote inwendige tegenkanting vond, was de Soeveriniteit van God. Ik kon niet dragen dat het geheel in Gods welbehagen zou staan mij te behouden of te verdoemen zoals het Hem behaagde. De Schrift Romeinen 9:11-28 was mij eens gedurige kwelling, inzonderheid vers 21: *Of geeft de pottenbakker geen macht over het leem om uit dezelfde klomp te maken het ene vat ter ere en het andere vat ter onere*. Het lezen of de overdenking hiervan, vernietigde altijd mijn schijngoede gestalten. Wanneer ik meende dat ik bijna verootmoedigd en aan Gods Soeveriniteit onderworpen was, dan deed het lezen of de overdenking van die tekst mijn vijandschap tegen Gods Soeveriniteit openbaar worden. En wanneer ik mijn inwendige vijandschap en lasteringen overdacht welke bij deze gelegenheid in mij opkwamen, dan was ik te meer voor

¹ Vertaald in het Nederlands als: **Leidsman tot Christus, door Salomon Stoddard**

God bevreesd, en van alle hoop, om met Hem verzoend te worden, verder afgedreven. Dit gaf mij zo'n vreselijk gezicht van mijzelf, dat ik meer dan ooit schrikte mijzelf in Gods handen en Zijn soevereine bestelling over te geven. Ja deed mij meer dan ooit gekant zijn om mij aan Zijn Soevereiniteit te onderwerpen. Want ik dacht, dat God niet anders voor had dan mij te verdoemen.

Gedurende al deze tijd werkte de Geest van God krachtig in mij. Ik werd inwendig aangezet om alle zelfvertrouwen te verzaken en alle hoop om mijzelf door enig middel, hoe ook genaamd, immermeer te kunnen redden. De overtuiging van mijn verloren staat was zo naakt en klaar voor mijn ogen, dat het was alsof mij met zoveel woorden gezegd werd: *'t is gedaan, 't is gedaan, 't is voor eeuwig onmogelijk uzelf te verlossen*. Omtrent 3 of 4 dagen lang was mijn ziel aldus benauwd en verlegen; inzonderheid op sommige tijden, wanneer het elk ogenblik voor mijzelf verloren scheen, maar dan kromp ik terstond terug voor dat gezicht, omdat ik mij niet durfde wagen in handen van een soeverein God als geheel hulpeloos en verloren en ter beschikking van Zijn vrijmachtig welbehagen. Ik durfde die gewichtige waarheid niet beschouwen ten aanzien van mijzelf dat ik dood was in de misdaden en de zonden, Efëze 2:1. Maar wanneer ik die beschouwingen van mijzelf te eniger tijd als 't ware, weggedreven had, gevoelde ik mij weer heel verlegen en bad om diezelfde ontdekkingen van mijzelf weer te mogen krijgen. Want ik vreesde zeer van God aan een gehele verharding en ongevoeligheid overgegeven te worden. Wanneer ik overlegde om het werk uit te stellen tot een beter gelegenheid, dan werd de overtuiging ten aanzien van de tegenwoordige tijd, dat die de beste en waarschijnlijk de enigste tijd was, zó krachtig op mijn gemoed gebonden, dat ik het niet durfde uitstellen.

Het was het gezicht van de waarheid rakende mijzelf, de waarheid ten aanzien van mijn staat als een schepsel dat gevallen en van God vervreemd was en dat bijgevolg geen recht had om iets van God te eisen of te vorderen, dat Hij mij genade zou bewijzen maar dat ik de volstrekte soevereiniteit van het Goddelijk Wezen moest onderschrijven; het was zeg ik, het gezicht van deze waarheid, waardoor mijn ziel ineen kromp en waarvan ik beefde bij de gedachte van die te moeten aanschouwen. *Want een iegelijk die kwaad doet* (gelijk alle onwedergeborene mensen altijd doen) *haat het licht* en begeert niet tot het licht te komen, omdat het zijn werken bestraft en hem de rechtvaardige verdiensten ervan aanwijst, Joh. 3: 20. En ofschoon ik enige tijd tevoren veel moeite zo ik meende had aangewend om mij aan Gods soevereiniteit te onderwerpen, had ik nochtans één gehele misvatting van die zaak. Want ik had geen het minste besef dat het zien en het bevindelijk gewaar worden van deze waarheid, voor welker gevoelen mijn ziel nu zo schrikte en beefde, die gestalte der ziele was, welke ik tevoren zo ernstig gezocht had. Ik had altijd gehoopt dat wanneer ik tot die verootmoediging mocht komen die ik oordeelde noodzakelijk vóór het geloof te gaan, het dan onrechtvaardig in God zou zijn mij te verstoten. Maar nu zag ik dat de erkenning dat ik geestelijk dood en van alle goeds beroofd was zover af was enige deugd of goedheid in mij te zijn, dat integendeel deze wond voor eeuwig daardoor gestopt zou worden. En het was mij niet minder verschrikkelijk mezelf en de betrekking waarin ik voor God stond als een zondaar en doodschuldige en Hem als een groot Rechter en Soeverein te zien, als het door een arm bevend schepsel zou zijn om zich van een hoge steilte te begeven. En dus stelde ik het weer voor enige tijd uit en zocht naar enige betere toestand, óf lezen óf eens bidden of iets dergelijks te doen óf anders mijn onderwerping aan Gods soevereiniteit uitstellen, met een uitvlucht of

tegenwerping, dat ik niet wist hoe ik mij onderwerpen zou. Echter de ware reden was, dat ik geen veiligheid kon zien in mij volledig over te geven in de handen van een soeverein God en dat ik niets te eisen of te verwachten had, dan de verdoemenis.

Doch nadat ik een geruime tijd in zulke oefeningen en benauwdheden had doorgebracht, kreeg ik op een morgen, terwijl ik volgens mijn gewoonte in een eenzame plaats wandelde, op eenmaal te zien dat al mijn uitvindingen en ontwerpen tot redding en verlossing ten enenmale onnut en tevergeefs waren. Ik werd geheel tot stilstaan gebracht en bevond dat ik gans verloren was. Tevoren dacht ik menigmaal dat de zwaarigheden in mijn weg zeer groot waren; maar nu zag ik een geheel ander en onderscheiden licht, dat het mij voor eeuwig onmogelijk was iets te kunnen doen om mezelf te helpen of te verlossen. Nu beschuldigde ik mezelf dat ik niet meer had gedaan, terwijl ik de tijd had gehad. Want het scheen alsof de gelegenheid om iets te doen voor eeuwig voorbij en weg was. Maar ik kreeg terstond te zien, dat al had ik alles gedaan wat ik gedaan wilde hebben, het zo weinig toegebracht zou hebben tot mijn redding, als hetgeen ik nu gedaan had. Al zou ik al de pleitreden ingebracht hebben, die ik in eeuwigheid zou kunnen inbrengen, alles zou tevergeefs wezen. De beroering die mijn gemoed tevoren bezet had, was nu gestild en ik was van die benauwdheid een weinig bevrijd die ik steeds gevoelde toen ik tegen het gezicht van mezelf en Gods soevereiniteit worstelde. Ik had nu de volste zekerheid dat mijn staat voor eeuwig ellendig en verloren was ten aanzien van alles wat ik ooit kon doen. Ik verwonderde mij, ja stond bijna verbaasd, dat ik dit nooit tevoren gezien of bemerkt had.

Zo lang ik in deze staat bleef, was mijn beoordeling over mijn plichten, heel verschillend van degenen, die ik voormaals gekoesterd had. Hoe meer ik tevoren in de plichten werkzaam was geweest, hoe ik meer dacht dat God aan mij verschuldigd was, of ten minste hoe harder ik over God dacht, indien Hij mij zou verstoten. Hoewel ik op dezelfde tijd ook beleed en meende te zien, dat er geen goedheid noch verdiensten in mijn plichten waren. Maar hoe meer ik nu in het gebed of in enige plichten werkzaam was, hoe ik meer zag dat God nimmer verschuldigd zou zijn mij genadig te zijn, hoezeer ik daarom smeekte. Want ik zag dat het eigenbelang was geweest dat mij tot bidden aangezet had en dat ik nooit uit enig inzicht op Gods heerlijkheid had gebeden. Nu zag ik, dat er geen noodzakelijk verband was tussen mijn gebeden en het verlenen van de Goddelijke genade, dat dezelve gene de minste verplichting op God legde om mij Zijn genade te schenken, en dat er zo weinig deugd of goedheid in was, als er zijn kon in het plassen met mijn hand in het water. Een vergelijking welke ik toenmaals in mijn gedachten had. Want zij waren niet volbracht uit enige liefde tot of eerbied voor de soevereine God. Ik zag dat ik mijn godsdiensten, mijn vasten, bidden, enz. voor God had opgehoopt, voorgevende en op sommige tijden werkelijk denkende, dat ik de eer van God bedoelde, daar ik die echter nooit eens waarlijk bedoeld had; maar alleen mijn eigen behoud. Ik zag dat gelijk ik nooit iets voor God gedaan had, ik ook geen recht had om iets van Hem te eisen, dan mijn ondergang vanwege mijn geveinsdheid en bespottung van Hem. O hoe anders kwamen mij nu mijn plichten voor, van hetgeen ik ze tevoren zag! Ik placht die als zondig en onvolmaaktheid te beschouwen, alleen vanwege de omzwervingen en ijdele gedachten, die ermee samengingen. Maar niet omdat ik er Gods eer niet in bedoeld had. Ik verbeeldde mij wel dat ik dit deed, maar wanneer ik duidelijk zag, dat ik niets beoogd had dan eigenbelang, toen bleken ze niet anders te zijn dan een snode bespottung van God, zelfbehoud, en een aanhoudende koers eigenliefde. Zodat ik nu

zag dat er vrij wat ergers mijn plichten vergezeld had, dan alleen enkele omzwervingen, enz. Want het geheel was niet anders geweest dan een dienen van mijzelf en een verschrikkelijke ontering van God.

Ik bleef, zo ik mij herinner, in deze gemoedstoestand van vrijdagmorgen tot Sabbatavond daaraanvolgende, de 12^e juli 1739, wanneer ik weer wandelde in diezelfde eenzame plaats, waar ik gebracht was geworden om mijn verloren en hulpeloze toestand te zien, zoals tevoren gezegd is. Ik trachtte hier in mijn treurige en bedroefde staat te bidden, maar vond tot deze noch tot enige andere plicht geen hart. Mijn voorgaande aandrang, oefening en godvruchtige aandoeningen waren nu weg. Ik dacht, dat de Geest van God mij geheel verlaten had, maar was echter niet meer zo benauwd, evenwel zeer mistroostig, alsof er op hemel en aarde niets was dat mij gelukkig kon maken. Nadat ik zo omtrent een halfuur gepoogd had te bidden, ofschoon ik naar mijn gedachten zeer hard en ongevoelig was, en de zon een half uur gerezen was boven de kim, terwijl ik in een donker, dicht bewassen bos wandelde, opende zich een onuitsprekelijke heerlijkheid aan de beschouwing en bevatting van mijn ziel. Ik bedoel niet enige uitwendige glans of luister, want van zo iets zag ik niets, ook bedoel ik geen verbeelding van enig groot licht ergens in de derde hemel of iets van dergelijke aard; maar het was een nieuwe inwendige bevatting of beschouwing van God, zodanig als ik tevoren nooit gehad had, noch iets dat er de minste gelijkheid of overeenkomst mee had.

Ik stond stil, vol verwondering en bewondering! Ik wist dat ik tevoren nooit iets gezien had, hetwelk in uitnemendheid en schoonheid daarbij vergeleken kon worden; het verschilde zeer van al de bevattingen die ik immermeer van God of van Goddelijke dingen gehad had. Ik had geen bijzondere bevatting van enige Persoon in het Drie-enig Wezen, hetzij van de Vader, van de Zoon of van de Heilige Geest, maar de Heere ontdekte Zich in een Goddelijke heerlijkheid, welke ik toen aanschouwde. En mijn ziel verheugde zich met een onuitsprekelijke vreugde, zulk een heerlijk God; zulk een heerlijk Goddelijk Wezen te zien! Ik was inwendig vergenoegd en voldaan dat Hij God boven allen zou zijn tot in alle eeuwigheid. Mijn ziel was zo ingenomen met en verlustigd in de uitnemendheid, beminnelijkheid, grootheid en andere volmaaktheden van God, dat ik in Hem als verzwolgen werd. Ten minste tot zo'n trap, dat ik in het eerst, zover ik mij herinner, geen gedachte had omtrent mijn eigen zaligheid en bedacht nauwelijks dat er zo'n schepsel in de wereld was als ikzelf.

Dus bracht God mij zo ik vertrouw, tot een hartelijke genegenheid om Hem te verhogen en op de troon te zetten, alsook om voornamelijk en als het hoofddoel Zijn eer en heerlijkheid te bedoelen als Koning van het heelal.

Ik bleef in deze toestand van inwendige blijdschap en vrede, echter onder een verbaasdheid, totdat het 's avonds duister was, zonder enige merkbare vermindering. Toen begon ik te overdenken en te onderzoeken wat ik gezien en de gehele avond daaraanvolgende toe zo aangenaam en bedaard in mijn gemoed gevoeld had. Ik bevond mij in een nieuwe wereld en alles wat rondom mij was, vertoonde een geheel ander gelaat als het tevoren deed.

In deze tijd, werd mij de Weg der zaligheid geopend waarin ik zo'n oneindige wijsheid, gepastheid en uitnemendheid bespeurde, dat ik mij verwonderde, dat ik ooit om enige andere Weg van zaligheid gedacht had. Ik stond verwonderd dat ik mijn eigen uitvindingen niet had laten vallen, en mij tevoren met deze beminnelijke, gezegende en uitnemende Weg verenigd had. Indien ik had kunnen zalig worden door mijn eigen plichten, of door enige andere weg, die ik tevoren had uitgedacht, mijn

gehele ziel zou die nu geweigerd hebben. Ik was verwonderd dat de gehele wereld deze Weg van zaligheid, enkel door de gerechtigheid van Christus niet zag en er zich aan onderwierp. De aangename smaak van hetgeen ik toen gevoelde bleef mij, verscheiden dagen in minder of in meerder mate, bijna onophoudelijk bij. Ik kon niet anders dan mij in God verblijden, wanneer ik neerlag en als ik opstond. De volgende dag des Heeren gevoelde ik iets van hetzelfde soort, ofschoon niet zo krachtig als tevoren.

Doch niet lang daarna, verviel ik weer in een zware duisternis en onder grote benauwdheid, hoewel niet zodanig als onder mijn overtuigingen. Ik was schuldig, bevreesd en beschaamd om tot God te komen en werd uitnemend gedrukt door een gevoel van schuld. Maar het liep niet zo lang aan of ik voelde weer, zo ik vertrouw, een ware bekering tot en blijdschap in God.

Omtrent het einde van augustus verviel ik opnieuw in grote duisternis. Het scheen alsof Gods tegenwoordigheid bij mij geheel en voor altijd weg was. Ik was niet zo zeer verlegen omtrent mijn geestelijke staat, dan wel omdat ik uit Gods gunstrijke tegenwoordigheid gesloten was gelijk ik toen gevoelig ondervond. Maar het behaagde de Heere niet lang daarna genadig tot mij weder te keren.

In het begin van September ging ik naar de Yale Universiteit te New-Haven en liet mij daar inschrijven. Maar wel met enige tegenzin, wetende dat ik geen leven van stipte Godsvrucht zou kunnen leiden in 't midden van zoveel verzoeken.

In de vakantietijd vóórdat ik mijn verblijf nam op de Universiteit, behaagde het God mijn ziel te bezoeken met klaarder ontdekkingen van Zichzelf en Zijn genade. Ik bracht enige tijd door in het gebed en in zelfonderzoek en de Heere scheen met Zijn genade zodanig in mijn hart, dat ik op die tijd een volle verzekerdheid van Zijn gunst genoot. Mijn ziel werd onuitsprekelijk verkwikt met Goddelijke en Hemelse genietingen. Vooral in deze tijd, maar ook op sommige andere tijden werden verscheiden teksten uit Gods Woord met een Goddelijke klaarheid, kracht en liefelijkheid voor mijn ziel geopende zodat die mij uitnemend dierbaar waren; met een klaar en zeker bewijs dat het Gods Woord was. Ik ondervond een grote verkwikking en zoetigheid in de beoefening van Godsvrucht, gedurende de gehele volgende winter.

In januari 1740 verspreidden zich in grote mate de mazelen in de Universiteit. Ik werd door die ziekte aangetast en werd naar huis gebracht te Haddam.

Enige dagen vóór mijn ziekte scheen ik onder een grote verlating te zijn en mijn ziel treurde zeer over het gemis van de Trooster. Het kwam mij voor, dat nu alle vertroosting voor altijd een einde genomen hadden. Ik bad, riep tot God om hulp, maar vond geen tegenwoordige troost noch hulp. Maar door Gods goedheid genoot ik een of twee dagen vóórdat ik ziek werd, terwijl ik in mijn eenzaamheid wandelde in een afgezonderde plaats, waar ik in overdenkingen en gebeden werkzaam was, een bezoek van Boven, zo ik vertrouw, waardoor mijn ziel ver boven de vreeze des doods verheven werd. Ja ik verlangde werkelijk veeleer naar de dood, dan dat ik die vreesde. O, hoeveel dierbaarder en verkwikkelijker was dit éne tijdje niet, dan al de plezieren en vermaken, die de aarde biedt!

Een of twee dagen daarna kreeg ik de mazelen, en was werkelijk zeer ziek, zodat ik bijna aan het leven wanhoopte. Maar ik had in 't geheel geen benauwde vreeze des doods. Ik werd evenwel door des Heeren goedheid spoedig hersteld. Doch ik had door mijn naarstigheit, zware studiën en omdat ik nog maar een jong student was, maar

weinig tijd tot geestelijke plichten. Mijn ziel treurde over gebrek van meer tijd en gelegenheid om eenzaam met God te verkeren.

In de volgende lente en zomer had ik meer gelegenheid tot afzondering en genoot ook meer vertroosting in de godsdienst. Ofschoon de eerezucht in mijn studiën de werkzaamheid van mijn geestelijk leven waarlijk veel benadeelde, was dit toch mijn gewone toestand, dat, als mijn gedachten in mij vermenigvuldigd werden, Gods vertroosting mijn ziel verkwikte, Psalm 94: 19. Dit was van dag tot dag mijn grootste vertroosting.

Op zekere dag kan ik mij goed herinneren, ik meen dat het was in Juli 1740, dat ik zeer ver op een middag in mijn eenzaamheid van de Universiteit was afgewandeld in 't veld en dat ik in het gebed zo'n onuitsprekelijke zoetheid en blijdschap ondervond, dat ik dacht indien ik nog in deze boze wereld moest blijven, ik er dan maar begeerde te zijn om Gods heerlijkheid te aanschouwen. Mijn ziel had een innige liefde voor alle mensen en begeerde krachtig dat zij mochten genieten wat ik genoot. Het scheen een kleine gelijkenis te zijn van de Hemel.

Op 's Heeren dag, de 6^e juli, zijnde Avondmaalsdag, ondervond ik enig Goddelijk leven en geestelijke verkwikking in die ordonnantie. Toen ik van des Heeren tafel kwam was ik verwonderd, hoe mijn medestudenten zo leven konden als ik bewust was dat de meesten deden. De beide rustdagen daaropvolgend ondervond ik enige bijzondere zoetheid en verkwikking in de godsdienst; en mijn ziel was in een verkwikkelijke en dierbare gestalte.

In de maand Augustus van hetzelfde jaar werd ik door mijn vlijtige studiën zo zwak en buiten staat verder te gaan, dat mijn meester mij aanraadde naar huis te gaan en mijn zinnen zoveel mogelijk van alle studie af te trekken, want ik was zo zwak geworden, dat ik begon bloed te spuwen. (Tuberculose) Ik volgde zijn raad op en trachtte mijn studiën aan de kant te leggen. Zeer vervallen zijnde, zag ik de dood vrijmoedig en bestendig tegemoet. Het behaagde de Heere mij een vernieuwde smaak en gevoel te geven van de Hemelse dingen.

Ik ondervond inzonderheid op de 18^e oktober een Goddelijke hulp en troost in de dierbare plichten van het gebed en zelfonderzoek; en mijn ziel verlustigde zich in de gezegende God.

Op Zaterdag den 18^e oktober, terwijl ik in mijn morgengebed was, werd mijn ziel zeer week en gevoelig en bitter treurende over mijn uitnemende zondigheid en snoodheid. Nooit had ik tevoren zulk een smartelijk en diep gevoel van de hatelijke natuur der zonde dan op die tijd. Toen word mijn ziel op een ongewone wijze in liefde tot God ontstoken en had een levendig gevoel van Zijn liefde jegens mij. En deze liefde en hoop dreven de vreze buiten. Beide 's morgens en 's avonds zonderde ik enige tijd af tot zelfbeproeving om de waarheid der genade te onderzoeken en ondervond door oneindige genade dat de Heilige Geest mijn ziel in liefde tot God ontvonkte als *een Getuige* in mij.

Op 's Heeren dag, 19^e oktober, in de morgenstond, gevoelde ik in mijn ziel een honger en dorst naar de gerechtigheid. In de middag, terwijl ik de sacramentele tekenen aanschouwde en overdacht, dat Jezus Christus als gekruist voor onze ogen als geschilderd zou worden, werd mijn ziel met licht en liefde vervuld, zodat ik bijna als

vervoerd was. Mijn lichaam was zo verzwakt dat ik nauwelijks overeind kon staan. Ik gevoelde op dezelfde tijd een uitnemende teerheid en brandende liefde tot alle mensen. Zodat mijn ziel en al haar krachten als 't ware wegsmolt in teerheid en lieflijkheid. Maar tijdens van de Bediening van het Avondmaal was er enige vermindering van dit aangename leven en van die ontvonking. Deze liefde en blijdschap wierpen de vreze buiten; en mijn ziel verlangde zeer naar een staat van volmaakte genade en heerlijkheid. Deze beminnelijke gestalte duurde tot 's avonds toe, wanneer mijn ziel geestelijk werkzaam was in het verborgen gebed.

Op maandag daaropvolgende voelde ik opnieuw de dierbare bijstand van de Heilige Geest in de verborgen plichten, beide in de morgen en 's avonds, als ook leven en troost in de betrachtting van Godsvrucht de gehele dag door. De andere dag had ik ook ondervinding van Gods goedheid, Zijn liefde uitstortende in mijn hart en mij vermaak en troost gevende in de plichten van de godsdienst. En het gehele overige gedeelte van die week scheen mijn ziel met Goddelijke en hemelse dingen ingenomen te zijn. Ik had nu zo'n verlangen naar God en om van de zonden bevrijd te wezen, dat wanneer ik gevoelde dat ik beter werd terug naar de Universiteit moest gaan, - die het verleden jaar voor verborgen plichten zo schadelijk was geweest, - kon ik niet anders dan bedroefd zijn. Ik dacht, dat ik beter kon sterven, want het was mij tot smart wanneer ik dacht de Heere te zullen verlaten. Maar ik genoot vóór mijn vertrek nog verscheiden andere dierbare ogenblikken van gemeenschap met God, waarin mijn ziel onuitsprekelijke vertroosting ondervond.

Ik keerde dan op de 6e november terug en ondervond door Gods goedheid bijna dagelijks de kracht van de Geest, gedurende zes weken lang. Op de 28e november, in mijn avondoefening, genoot ik dierbare ontdekkingen van God en werd onuitsprekelijk verkwikt door die tekst: Hebréeën 12: 22-24: *Maar gij zijt gekomen tot den berg Sion en tot de stad des levendigen Gods, tot het hemels Jeruzalem en de vele duizenden der engelen; tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn; en tot God den Rechter over allen en de geesten der volmaakte rechtvaardigen; en tot de Middelaar des nieuwen Testaments Jezus; en tot het bloed der besprenging dat betere dingen spreekt dan Abel.* Mijn ziel verlangde om als met vleugels naar het Paradijs Gods de vlucht te nemen en Hem in alle dingen gelijkvormig te zijn. Een dag of twee daarna genoot ik ook veel van het licht van Gods aanschijn, bijna de hele dag door en mijn ziel bleef in God berusten.

Op Dinsdag de 9e december was ik meest de gehele dag in een troostrijke zielsgestalte, maar vooral in mijn avond-oefeningen, wanneer het de Heere beliefte mij wonderlijk bij te staan en te sterken, zodat ik dacht, dat niets mij immer meer zoude scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus mijn Heere. O, één uurtje met God gemeenschap te hebben, gaat al het genot en de vermaken van deze wereld oneindig te boven!

Omtrent het einde van januari 1741 raakte ik door middel van mijn oude verzoeking, namelijk eerezucht en drift in mijn studiën, meer koel en dodig in de betrachtting van de godsdienst.

Maar in het laatst van februari verspreidde zich door Gods goedheid een grote en algemene ontwaking in de Universiteit, waardoor ik zeer opgewekt werd en meer werkzaam in de beoefening van de praktijk van Godzaligheid.

De geestelijke opleving die plaats vond aan de Universiteit te New-Haven, was niet de eerste in die omgeving.

In een verslag van Jonathan Edwards uit 1736 over de opwekkingen die plaats vonden, vermeld hij ook een opwekking in New-Haven, ca. 1735.

Er is afgelopen zomer in New-Haven een aanzienlijke opleving van de godsdienst, zoals mij door ds. Noyens, de predikant daar, en door anderen vermeld werd. Ook werd het mij meegedeeld door een brief die ik zeer onlangs ontving van ds. Noyens en door informatie die we op andere manieren verkregen. Deze bloei van de godsdienst duurt nog steeds voort en is onlangs zeer vermeerderd. Ds. Noyens schrijft dat er deze zomer velen toegebracht zijn tot de Kerk. In het bijzonder noemt hij verscheiden jongeren die tot de aanzienlijke families van de stad behoren.

George Whitefield had in oktober 1739 de Universiteit bezocht. De vrucht was een vernieuwde belangstelling in de religie. Gilbert Tennent van New-Yersey preekte met veel vuur en vrucht in maart 1740 te New-Haven. David en 2 andere studenten zagen hierin een weg geopend. Met grote ijver wekten zij andere studenten op tot samenkomsten voor gebed en samenspreking.

Hoofdstuk 3

Vorbereiding voor het zendingswerk

Op 19 april bezocht Ebenezer Pemberton de Universiteit en hield een opwekkende toespraak voor zendingswerk onder de INDIANEN. De volgende dag, 23 april 1741, op zijn 23ste verjaardag schreef Brainerd in zijn dagboek: "om zich geheel aan de Heere over te geven en zich voor eeuwig aan Zijn dienst te verbinden".

In de gezelschappen van de jongelui werd niet altijd positief over de hoogleraren gesproken. De leiding nam daarom een besluit, in de herfst van 1741, om de studenten te straffen die hun *leraars geveinsden, vleselijk, of onbekeerd* noemden. Deze moesten in het openbaar belijdenis doen en werden bij een tweede overtreding van school verwijderd. David leverde echter commentaar op de professoren die er zich op beroemden dat zij niet aangetast waren door al die geestdrift. Dit kon niet toegelaten worden en het bestuur van de Hogeschool vond spoedig een gelegenheid om zijn afkeuring uit te spreken en daartoe werd de jonge Brainerd tot een voorbeeld gesteld.

Op een dag na een samenkomst van deze ernstige studenten bleef Brainerd met twee of drie van zijn meest vertrouwde vrienden achter en zij spraken samen over een van de professoren, wiens naam Whittesley was. Een van zijn vrienden vroeg: "David, hoe denk je over Mr. Whittesley?"

"Hij heeft niet meer genade dan deze stoel," was het antwoord. Van zijn gebed zei David: het is ongewoon zielig. (Engels: unusually pathical) Dit gesprek werd afgeluisterd en kwam ter kennis van de rector van het college. Het curatorium werd zeer verontwaardigd. De persoon die het gesprek had afgeluisterd werd verhoord en hij zei dadelijk dat Brainerd het had gezegd. Zijn vertrouwde vrienden met wie hij had gesproken werden opgeroepen en gedwongen om getuigenis tegen hem te geven. Het vonnis was dat hij, alsof hij schuldig stond aan enige misdaad, "in het openbaar belijdenis moest doen en zich voor het college moest vernederen." David weigerde daaraan te voldoen, omdat hij dit zag in de persoonlijke sfeer. Daarom werd hij van het college uitgesloten. Deze maatregel was des te pijnlijker, omdat korte tijd daarna de examens werden afgenomen. In later tijd heeft hij op de raad van zijn vrienden menig nederig excuus ingediend, maar het curatorium was onverbiddelijk. In februari 1742 werd hij van de Universiteit verwijderd. In zijn zielsleven gaf deze bittere Voorzienigheid stof tot beproeving en gebed.

Hierop besloot hij naar Ripton te gaan, waar hij onder het dak van Ds. Mills, de leraar van dat dorp kwam, om zijn studie voort te zetten. Toen hij daar vertoefde maakte hij deze veelbetekenende opmerking in zijn dagboek. Hij schreef:

"Toen begon ik te gevoelen hoe zoet het gebed is en ik kon tot het besluit komen dat ik tevreden zou zijn met het ondergaan van het hevigste lijden in de zaak van Christus. Ik vond mijzelf gewillig, indien God het zo bestellen zou, verbanning uit mijn vaderland te ondergaan om tot *de heidenen* te worden gezonden opdat ik iets mocht doen tot hun zaligheid al zou het benauwdheid en de dood voor mij betekenen."

De heidenen was een gebruikelijke naam voor de Indianen. Het schijnt dat zijn inwendige roeping om de Indianen het Evangelie te preken, dateert vanaf de opwekking op de Universiteit en deze door de Voorzienigheid Gods - in het verlaten van de school, - versterkt werd.

Op 20 april 1742, schrijft hij dat het zijn 24ste verjaardag is en hij prijst de Heere voor al Zijn genade en ontferming.

"Ik denk dat mijn ziel nooit zo opgewekt werd om voor anderen te bidden dan in deze nacht. Ik worstelde vurig met de Heere voor mijn vijanden en ik verlangde zeer sterk om voor God te leven en Hem geheel toegewijd te zijn. Ik wenste mijn leven uit te dragen in Zijn dienst en tot Zijn heerlijkheid.

*Vaarwel ijdele wereld, zo spreekt mijn ziel.
De Heere leerde mij u los te laten,
Hoewel uw bekoring mijn vlees beviel,
Mij is geleerd niet meer met u te praten.
Houd op met verzoeken, doe geen moeite meer,
Ik koos door genade alleen Gods eer.
Hij toonde mij des hemels heerlijkheid
Daarom word ik niet meer door u verleid."*

Op 29 juli 1742 ontving hij zijn preekvergunning, nadat hij het examen tot onderzoek van zijn kennis en bevinding had afgelegd. Hij kreeg toestemming als een Presbyteriaan te preken in Danbury, Connecticut. Zijn eerste preek op 30 juli was te Southbury over 1 Petrus 4:8. "Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander; want de liefde zal menigte van zonden bedekken."

Hij verbleef bij een studievriend, Josef Bellamy, die pas predikant geworden was in een kleine gemeente te Woodbury, Connecticut. Zij preekten in een boerenschuur.

Op 12 augustus preekte hij voor de eerste keer voor *de Indianen* in de buurt van New-York. Hij schreef:

"Ik had in grote mate mijn hoop verloren dat God mij tot heidenen in vergelegen landen zou zenden en dat ik ze zou zien samenstromen tot Christus. Ik was verwonderd dat God mij in het leven had gespaard en dat het volk mij niet stenigde, zodat ik niet kon verwachten dat zij zouden komen om mij te horen prediken. Het scheen mij toe dat ik nooit meer kon of zou preken.

Doch om ongeveer negen of tien uur kwam het volk over en ik was gedwongen te preken. Gedankt zij God, Hij gaf mij Zijn tegenwoordigheid en Geest in gebed en prediking, zodat ik in mijn werk werd ondersteund en gemakkelijk sprak over Joh. 14 : 14. "Zo gij iets begeren zult in Mijn Naam, Ik zal het doen". Sommigen waren zeer bewogen en allen schenen bijzonder belangstellend te zijn.

Nadat wij hadden gebeden en het volk vermaand hadden om de Heere gedurig te zoeken vertrokken wij naar een plaats ongeveer 10 mijl (ca. 25 km.) vandaar. Daar behaagde het de Heere mijn ziel bijzonder te vertroosten. Gedankt zij de Heere voor alles wat ik ondervind."

In september 1742 preekte hij in New-Haven, maar werd gedwongen de stad te verlaten wegens "onwettige prediking".

Daarna is zijn dagboek rijk in aantekeningen over een nabij leven bij de Heere en over een leven van zelfonderzoek. Hij dankt God voor de wonderlijke barmhartigheid en gunst welke hem wordt verleend in elke poging om de uitbreiding van zijns Meesters koninkrijk te bevorderen. Het blijkt dat het zijn gezette voornemen was om van elke omstandigheid van zijn leven een heilig gebruik te maken, en om zijn loopbaan te lopen in overeenstemming met zijn belijdenis. Hij begeerde dat elk ogenblik en elk talent dat hem was toevertrouwd wezenlijk zou worden gebruikt in de dienst en naar de wil van God.

Zo maakt hij aantekeningen van korte gesprekken met vrienden over geestelijke onderwerpen of van ernstige gebeden vóór het schrijven van enkele brieven met begeerte dat hij de eer aan God mocht geven. Of hij schrijft over vele eenzame wandelingen in de stille nacht met hartdoorzoekende en sterke roepingen tot God. Hij schreef:

"Woensdag 27 oktober 1742. Ik nam de voormiddag waar tot gebed en overdenking. Ik was niet weinig bekommerd over de prediking die ik in de namiddag zou doen. Ik gevoelde mij volkomen zonder enige kracht en zeer hulpeloos. Ik ging naar het huis der samenkomst beschaamd dat ik enigen zag komen om zulk een onuitsprekelijk, waardeloos schepsel te horen. Evenwel God bekwaamde mij om duidelijk en met overtuiging te spreken. In de avond mocht ik enigermate dankbaar en erkentelijk aan God zijn."

... "Ik verlangde naar heiliging en gelijkvormigheid aan God. O dat is alles, ja alles. De Heere helpe mij altijd om tot Hem te komen."

Hoofdstuk 4

Eliot, een voorloper van Brainerd op het zendingsveld

Om beter te verstaan welk moeilijk werk het was wat Brainerd zo moedig ter hand nam, volgt eerst een kort overzicht van de ervaring van vroegere zendelingen.

De Noord-Amerikaanse rode Indiaan met zijn hoofdtooi van veren en zijn Indische sandalen is een sprekende figuur in de geschiedenissen die goed bekend zijn bij de jongens die van stoere verhalen houden. De Indiaan heeft altijd enige achting afgedwongen in vergelijking met andere woeste mensen die in de wouden leefden.

Volgens hetgeen wij in vroegere geschriften lazen over de Indiaan, had hij een leven van vrijheid en sport, was dapper in de strijd, ernstig in het onderhandelen onder de vredespijp, hield veel van zijn vrouw en de kleine rode kinderen die bij de deur van zijn hut speelden en was een geweldig jager. Toch nam hij de tijd om in de eenzame en stille vlakte van de prairie te knielen voor "de Grote Geest".

Het was de "Mayflower" of een van de andere schepen van de puriteinse vluchtelingen, waarin de voorvaders van David Brainerd de grote zee overstaken naar hun nieuw tehuis. Hoewel de Engelsen bij hun bezoeken aan de pas ontdekte kusten van Amerika niet geheel nalieten om aan de inheemsen, met wie zij in contact kwamen, christelijk onderwijs te laten geven, begon het zendingswerk met enig enthousiasme pas in de tijd toen de Pelgrimvaders uit hun vaderland verdreven werden om een tehuis te zoeken in Amerika, waar zij hoopten God te mogen dienen naar de Schrift en hun consciëntie.

De eerste zendeling onder de Indianen was John Eliot. Afkomstig uit Essex, Engeland, waar hij eertijds een jonge schoolmeester was.

In het jaar 1646 verwierf hij het vertrouwen van de Indianen in wier midden hij zijn verblijf had genomen. Het gelukte hem hun taal machtig te worden en een grammatica samen te stellen die zeer nuttig is geweest voor zijn opvolgers. Zelfs vertaalde hij de hele Heilige Schrift in de taal van de Indianen!

Hij werkte met veel ijver voor hun belangen en wist zoveel belangstelling in Engeland op te wekken dat het lagerhuis en de universiteiten van Oxford en Cambridge zich bereid verklaarden het benodigde geld voor zijn onderneming te geven.

Daarmee kocht hij land, bouwde steden en stichtte een soort van gemenebest zoals men ook in Engeland had. Hij verkreeg van de Indiaanse christenen dat zij in het openbaar hun belijdenis uitspraken en van hun trouw en geloof in de nieuwe godsdienst getuigden.

Hij schreef een zeldzaam boek onder de titel: *"Tranen van berouw"*, wat hij op de volgende wijze opdroeg aan Olivier Cromwell: "Zoals de Joden eens zeiden van hun hoofdman: Hij had ons volk lief en bouwde ons een synagoge, zo mag in een meer verheven zin hetzelfde gezegd worden van uw Hoogheid en van die getrouwe officieren en soldaten die onder uw controle staan", enz.

Zijn ervaringen worden beschreven in het hoofdstuk: *"Het aanbreken van de dag indien niet de opkomst van de zon des Evangeliums onder de Indianen in Amerika."*

Hij vertelt dat nadat het evangelie gepreekt was, er onrust was onder de aanwezigen, maar zij konden het geen naam geven en wisten niet wat hen zou kunnen troosten. Daarom besloot hij, die eerst tot hen gesproken had, met een ernstige beschrijving (in zoverre zijn bekwaamheid in die taal te spreken hem toeliet) van de treurige en droeve

toestand van elke ziel die in zonden sterft en die verstoken zal blijven van de gunst van God.

Eliot schreef: "Nadat wij zo ongeveer drie uren met hen doorgebracht hadden vroegen wij hen of zij niet vermoeid waren en zij antwoordden ontkennend. Doch wij besloten hen achter te laten met een begeerte naar meer. Toen hun opperhoofd zag dat wij met gebed eindigden, verlangde hij te weten wanneer wij dachten terug te komen. Wij stelden de tijd vast en gaven aan hun kinderen enige appels en aan de mannen een weinig tabak of iets anders dat wij bij ons hadden. Toen verlangden zij wat meer grond om er met elkander een stad te bouwen. Dit stond ons wel aan en wij beloofden voor hen te spreken bij de algemene Raad en voor hen te verzoeken dat zij de gehele omtrek van de heuvel waarop hun hutten toen stonden, in hun bezit mochten krijgen. Zo vertrokken wij onder veel vriendschapsbetuigingen van hun zijde."

Na een bepaalde tijd bezochten John Eliot en zijn helpers de Indianen opnieuw op de 11 de november 1646.

Eliot: "Nadat wij weer over het christelijk geloof gesproken hadden, pauzeerden wij om te zien welke uitwerking de prediking op de kring van roodhuidige luisteraars had. De eerste vraag werd plotseling gedaan door een oude man die daar tegenwoordig was. Hij had gehoord dat geloof en bekering gepredikt waren als noodzakelijk om verlossing door Jezus Christus te vinden en hij vroeg of het niet te laat was voor een oude man als hij, die dicht bij de dood was, om bekeerd te worden en God te zoeken. Deze vraag vervulde ons met medelijden en wij wezen hem op de Bijbel en wij vertelden hem wat God daarin zegt omtrent dezulken die voor de wijngaard ter elfder ure van de dag werden aangenomen. Wij vertelden hem ook dat indien een vader een zoon had die vele jaren ongehoorzaam was geweest, maar die zoon ten laatste op zijn knieën viel en weende en zijn vader smeekte hem aan te nemen, dat dan die vader zo barmhartig is dat hij gaarne wil vergeven en hem wil liefhebben. Wij zeiden dat het zó veel meer bij God is Die een méér barmhartige Vader is voor hen die met berouw tot Hem komen.

Zo waren wij de gehele middag bezig en de dag was bijna gedaald. Doch overwegende dat de Indianen reeds eerder gevraagd hadden hoe zij moesten bidden daar zij dachten dat Jezus Christus de Indiaanse taal niet verstond, stelde een onzer voor in hun eigen taal te bidden. Zo bad hij gedurende ongeveer een kwartier, waarbij verschillende onder de Indianen hun ogen en handen naar boven richtten, waaruit wij later begrepen dat zij allen het gebed hadden kunnen volgen.

Er was een man onder hen op wie ik mijn oog sloeg daar zijn hoofd voorover hing en die weende terwijl hij zijn deken voor zijn ogen hield. In het eerst vreesde ik dat hij iets pijnlijks aan zijn ogen had maar toen hij zijn hoofd weer oprichtte en zijn ogen afgeveegd had, daar hij niet wilde dat anderen het zagen, bemerkte ik spoedig dat zijn ogen niet ontstoken waren, doch rood van wenen. Zo hield hij zijn hoofd even omhoog, maar de tegenwoordigheid en de almachtige kracht van de Heere Jezus was zodanig in zijn hart, dat hij zijn hoofd weer liet hangen en zijn ogen weer bedekte en opnieuw bitterlijk begon te wenen terwijl hij gedurig zijn tranen wegwiste. Dit duurde voort tot het gebed geëindigd was, waarna hij ons dadelijk verliet terwijl hij zijn aangezicht van ons afhield. Hij bereikte een hoek van de hut en begon daar alleen zijnde sterker te wenen. Een van ons bemerkte dat en ging naar hem toe en sprak bemoedigende woorden tot hem. Die woorden horende begon hij hoe langer hoe meer te schreien. Degene die tot hem gesproken had kwam naar mij toe en vertelde mij van zijn tranen. Zo besloten wij tezamen weer naar hem toe te gaan en leem weer aan te

spreken. Toen wij bij hem kwamen en weer tot hem spraken begonnen zijn tranen nog overvloediger te lopen, zoals bij iemand die inwendig diep geroerd is. Dit bracht onze ingewanden van medelijden in beweging zodat wij niet konden nalaten met hem te wenen. Zo vertrokken wij, ons grotelijks verblijdende zó het zaad te mogen zaaien."

Na geruime tijd kreeg Eliot zulk een invloed op de Indianen, dat hij hen overreedde hun zwerversleven op te geven en zich te vestigen in een stad welke onder zijn bestuur gebouwd was en "Noonatomen" heette wat de Indiaanse naam is voor "blijdschap". Hij stelde wetten op, niet ongelijk aan die welke in Puriteins Engeland van kracht waren. Hij vertaalde de werken van vertrouwde godgeleerden uit die tijd opdat zij ze lezen zouden.

Vervolgens werd de stad Nantick aan de Charles-rivier gefundeerd in het jaar 1651. Eliot liet op een plechtige vastendag de Indianen samenkomen en hen aansprekende zoals Mozes de kinderen Israëls deed, vermaande hij hen de Heere te dienen. Maar beschaving had toen evenals nu een nasleep van verschillende kwaden en de verschrikkelijke gevolgen van drankmisbruik kwamen zó openbaar dat geen lijfstraffen of hoge boeten de overtreders konden bedwingen. In verband met die droevige omstandigheden sprak Eliot als volgt: "Deze schandelijke zonden belemmeren en verbreken de onderhouding van het evangelie onder het beleid van satan, die Christus daardoor tegenwerkt met een niet gering succes."

In Eloit's verslag over de bekeerde Indianen treffen we nog volgende aan. Het gaat over twee kleine Indiaanse kinderen, drie jaar oud. Hun vader had reeds zijn geloof in de Heere Jezus uitgesproken.

"In deze lente in het begin van het jaar 1652 behaagde het de Heere verscheidene van onze biddende Indianen aan te tasten met een ernstige ziekte, waarvan sommigen met hevige pijn in hun ingewanden, stierven. Daaronder waren twee kinderen van bovengenoemde leeftijd en zij waren toen samen in een huis waar zij met deze ongesteldheid samengebracht waren. Een van deze kinderen in buitengewone pijn, riep schreiende tot God deze woorden uit: *"God en Jezus Christus, God en Jezus Christus, help mij."* Toen zij het iets te eten gaven wilde het 't voedsel gretig aannemen (zoals gewoonlijk bij het naderen van de dood), maar eerst riep het: "O God en Jezus Christus, zegen het," en toen wilde het 't nemen. En zo lag het kind roepende tot God en Jezus Christus totdat het stierf. De moeder van dat kind stierf op dezelfde tijd van die ziekte.

De vader van het kind vertelde mij deze geschiedenis met grote bewondering van de genade Gods Die zijn kind geleerd had Hem zo aan te roepen.

Drie of vier dagen later werd in hetzelfde huis een ander kind ziek van dezelfde krankheid. Dit kind was ongetwijfeld door een Goddelijke hand gevoelig gemaakt van het naderen van de dood. Dit is een ongewoon verschijnsel op die leeftijd. Het riep aan zijn vader en zei: *vader, ik ga naar God.* De moeder had voor dat kind een klein mandje, een lepel en een klein bakje aangeschaft, waarmee het erg blij was. Daarom zette de moeder, toen het kind in uiterste pijn lag, deze dingen bij hem neer om de aandacht af te leiden en het hart op te wekken. Maar nu nam het kind het mandje en schoof het opzij en zei: *Ik zal mijn mandje hier laten want ik ga naar God en ik zal mijn lepel en bakje hier laten want ik ga naar God.* Met dergelijke woorden en uitdrukkingen eindigde dat kind in dezelfde nacht zijn aardse loop en stierf.

De vader van dit kind, wiens naam is Robert Speen, sprak tot mij over dat kind hetwelk in het geloof stierf. Toen hij mij deze geschiedenis vertelde zei hij dat hij niet

kon zeggen of de droefheid over de dood van dat kind of de blijdschap over zijn geloof toen het stierf, het grootst was."

Eliot was op die tijd de predikant van Roxbury en hij stelde pogingen in het werk om inlanders tot de predikdienst op te leiden. Hij zond twee jonge bekeerde Indianen ter college die echter niet nuttig in het werk bleken te zijn. Daarom moest de puriteinse zendeling de arbeid alleen verrichten en de aard van zijn aanhoudend reizen en preken wordt ons in zijn eigen woorden verteld, waar hij in een brief schreef:

"Ik ben bij dag en nacht niet droog geweest vanaf de derde dag van de week tot de zesde, maar ik heb in die toestand van plaats tot plaats gereisd. 's Avonds trek ik mijn schoenen uit en wring mijn sokken uit zo goed ik kan en zo vervolg ik mijn reis. Ook zijn de rivieren gewassen zodat wij doorweekt werden toen wij er doortrokken. Doch God komt tussenbeide en helpt mij. Ik heb gedacht aan de vermaning van Paulus aan zijn zoon Timothéüs: "Gij dan, lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus", en aan vele andere dergelijke bemoedigingen."

Deze "biddende Indianen" werden door een grote ramp getroffen, toen zij door een invloedrijk hoofd opgeroepen werden om de verschillende stammen tegen de Engelse kolonisten op te zetten. Er werd een woedende aanval op de blanken en hun gezinnen gedaan, boerderijen werden verbrand en de bewoners met hun hulpeloze kinderen werden meedogenloos vermoord. Daarna kwamen de onvermijdelijke vergeldingsmaatregelen. Het gouvernement zond militairen om wraak te nemen over deze gewelddaden en hoewel de christelijke inlanders, behoudens enkele uitzonderingen, zich afzijdig hadden gehouden van die moordende en plunderende benden, werden zij toch verdacht van medeplichtigheid en moesten een zware boete betalen.

Het was een bittere ervaring voor Eliot die toen een oud man was, dat hij de Indiaanse steden die hij gebouwd had verbroken zag. Dit verwoesten werd met onvermurwbaar geweld door de blanken voortgezet. Zij dreven de christelijke inlanders in schuilhoeken en vernielden het werk hetwelk met geduld en ijver en met lijdzaamheid in vele jaren was opgebouwd.

Nu, deze man was de grote baanbreker van de christelijke zending onder de Indianen. Hoeveel hij zijn loop beëindigde onder vele moedbenemende omstandigheden zal John Eliot toch altijd met eerbied worden herdacht worden. Toen hij op zijn sterfbed lag gingen zijn gedachten nog over de Indianen en over het werk dat hem zo lief was.

Zijn laatste woorden: "Er is een donkere wolk op het werk van het evangelie onder de Indianen. De Heere verlevendige het en make het voorspoedig en vergunne dat het mag leven wanneer ik gestorven ben. Het is een werk waarin ik veel en lang gearbeid heb. Doch wat was het woord dat ik laatst sprak? Ik herroep die woorden: *Mijn werken. Helaas! Zij waren arme, geringe en onbetekenende werken en ik wil de man zijn "die de eerste steen op die alle werpt" ... Welkom vreugde! Welkom Heere, kom!"*

Het duurde 1 eeuw voordat Eliot's werk werd voortgezet. Wij gaan nu terug naar zijn opvolger: David Brainerd. Volgens een schilderij was David een lange, magere jonge man met schitterende doch droevige ogen.

Hoofdstuk 5

Tussen de hutten van de Indianen in Kaunaameek

Op 19 november 1742 kwam een boodschapper tot Brainerd met een brief die hem zeer ontroerde. De brief was geschreven door Ds. Pemberton van New-York, een uitstekende en invloedrijke leraar. Deze verzocht hem over te komen *om deel te nemen in een beraadslaging over een speciale zending onder de Indianen.*

Brainerd overlegde met twee of drie christelijke vrienden, aan wie hij de brief voorlas en wier gebeden en raad hij verzocht. Na deze "liefelijke tijd", zoals hij het noemde, gehoorzaamde hij de oproep, besteeg zijn paard en nam afscheid van hen. Dit was een omkeer in zijn leven daar hij nu een reis begon welke een pelgrimstocht van eer en lijden zou zijn, aan het einde waarvan hem een vroegtijdig graf wachtte. De 25ste november 1742 werd hij geëxamineerd door college van een Schots zendingsgenootschap. Hij schreef hij in zijn dagboek:

"Bracht veel tijd door in gebed en smeking. Ik werd onderzocht aangaande mijn kennis der Godgeleerdheid en andere kundigheden in verband met de vraag of ik voldoende onderlegd was tot de gewichtige taak het evangelie tot de heidenen te brengen. Ik was zeer gevoelig van mijn grote onwetendheid en ongeschiktheid tot de openbare dienst. Ik had zeer geringe gedachten van mijzelf, méér dan ik ooit had. Ik beschouwde mijzelf als het allerminste schepsel dat ooit leefde. Ik dacht, hoe droevig zullen de mensen zich in mij bedrogen vinden. Hoe ellendig zouden zij teleurgesteld worden wanneer zij wisten hoe ik inwendig was! O, dat boze hart!

In die gedrukte stemming moest ik preken voor een grote vergadering, voor sommige ernstige en geleerde predikanten. Ik voelde zulk een gedruktheid uit een besef van mijn verdorvenheid, onwetendheid en ongeschiktheid om in het openbaar te verschijnen dat ik bijna alle moed verloor. Mijn ziel had met de gemeente te doen dat zij daar zouden zitten om te luisteren naar een preek van een dode hond als ik was. Ik bracht een groot gedeelte van de avond in eenzaamheid door."

Daarna deed Brainerd dienst als rondreizend prediker. Op 1 februari 1743 nam Brainerd afscheid van z'n familie en vrienden in een afscheidspraak te East Haddam. Hij vertrok naar East-Hampton op het Long Island, voor 6 weken. Op de laatste sabbat, 13 maart, preekte hij anderhalf uur, hoewel hij van zwakte nauwelijks staan kon. De gemeente begeerde hem als eigen herder, maar de volgende dag vertrok hij om zijn werk onder de Indianen te gaan doen. Hij schreef:

"Sinds ik begon te preken heb ik nooit vrijmoedigheid gehad om te beginnen in andermans werk, en te arbeiden in de bediening waar het Evangelie al gepreekt was."

Veel en ernstige gevaren wachtten op hem in de streek waar hij heen trok. Er heerste een strenge winter. De middelen om zich te verplaatsen waren beperkt tot zijn paard dat ploeterde door wildernissen waar geen wegen waren. Bovendien drong het nieuws tot hem door, dat er een strijd was losgebroken tussen de Indianen en de blanke kolonisten te Fort Delaware. Daarom was het buitengewoon gevaarlijk voor de jonge zendeling onder zulke omstandigheden het te wagen zijn taak op te vatten.

Maar Brainerd die nu op de drempel van zijn nieuwe loopbaan stond zag in de toekomst, vol van geloof in God. Reeds lang geleden had hij de kosten overrekend en hij had na bedaard overleg een keus gedaan welke betekende zich los te maken van een beschaafde wereld met al haar voordelen en zich te onderwerpen aan een leven van ontberingen en inspanning en mogelijk een vroeg en eenzaam sterven.

De volgende morgen knielde zijn vrienden voor het laatst met hem in gebed en riepen hem vaarwel toe.

Op woensdag, 9 maart 1743 schreef hij in zijn dagboek:

"Ik poogde mijzelf en al mijn belangen aan God op te dragen. Ik reed zestien mijlen naar Manturk en had enige inwendige vertroosting op de weg. Maar nadat ik daar aangekomen was en de Indianen had gezien gevoelde ik iets van moedeloosheid en dodigheid. Ik zonderde mij af en trachtte te bidden doch ik bevond mijzelf vreeslijk verlaten en had een smartelijk gevoel van mijn verdorvenheid en nietigheid. Evenwel ging ik en preekte over Jes. 53 : 10. *"Het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen"*, enz. Ik werd enige bijstand gewaar en ik vertrouw dat er iets van de Goddelijke tegenwoordigheid in ons midden was. In de avond bad ik weer en vermaande hen, nadat ik enige tijd alleen was geweest. Daar werd ik zo gedrukt door de zwartheid van mijn natuur dat ik dacht dat het mij niet paste zelfs tot Indianen te spreken."

In deze tijd ontving hij opdracht van zijn lastgevers door te reizen naar een plaats met name Kaunaumeeck, verborgen in het midden van de dichte wouden tussen Stockbridge en Albany, 20 mijl van de Hudson rivier, bijna uitsluitend bewoond door Indianen.

Hij bereikte die plaats op 31 maart en begon 1 april zijn werk. Hij vond daar een rustplaats op een hoop stro. Hij wierp zichzelf op de grond en was hevig aangevallen door zwaarmoedigheid. Hij verafschuwde zichzelf als de verfoeilijkste en onwaardigste mens op aarde. Hij verlangde naar sommige van de dierbare vrienden die hij ver achter zich had gelaten, doch die konden zijn bezwijkende geest nu niet ondersteunen door hun meelevens raad.

In plaats van deze troost werd zijn kwelling nog verergerd door het bezoek van een Ier en een Hollander die een reis hadden gemaakt om hem te horen preken, doch die zich, tot zijn grote smart, uitlieten in aanhoudende godslastering. In zijn zielsangst kroop hij onder een afdak en kreunde het daar uit tot God, Die aan Zijn dienstknecht genadiglijk die troost gaf die niemand anders hem kon verschaffen.

Zijn toestand was niet benijdenswaardig wat betreft aardse verkwikkingen. Hij was niet de man om te klagen, integendeel hij roemde in verdrukkingen en gevoelde, daar hij geen voorrechten waard was, dat de kleinste giften hem uit gunst geschonken werden.

In een brief aan zijn broer John schrijft hij:

"Ik woon in een aller eenzaamste woestijn, ik ben in de kost bij een arm Schotsman, wiens vrouw nauwelijks een woord Engels kan spreken; mijn spijs bestaat uit waterbrei, (meelpap) gekookt koren, brood in de as gebakken en soms een weinig vlees met wat boter. Mijn legerplaats is een hoop stro op enige planken; mijn werk is uitnemend zwaar, ik reis bijna 1,5 mijl (ca. 3 km.) dagelijks te voet en weer terug, langs een aller moeilijkste weg, zo ver woon ik af van mijn Indianen. Ik heb in een

maand geen Engelsman gezien. De Heere geve dat ik hardheid en verdrukking lere verdragen als een goed krijgsknecht van Jezus Christus."

In zijn dagboek schreef hij:

"Mijn omstandigheden zijn zodanig, dat ik geen troost heb van enige soort, dan wat ik in God heb. Ik leef in deze meest eenzame wildernis, hebbende slechts één persoon die Engels kan spreken, met wie ik mij onderhouden kan. Ik heb hier geen medechristenen tot wie ik mijn geestelijke smarten kan uitspreken, met wie ik zoetelijk raad mocht plegen omtrent hemelse dingen en met wie ik mij kan verenigen in gemeenschappelijk gebed. Ik leef armoedig in opzicht van de verkwikkingen van dit leven. Mijn voedsel bestaat voornamelijk uit gekookt koren. Ik slaap op een bos stro. Mijn arbeid is zwaar en buitengewoon moeilijk, en ik zie weinig kans op vrucht op mijn arbeid om mij te troosten. De Indianen hebben geen land om op te leven dan alleen dat waarop de daar aanwezige Nederlanders nog geen beslag gelegd hebben. Zo willen zij de Indianen dwingen daar weg te trekken, want zij hebben geen zorg voor de zielen van die arme mensen. Ik bemerk dat zij mij haten omdat ik hier gekomen ben om voor hen te preken. Doch wat al mijn moeilijkheden smartelijk maakt is, dat God Zijn aangezicht voor mij verbergt."

20 april 1743.

Op de dag dat hij 25 jaar oud werd, boog hij zijn ziel voor God om Hem te danken voor alles wat hij had ontvangen. Hij smeekte Hem "om Zijn Goddelijke genade, in het bijzonder dat al mijn geestelijke verdrukkingen en innerlijke benauwdheden aan mijn ziel mochten geheiligd worden. En ik probeerde ook de goedheid van God in het afgelopen jaar te gedenken, daar deze dag mijn geboortedag is. Door Gods hulp heb ik tot hiertoe geleefd en heb ik nu de leeftijd van 25 jaar bereikt. Mijn ziel werd gepijnigd bij de gedachte aan mijn dorheid en dodigheid, dat ik zo weinig tot eer van de eeuwige God geleefd heb. Ik bracht de dag alleen door in de bossen en stortte daar mijn klacht uit voor God. O, dat God mij wilde bekwamen om in de toekomst tot Zijn eer te leven!"

Op 1 augustus was zijn eigen gebouwde wigwam klaar. Een probleem was dat hij wel 10 mijl moest lopen om brood te kunnen krijgen. Bovendien werd hij gekweld door onbeschaafde Nederlanders, die hem en zijn werk tegenstonden.

Een christen uit Stockbridge werd zijn vriend en tolk. Nu kon hij zijn tijd gaan besteden in het vertalen van Psalmen en hymnen in de taal van de Indianen.

Hij schreef: "Soms ben ik zó neergeslagen door 'n gevoel van mijn nietigheid en onuitsprekelijke onwaardigheid, dat ik beschaamd ben dat iemand zelfs van mijn geringste medemensen zoveel als een gedachte aan mij zou besteden. Ik heb menigmaal gewenst, wanneer ik door de dichte bossen reisde, dat ik in vergetelheid weg mocht zinken."

In deze tijd bracht hij 4 korte bezoeken aan New-York. Ook bezocht hij New-Haven op 14 september, toen de promoties plaatsvonden. John Edwards en Aäron Burr bemiddelden voor hem bij het College van de Yale Universiteit, maar zonder resultaat.

Hij bezocht zijn vriend en broeder Bellamy en werd daar ernstig ziek. Na zijn herstel vertrok hij naar Jaunaumeek, 4 oktober.

Op Kerstdag schreef hij:

"Ik werd zeer ontmoedig op mijn reizen door veel moeilijkheden. Ik was uitgeput en drijfnat door een val in de rivier."

David bleef die winter in zijn eenzame hut, maar had gelukkige uren. Sabbat 11 maart preekte hij afscheid te Kaunaumeeek.

Hoofdstuk 6

Pionierswerk in Delaware

Na een bespreking met de gevolmachtigden van het zendingsgenootschap werd besloten dat hij reizen naar Delaware, Pennsylvania, als zijn toekomstige bestemming. Vóór hij daarheen afreisde ontving hij uitnodigingen van verscheiden gemeenten o.a. Millington, om haar herder te worden. Bijzonder het volk dat een kerk had gesticht in East Hampton drong er op aan de herderstaf bij hen op te nemen. De opmerking die hij over zijn gewichtig besluit heeft nagelaten is kort.

"Ik ben besloten voort te gaan met de Indianen indien de Goddelijke Voorzienigheid het mij wil vergunnen, hoewel ik eerst enige neiging gevoeld heb om naar East Hampton te gaan, van waar ik een beroep had ontvangen."

Zijn besluit eens genomen zijnde, ging Brainerd eerst naar zijn vroeger ouderlijk huis te Haddam. Daarna vertrok hij in een stromende regen voor een lange reis door de wildernis. Hij bleef enkele dagen in Salisbury, waar hij de 7^e mei vertrok. Hij had te paard, de Hudson rivier te doorwaden en reisde bijna 160 km door de wouden. Op zaterdag, 12 mei 1744, bereikte hij een kleine nederzetting van Ieren en Hollanders, 20 km. van Delaware, waar zijn arbeidsveld lag. De reis had hem verzwakt en meer dood dan levend kreeg hij de hutten der Indianen in het oog. Dat gedurige opbreken schijnt in Brainerd een sterk verlangen te hebben opgewekt om zielen te winnen voordat zijn einde zou komen.

Hoe aandoenlijk is het beknopte verslag van zijn ervaringen in deze tijd. Hij had een korte slaap genoten en ontwaakte op des Heeren dag in zijn nieuwe omgeving. Hij schreef:

"Ik stond vroeg op en gevoelde mij gedrukt na mijn lange reis toen ik natgeregend en vermoeid was. Ik was zeer zwaarmoedig en had feitelijk nooit eerder in mijn leven zulk een sombere morgen gezien. Het scheen geen sabbat te zijn, de kinderen waren aan het spelen en ik als vreemdeling wist niet waarheen te gaan. Alle omstandigheden schenen samen te werken om mijn zaken duister en ontmoedigend te maken. Ik hoorde dat de Indianen zeer verspreid leefden. O, ik hijgde naar de tegenwoordigheid van God en ik scheen een schepsel te zijn hetwelk voor Zijn gezicht verborgen was! Toch behaagde het Hem mijn zinkende ziel temidden van mijn smarten te ondersteunen zodat ik nooit enige gedachte voedde om mijn arbeid onder de Indianen over te geven, maar ik was getroost bij de gedachte dat de dood mij binnenkort zou bevrijden uit mijn ellenden."

Hij werd een weinig bemoedigd toen hij bemerkte dat de Indianen zo gewillig naar hem luisterden, hoewel sommige van hun praktijken, inzonderheid begrafenisplechtigheden, waarvan hij gedwongen was getuige te zijn, hem pijnlijk kwetsten. In deze tijd werd hij naar New-York geroepen, waar een college van voorgangers op hem wachtte om hem te bevestigen. De terugreis was 70 mijl, (ca. 100 km.) Deze plechtige gebeurtenis op 11 juni 1744 maakte diepe indruk op hem. Hij was zwak naar het lichaam en na het onderzoek had hij een slapeloze nacht. Doch hij kwam goed

door het examen en zijn proefpreek uit de tekst: "*Verlossende u van dit volk en van de heidenen, tot dewelken Ik u nu zend*", Hand. 26 : 17, werd zeer gunstig ontvangen. Na de plechtigheid zei hij: "Ik geef mijzelf aan God, om voor Hem te zijn en niet voor een ander."

In de officiële verklaring van zijn bevestiging wordt gezegd:

"Wij kunnen met genoegen zeggen, dat Mr. Brainerd het onderzoek vóór zijn bevestiging doorkwam tot algemene goedkeuring van het college van voorgangers en dat hij ongewone bekwaamheden tot de bediening van het Woord bezit. Hij schijnt voorzien te zijn met een grote mate van zelfverloochening en bezielde te zijn met een edele ijver om het Evangelie te verkondigen onder deze barbaarse volken die lange tijd verkeerd hebben in de duisternis van het heidendom."

Na zijn bevestiging verlangde Brainerd zeer om tot zijn werk terug te keren, maar een aanval van ziekte was oorzaak dat zijn vertrek werd uitgesteld. Dit gedwongen uitstel van een paar dagen verschafte hem gelegenheid om enige tijd bij zijn vrienden te blijven en dat was voor hem een oorzaak van dankbaarheid en zelfvernederig. Deze tijd van geestelijke gemeenschap met zijn medechristenen was een gelegenheid waardoor hij hoop en bemoediging ontving voor de taak die voor hem lag. De vriendschap van zijn vrienden vervulden hem met dankbaarheid.

Hij zei: "Ik was verwonderd dat God het hart van velen wilde openen om mij zo'n vriendelijkheid te tonen, terwijl ik toch geheel onwaardig was om enige gunst van God of van mijn medemensen te ontvangen."

"Ik was zeer bezocht met hoofdpijn. Evenwel besloot ik om in de namiddag naar Delaware af te reizen, doch in de namiddag nam mijn pijn hevig toe zodat ik gedwongen was mij te bed te begeven. De nacht die daarop volgde was ik zwaar bezocht met pijn en smarten. Ik was door de hevige pijn soms bijna beroofd van mijn verstand. Ik voelde mij ziek tot 's zaterdags, toen ik enige verlichting ontving door het gebruik van een braakmiddel. Doch ik was tot de maandag daarop volgende onbekwaam om te lopen. Ik bleef erg zwak. Ik bewonderde dikwijls de goedheid van God dat Hij mij niet oplegde van de plaats waar ik was, waar ik zo teer verzorgd werd, te vertrekken en dat ik in mijn ziekte niet in het midden van vreemdelingen behoefde te verkeren." God is zeer genadig voor mij zowel in gezondheid als in ziekte en Hij vermengt al mijn verdrukkingen en zware arbeid met veel goedertierenheid."

Op 19 juni vertrok Brainerd naar zijn nieuw zendingsveld.

*'k Moet alle dingen schade achten,
En dat alleen om Jezus' wil,
O, mijn ziel blijft op Hem wachten,
Op Zijn gena en zwijge stil.
Het beste wat ik aan kan dragen,
Kan niet bestaan voor Godes troon,
Maar 't geloof beantwoordt alle vragen,
Daar 't pleit op 't werk van Godes Zoon.*

*Ik vraag niet Heere, ik ben 't niet waard,
Te hebben het volle licht op aard',*

*Geef slechts op mijn bede,
Een straaltje van vrede,
Ik vraag niet mijn kruis te verstaan,
Of waarom ik zulk een weg moet gaan,
Slechts te bemerken dat Uw hand mij geleidt,
Dat maakt mij tot volgen bereid.*

Brainerd heeft gezegd: "Alles was betrekking heeft op de bekering der heidenen is voor ons verstand omgeven met een middernachtelijk duister."

Tot dat besluit was hij gekomen toen hij zijn zendingsarbeid te Delaware begon. Het grote doel waartoe hij daar geroepen was vervulden zijn gedachten bij dag en bij nacht.

Hij sprak aanhoudend over zijn "arme Indianen". Hij verscheen hier en daar in hun midden en predikte hun de blijde tijding van een Zaligmaker, en wanneer al de wouden zwegen in nachtelijk duister kon zijn stem worden gehoord, smekende de Heere om hun ziel te redden. Hij was zo aan de uitwendige wereld gestorven dat zij hem geen belang meer inboezemde. Slechts één gedachte, één doel, één begeerte, brandende als een heilige geestdrift, nam zijn gehele ziel in beslag.

Hij vertelt in zijn dagboek dat hij in een nacht "bijzonder ondersteund werd in het gebed voor geliefde vrienden en voor anderen die hij beschouwde als vreemdelingen van Christus, maar dat hij bijzonder werkzaam was voor de arme heidenen en meest voor hen die hem waren toevertrouwd."

"Ik werd bekwaam gemaakt om aanhoudend voor hen in gebed te zijn en ik hoopte dat God de hemelen wilde scheuren en wilde nederdalen tot hun verlossing."

De moeilijkheden in zijn weg waren groot. Hij was onervaren in de taal der Indianen, bijzonder daar zij verdeeld was in vele dialecten. Zijn wankele, bezwijkende gezondheid, 'n geest die de verzorging van het vlees verzuimde, maakten zijn leven moeilijk. Daarbij kwam de onwetendheid van de Indianen die versterkt werd door het optreden van blanken die onder hen woonden, die brutaal tegen hen uitvoeren en hen bedrogen. Dit optreden van de blanken liet toen evenals nu een indruk bij hen achter, dat *de God van de witgezichten* geen Vriend was van *de arme roodhuiden*. Woekerende kooplieden en gewetenloze kolonisten hadden zo'n vijandschap bij de Indianen opgewekt, dat het geruime tijd duurde eer Brainerd hun vertrouwen kon winnen en hen kon overtuigen dat hij met 'broederlijke liefde tot hen kwam en niet om het hunne'.

Hoewel Brainerd soms voor zo'n 40 Indianen sprak, werd hij toch regelmatig teleurgesteld. Op een zaterdagavond nadat hij, zoals zijn gewoonte was, enige tijd in de bossen had doorgebracht om daar te mediteren en zijn eigen hart te onderzoeken, hoorde hij bij zijn terugkeer in het kamp dat de volgende dag een groot feest stond gehouden te worden, met afgodische gebruiken. Zijn ziel was daarover in angst.

Hij vertelt: "Ik dacht dat ik daarheen moest gaan en moest trachten hen uiteen te drijven, doch hij wist niet hoe hij zijn doel zou kunnen bereiken. "Ik zonderde mij af tot gebed hopen op kracht van Boven."

Die nacht bracht hij door in smekingen en in diepe zielsangst. Toen hij van zijn knieën opstond kon hij nauwelijks staan van uitputting, het zweet stond op zijn voorhoofd hij had tot God geroepen tot zijn stem het begaf. Toen kwam in hem zulk een wonderlijk gevoel van vertrouwen in God en zulk een volkomen onderwerping aan Zijn wil als hij nooit vergeten heeft tot zijn sterfdag toe. Hij schrijft daarover als van indrukken die niet onder woorden te brengen zijn.

"Alle dingen hier beneden zonken weg en er scheen niets van enig belang voor mij te zijn dan heiligheid van hart en leven, en de bekering van de heidenen tot God. Al mijn zorgen, vrezes en verlangens welke van een aardse natuur waren, verdwenen en werden voor mij van weinig meer betekenis dan een windvlaag. Op buitengewone wijze verlangde ik dat God Zichzelf een Naam wilde maken onder de heidenen (= Indianen) en ik beriep mij op Hem, met de grootste vrijmoedigheid, dat Hij wist dat ik Hem verkoos boven het hoogste mijner blijdschap. Ik had wezenlijk geen neiging tot vreugde van deze wereld. Ik was niet bezorgd hoe of waar ik leefde of welke ontberingen ik moest dragen, indien ik maar zielen voor Christus mocht winnen. Ik bleef de gehele nacht in deze gesteldheid. Dat grote werk van bij God tegen satan te pleiten, bleef mij bij."

Toen de dageraad aanbrak haastte hij zich naar het woud om zijn ziel weer voor God uit te storten met "een levendige hoop dat God de last wilde overnemen en zou neerdalen om enig wondervol werk onder de heidenen te doen."

Na vijf kilometers gereden te hebben bereikte hij de Indianen die wild dansten, dolle sprongen maakten en woest schreeuwden, welke nog heden de onderscheidende en schrikbaarjagende kenmerken van hun afgodendienst zijn. Brainerd ging recht op hen af tot hij in hun midden stond en met de zegen van de Goddelijke tegenwoordigheid, die hem bekleedde met genade en kracht, overreedde hij hen de vergadering te sluiten en de bijeenkomst op te breken. Dat gelukte, en de Indianen, die zo juist rondom hun medicijnmannen en bezweerders hadden gedarteld, groepeerden zich nu rondom de jonge zendeling en luisterden met gespannen aandacht naar het woord des Heeren. Na deze opmerkelijke gebedsverhoring, begaf de prediker zich langzaam naar zijn verblijf, ongetroost en onder vuistslagen des satans.

Hij vertelt: "Ik was zeer zwak en vermoeid en mijn ziel neergeslagen en verward maar ik was gedood aan heel de wereld en was besloten steeds op God te wachten om de bekering van de heidenen, hoewel de duivel mij het tegendeel inblies."

Hierop volgden drie weken van ziekte, geweldige pijn, in het midden waarvan het hem gelukte naar zijn Indianen te kruipen om 2 keer op de sabbat tot hen te spreken, maar in waarheid hij was ziek en meende te sterven. Hij zat in het midden van zijn hoorders, de Bijbel in zijn hand en zo bracht hij het Woord des Levens. Zijn lijden maakte zijn werk apostolisch. Met nauwelijks een enkele uitzondering onderging hij dezelfde beproevingen als de apostel die sprak: "In 't reizen menigmaal in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van mijn geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad, in gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valse broeders, in arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in koude en naaktheid, in vasten menigmaal."

Ten laatste is hij zo verzwakt dat hij zijn hut niet kan verlaten en de onzekerheid van zijn gedachten begon hem te ontstellen. Welk een voorbeeldige teerheid ligt in deze woorden welke hij op papier krabbelde toen hij daar alleen lag.

"Ik ben gedwongen al mijn gedachten in het wilde te laten lopen, want ik heb geen kracht om te lezen, te overdenken of te bidden en dat verwart mijn geest. Ik beschouw mijzelf als een man die alles wat hij heeft in een kleine boot heeft geladen, welke op drift is geraakt in een snelle stroom. De arme man staat op de wal en betreurt zijn verlies. Maar helaas, hoewel al het mijn weggesleurd schijnt te worden door de stroom, durf ik niet te weklagen want daardoor zou mijn geest verder wegzinken en mijn lichamelijke gekrenktheid zou er door verergeren.

Ik ben daarom gedwongen om mijn gedachten te laten gaan over beuzelingen hoewel ik op dezelfde tijd verschrikt ben en mijzelf afvraag of ik niet schuldig sta aan misbruik van mijn tijd. Dikwijls is mijn consciëntie zo bezig met het ellendige werk van tijdverspillen, dat ik geen vrede heb, hoewel ik toch geen kracht in mijn geest en lichaam heb om de tijd tot een beter doel te gebruiken. Ik hoop dat God Zich over mij ontfermen zal in mijn benauwende omstandigheden."

Hoofdstuk 7

Bij de wigwams van Susquehannah

In september was hij zover hersteld dat hij een vakantiereis ondernam naar het thuisfront. Vervolgens besloot hij een zendingsreis te maken van ongeveer 700 kilometer. Na een paar dagen rust ging hij in versterkte kracht verder om zijn vriend Eliab Bryam te ontmoeten die zijn metgezel zou zijn op een expeditie naar de Indianen van Susquehannah. De reis werd aanvaard op 2 oktober 1744 in gezelschap van Bryam, Tattamy en 2 andere Indianen.

Deze reis was gewaagd en vol gevaren. Zij reisden mijl na mijl door een wildernis welke door Brainerd "afzichtelijk en akelig" genoemd wordt. Toen zij een bergketen bereikten hadden zij een pad te zoeken of te maken langs afgronden en door nauwe bergpassen.

In een donkere nacht, toen zij vlak bij een afgrond waren, trapte Brainerd's paard in een rotsspleet en wierp zijn berijder af, gelukkig zonder dat hij gekwetst werd. Maar hij moest het paard doden daar hij wist dat voor het dier met gebroken poten geen hulp was in zulk een verlaten wildernis.

Hier vertoefden zij voor een tijd, zij verzamelden een hoeveelheid takken en struiken, waarvan zij een vuur maakten. Daarna maakten zij, zo goed als mogelijk een schuilplaats tegen de scherpe wind, zij bevalen zich Gode en vielen op de zoden in slaap.

*Uw liefde wilde ons heden sparen,
Vermoeid leggen wij ons tot rusten neer,
Dat Uw engelen ons bewaren,
Dat geen vijand onz' vrede deer.
Jezus Die ons steeds behoedt,
Onder Uw vleug'len is het zoet.
Pelgrims, vreemden op deez' aard,
Wonen wij in 's vijands land,
Worden wij door U bewaard,
Bescherm ons door Uw liefdehand,
Dan zijn wij in U onvervaard.
Leven wij nog korte tijd,
Eeuwige rust is ons bereid.*

Brainerd ging ca. 30 mijl te voet verder totdat ze op de plaats van bestemming aankwamen.

Hun ontvangst in het Indiaanse kamp was hartelijk en bevredigend. Brainerd begroette het hoofd van die stam beleefd en preekte onmiddellijk voor de grote menigte van Roodhuiden, die zich met hun vrouwen rond hem verzameld hadden.

De volgende dag preekte hij weer en verzocht hun een grote jachtpartij waartoe zij zich voorbereidden, af te zeggen, opdat hij gelegenheid zou hebben hen gedurende een paar dagen onderwijs te geven in de waarheden van de christelijke leer. Zij stemden daarin toe, doch hij was niet weinig verbaasd en "tamelijk bedompt" zoals hij het noemde, toen enkele van de vooraanstaande Indianen met hem in debat traden en met sterke tegenwerpingen tegen de christelijke godsdienst voor de dag kwamen.

Eén van de tegenwerpingen was, dat de blanken liegen, bedriegen, stelen en drinken, erger dan de Indianen. In die dagen verweten de Indianen aan de zendelingen dat zij vóór de komst der Engelsen niet wisten wat sterke drank was. Een andere tegenwerping was, dat de zending een middel was om kleurlingen tot slaven te maken. Wanneer Brainerd aan dat volk vertelde dat de christelijke godsdienst hun ten goede zou zijn, ontkenden zij het en herinnerden hem aan hun verlies van land of vrijheid.

Een ander bezwaar tegen hun aannemen van de christelijke leer is hun gehechtheid aan hun eigen bijgeloof en afgodendienst, en hun behoefte aan woeste en belachelijke plechtigheden, waardoor zij de gunst der "geesten" hopen te winnen. Brainerd noemt met weinig woorden al deze gebruiken "een verborgenheid der ongerechtigheid", afkomstig van satan.

Brainerd was daar om Christus te prediken, maar de godsdienst der heidenen kent geen Middelaar. Hiervan getuigt een gesprek dat Brainerd voerde met een oude doch verstandelijk goed ontwikkelde Indiaan.

Hij stelde aan de Indiaan de vraag of hij veronderstelde dat er iets in de mens is dat het lichaam zal overleven.

Het antwoord was: "Ja."

Hij vroeg hem daarop, waar hij veronderstelde dat het verblijf zou zijn van hetgeen niet stierf.

Hij antwoordde: "Het gaat zuidwaarts."

Hij vroeg hem verder of het daar gelukkig zou zijn.

Na enig nadenken zei hij: "De zielen van goede mensen zullen gelukkig zijn en de zielen van slechte mensen ellendig."

Op de vraag wie hij slechte mensen noemde?

Was zijn antwoord: "Slecht zijn zij die liegen, stelen, twisten met hun burens, liefdeloos handelen tegen hun vrienden en speciaal tegen bejaarde ouders en in één woord, zulken als een plaag zijn voor de mensheid."

Een sterk verzet tegen de christelijke leer wordt veroorzaakt door de onbegrensde invloed van de "pow-wows" of tovenaars. Dit was de voorname tegenstand waartegen Eliot een honderd jaren vroeger had te strijden. Zij die Christus aannamen werden vervolgd en het gebeurde dikwijls dat de Indiaanse tovenaars als waanzinnig, stampvoetende en dreigende voor de jonge bekeerlingen stonden.

Terwijl Brainerd zijn nachtwaken in de eenzame wouden doorbracht was hij in gevaar niet alleen van wilde dieren maar van misschien nog woester mensen die daar rondzwierven, klaar tot elke barbaarse handeling in hun dorst naar bloed. Tot zulken bracht de zending zijn boodschap, door zonder vrees de blinde afgoderij van hun feesten te veroordelen en door hun een onvervalst Evangelie te prediken, hetwelk alle mensen besluit onder zonde en oordeel, en voor hen die zichzelf veroordelen een weg ter verlossing ontsluit. Wij hebben uit zijn eigen getuigenis gehoord dat deze boodschap de toverdokters tot zijn vijanden maakte. De hoop van hun gewin verdween en hun macht over de bijgelovige Indianen werd verzwakt zodra het licht van het evangelie opging in de harten van het volk. Doch Brainerd ging onverschrokken voort, sterk onder het besef van zijn plicht en sterker en meer verzekerd in de wetenschap dat

God bij hem was en Zijn dienstknecht niet zou verlaten in het gezicht van de vijand.

Brainerd bleef niet lang bij deze Indianen, maar ging de weg terug, 70 mijl, en kreeg een nieuw paard op 12 oktober. Daarop ging hij weer terug naar zijn Indianen.

Op 6 december hield hij weer een vastendag om te bidden *om Gods zegen over hemzelf, voor zijn arm volk, voor zijn vrienden en voor de kerk van God.*

15 februari 1745.

Deze avond werd ik zeer gesterkt in de meditatie over deze kostelijke tekst: *Jezus stond en riep: Indien iemand dorst heeft, die kome tot Mij en drinke!* Ik wenste deze woorden uit te galmen voor de hele wereld van zondaars.

17 februari

Aan de zonzant van een heuvel in de wildernis, preekte elke dag tot het volk die 20 mijl ver liepen om mij te horen: *Jezus stond en riep: indien iemand dorst heeft, die kome tot Mij en drinke!* Ik werd zelden meer gesterkt om de aanbidding van de vrije genade Gods met meer eenvoud te preken aan verloren gaande zondaars.

Op 7 maart 1745 vinden we hem opnieuw te paard, nu op reis naar New-York, New Jersey en andere plaatsen om een helper te vinden. Hij slaagde er niet in en ging alleen terug.

Op 20 april bevond hij zich te Abington, in een Presbyteriaanse gemeente.

22 april.

Gepreekt met vrijheid en levendigheid: *Jezus stond en riep: indien iemand dorst heeft, die kome tot Mij en drinke!*

Hij vertelt ons hoe hij onder die beproevingen eens gesteld was en een gevaarlijke rit die hij in een nacht op een van zijn zendingsreizen naar huis maakte.

"Te ongeveer zes uur in de avond raakte ik het spoor bijster in de wildernis en dwaalde over rotsen en bergen, langs gevaarlijke steilten, door moerassen en andere gevaarlijke plaatsen. De nacht was donker, zodat ik aan vele gevaren was blootgesteld. Ik werd bevangen door koude en had een hevige hoofdpijn waarbij maagpijn kwam, zodat elke stap mij een marteling was. Ik had gedurende verscheidene uren weinig hoop dat ik in die benauwende omstandigheden een andere plaats zou vinden dan het woud om mij neer te leggen. Doch te ongeveer negen uur vond ik door de overvloedige goedheid Gods een huis, waar ik vriendelijk onthaald werd.

Zo ben ik dikwijls blootgesteld geweest aan ontberingen en soms heb ik een hele nacht buiten gelegen, maar God heeft mij tot hiertoe bewaard. Doch Zijn naam zij gedankt, zulke vermoeidheden en ontberingen schijnen mij meer van de wereld te spenen en zullen naar ik vertrouw de hemel zoeter maken.

Wanneer ik vroeger zo was blootgesteld aan koude en regen of andere moeilijkheden troostte ik mijzelf met gedachten van een aangenaam huis of verkwikkende warmte en andere uitwendige vertroosting, doch die dingen hebben nu, door Gods genade,

minder plaats in mijn hart en mijn ogen zijn om vertroosting nu meer tot God opgeheven. Ik verwacht verdrukking in deze wereld en die komt mij nu niet meer zo vreemd voor als vroeger. In zulke tijden van ellenden vlei ik mijzelf niet met de gedachte dat het hiernamaals beter zal zijn, maar ik denk nu eerder hoeveel slechter ik het kon hebben en hoe anderen van Gods kinderen veel grotere beproevingen hebben doorstaan en hoeveel grotere ikzelf nog zal hebben te verduren."

Hij zeide: "Ik wens veel te doen in weinig tijd. Mocht het des Heeren wil zijn mijn werk spoedig te beëindigen in deze vermoeiende wereld, dan ben ik er zeker van dat ik niet om iets in deze wereld in leven wens te blijven en ik vrees niet de koning der verschrikking in het aangezicht te zien."

In mei 1745 ondernam hij met Tattamy een reis naar de Indianen langs de Susquehannah- rivier. Het was een moeilijke tocht. Het landschap was kaal en bood geen beschutting. In de nachttijd werden zij bezocht door vreselijke stormen met regen en donder. Zij konden geen schuilplaats vinden. De regen kwam in stromen neer en daardoor was het hun onmogelijk een vuur aan te leggen. Hun moeilijkheden werden nog vermeerderd doordat hun paarden van een vergiftige plant hadden gegeten wat hun slecht bekwam. Evenwel zetten zij hun reis te voet voort, terwijl zij hun dieren bij de teugel leidden.

Ten laatste vonden zij een kleine Indiaanse hut welke van boomschors opgetrokken was en zij waren dankbaar daar te kunnen rusten. Deze zendingstocht strekte zich uit over ongeveer 150 kilometer langs de oevers der rivier. Hij ontmoette zeven of acht verschillende stammen van Indianen en in zijn preken tot hen bemerkte hij hoe vijandig zij waren jegens de christelijke leer. Hij vond echter enkelen die gewillig waren te luisteren en dezen onderwees hij zorgvuldig uit het woord van God.

Hij was zeer bemoedigd toen hij sommigen van de Indianen aantrof, die hem in Kaunaameek hadden gehoord en die hem met grote blijdschap herkenden. Daarna scheen hij meer vrijheid te hebben in het spreken tot het volk hoewel zijn lichamelijke gezondheid steeds minder werd.

Hij besloot naar zijn kwartier in Delaware terug te keren nadat hij heen en terug een afstand van ongeveer 500 kilometer had afgelegd. Hij kwam daar op 30 mei aan. En bleef er maar heel kort.

Brainerd had tot nog toe gewerkt zonder veel waarneembare vrucht. Maar er was nu een tijd op komst dat hij meer, ja veel uitwerking van zijn prediking zou zien.

Hoofdstuk 8

Een geestelijke opwekking in Crossweeksung

Op verzoek van het zendingsgenootschap, nam hij de Indiaanse stad Crossweeksung in New Jersey (9 mijl ten zuidoosten van Trenton) als zijn standplaats aan. Hij arriveerde 19 juni 1745.

Vervolgens reisde hij naar de Indianen te Forks. Op 21 juli doopte hij Tattamy en zijn vrouw, de eerste bekeerden onder de Indianen, waarvoor hij het middel was geweest.

Daarna ging hij terug naar Crossweeksung. Hier werd het voor veel Indianen *een jaar van het welbehagen des Heeren.*

De kracht van de Heilige Geest was op hem en wanneer hij preekte waren de Indianen onder wondervolle indrukken van het gepredikte Woord. Deze verandering in zijn hoorders gaf een opvallende verandering in de geest van de zending. Hij reikhalsde niet langer voortdurend naar de dood, maar hij zei dat "hij gewillig was te leven en daarnaar in zekere zin verlangde, opdat hij iets mocht doen voor het dierbaar Koninkrijk van Jezus Christus."

De boetvaardigheid van deze arme Indianen ontroerde hem zeer. Hij kon niet met droge ogen op hen zien daar hij bespeurde dat zij weeklaagden over hun zonden en baden om genade. Wanneer zij in hun hutten samenkwamen om in de avond hun voedsel te nuttigen, wachtten zij totdat hij kwam om een zegen te vragen over de maaltijd. Toen hij eens in een plaats preekte, zag hij verscheidene hoorders wenen. Dezen kwamen daarna met de vraag van de stokbewaarder: "Wat moet ik doen om zalig te worden?" en zij ontvingen het apostolische antwoord: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden."

De last was op zijn hart gebonden. In die middernachtelijke ontmoetingen met de almachtige God, wanneer geen oog de worstelingen zag en geen oor ze hoorde, smeekte hij om de zaligheid van zondaren en riep uit: "Ik zal u niet laten gaan, tenzij Gij mij zegent." Dit gebed had een overwinnende kracht bij God en Hij Wiens hulp werd ingeroepen, verhoorde de smekingen van Zijn knecht.

Het licht was op komst in de oerwouden, en de tegenwoordigheid van 's Heeren Geest werd in de harten van die heidenen geopenbaard. Hoe dikwijls had Brainerd in de stilte van de nacht in gebeden gestreden om het behoud van die kostelijke zielen.

Hij heeft het zo uitgedrukt: "Mijn ziel, mijn gehele ziel verlangde naar de inzameling van de arme heidenen en ik riep met mijn ganse hart God voor hen aan. Ik kon niets anders dan roepen."

Het toeven mag lang duren, doch het is slechts toeven. De arbeider mag zwoegen, de leerling mag reikhalzend uitzien, de zaaier mag met tranen zaaien maar de zangtijd zal genaken en de zonneshijn van Gods gunst zal Zijn koninkrijk met blijdschap in de harten van mensen brengen.

Haast u door gena naar Boven,

't Geloof als schild, op vleugelen van 't gebed,

Dan zult gij straks de Heere loven,

Wanneer Zijn hand u heeft gered,

*Spoedig eindt uw aardse zending,
En daarmee uw pelgrimsreis.
Hoop verandert in genieting,
't Geloof in zien, gij wint de prijs.*

"De engel heeft het water beroerd," zei Brainerd in de maand augustus 1745. De tijd was gekomen waarin een menigte van arme, in zonde verstrikte Indianen naar beneden zouden komen langs de trap van berouw en bekering, om herstel en verlossing te vinden in de Fontein die geopend is tegen de zonde en de onreinheid.

Ten laatste werden de menigvuldige gebeden en sterke roepingen tot God, in de duisternis van het woud, ruimschoots verhoord en de vensteren des hemels werden geopend om de zegen van Goddelijke genade uit te storten. De dienaar moest lang wachten en soms in het sombere vooruitzicht van aanhoudende teleurstelling. Daarom voelde hij nood genoeg voor zichzelf om te bidden dat zijn eigen geloof niet bezwijken mocht.

Hij zeide: "Mijn hoop op de bekering van de Indianen is zo dikwijls neergeslagen, dat mijn geest als het ware gebroken en mijn moed vergaan is, zodat ik nauwelijks durf hopen." Dat niet alleen, maar zijn kracht in het preken vertoonde soms 'n merkbaar verval. Dit waarschijnlijk uit oorzaak van de neerslachtigheid van zijn eigen hart. Hij zag zo weinig vrucht op zijn arbeid dat de vrijheid en ijver in zijn spreken verslapte. Hier zien wij hoe wonderlijk God met hem handelde om hem in een rechte zin de les van gehoorzaamheid te leren.

Op een dag, nadat hij gepreekt had, maakte hij de volgende opmerking: "Het behaagde God mij zeer droog en dor te laten, zodat ik mij niet kan herinneren dat ik in de laatste twaalf maanden zo benauwd geweest ben. God is rechtvaardig en Hij heeft onder deze omstandigheden mijn ziel onderworpen aan Zijn wil. Het gaat tegen vlees en bloed in om staande voor een grote vergadering alle vrijmoedigheid te verliezen, terwijl de verwachting van de hoorders hoog gespannen is. Doch zo was het met mij en God hielp mij er *Amen* op te zeggen. Goed is de wil des Heeren."

Nu echter vaart de wolk weg en het licht van de Geest des Heeren verdrijft de duisternis. Deze opwekking in Crossweeksung blijft aangetekend staan als een van de meest opmerkingswaardige gebeurtenissen in de geschiedenis van de zending in Noord-Amerika.

Plotseling viel op de hele Indiaanse bevolking "een meest verrassende belangstelling," Van alle kanten stroomde het volk toe. Zij hielden de teugel van zijn paard vast en vormden daaromheen een kring om enige woorden van onderwijs van zijn lippen op te vangen. Zij stonden in sprakeloze belangstelling om zijn preken te horen en vielen neer in overstelpende benauwdheid der ziel.

Het dagboek van Brainerd spreekt van de krachtadige werking en van de uitwerking die het woord van God op de Indianen had. Daarom zullen wij daaruit een gedeelte overnemen.

5 augustus 1745.

Ik preekte over Joh. 7 : 37, "*En op de laatste dag, zijnde de grote dag van het feest, stond Jezus en riep zeggende: Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke.*" In mijn verhandeling richtte ik mij in het bijzonder tot de Indianen, die afzonderlijk in een

gedeelte van het huis zaten. Bij deze gelegenheid werden twee of drie van hen vervuld met diepe bezorgdheid. Zij vertelden mij later dat zij bij vorige gelegenheden slechts weinig getroffen waren. Bij anderen was de belangstelling aanmerkelijk gegroeid. In de avond, toen het grootste gedeelte van hen in het huis was, waar ik logeerde, sprak ik tot hen en bevond hen in het algemeen bezorgd over hun zielsbelangen. Zij vroegen: *"Wat zij moesten doen om zalig te worden?"* Al hun onderlinge gesprekken gingen over geestelijke dingen, waarin zij werden bijgestaan door hen die dag en nacht bij hen waren.

Op deze dag was er een vrouw die altijd zeer bezorgd was geweest over haar ziel sinds zij mij eerst had horen preken in jongstleden maand juni. Zij ontving troost, naar ik vertrouw, op goede gronden. Zij scheen vervuld te zijn met liefde tot Christus en gedroeg zich nederig en teer. Zij gaf blijken dat zij van niets zo bang was als van Hem Die haar ziel liefhad te bedroeven of te beledigen.

6 augustus.

In de morgen sprak ik tot de Indianen in het huis waar ik onderdak had. Velen van hen waren toen zeer aangedaan en schenen buitengewoon teer te zijn, zodat enkele woorden omtrent hun zielsbelangen oorzaak waren dat hun tranen losbraken en veel snikken en diepe zuchten werden voortgebracht.

In de namiddag, toen zij teruggekeerd waren naar de plaats waar ik gewoonlijk voor hen preekte, sprak ik hen weer aan. Er waren ongeveer 55 personen in totaal, waarvan ongeveer 40 bekwaam waren om de godsdienstoefening verstandelijk te volgen.

Ik sprak over 1 Joh. 4 : 10, *"Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden."*

Zij schenen begerig te luisteren, maar er had niets opmerkelijks plaats, dan alleen hun aandacht. Doch tegen het einde van mijn verhandeling sloegen Goddelijke waarheden in met buitengewone kracht en veroorzaakte een hevige ontroering onder hen. Er waren nauwelijks 3 van de 40 die hun tranen en smartelijke uitroepen konden bedwingen.

Zij allen schenen eenparig in zielsangst te zijn om deel aan Christus te krijgen. Hoe meer ik handelde over de liefde en het mededogen van God in het zenden van Zijn Zoon om te lijden om de zonden van mensen en hoe meer ik hen nodigde om te komen en deel te nemen in Zijn liefde, hoe meer hun droefheid aangroeide, omdat zij zichzelf onbekwaam voelden om te komen. Het was verrassend te zien hoe hun harten schenen doorstoken te zijn door de tedere en zielsroerende uitnodigingen van het Evangelie, toen er geen woord van verschrikking tot hen gesproken werd.

Er waren deze dag twee personen die opbeuring en troost ontvingen. Toen ik een persoonlijk gesprek met hen aanving kreeg ik de indruk dat wat zij hadden ondervonden degelijk, redelijk en schriftuurlijk was. Nadat ik hun gevraagd had naar de gronden van hun troost en gezegd had dat vele dingen aan hen toegepast schenen te zijn, vroeg ik hen wat zij begeerden dat God verder voor hen zou doen. Zij antwoordden: *"Wij begeren dat Christus onze harten geheel rein wil wassen."*

De handelingen des Heeren waren nu wonderlijk zodat ik er op heden niet minder van kan zeggen, en ik behoef er niet meer van te zeggen, dan dat de arm des Heeren krachtig en heerlijk werd geopenbaard.

7 augustus.

Ik preekte voor de Indianen uit Jes. 53 : 3-10. *"Waarlijk Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten die heeft Hij gedragen,"* en wat voorafgaat en volgt. Het Woord was vergezeld van een opmerkelijke invloed en van een grote ontroering in de vergadering. Doch deze was nauwelijks gelijk aan die van de dag tevoren, ik wil zeggen niet zo algemeen. Toch waren de meesten zeer aangedaan en velen in grote benauwdheid van hun ziel. Enkelen konden gaan noch staan, maar lagen plat op de grond alsof hun hart doorstoken was, onophoudelijk om genade roepende. Enkelen waren voor het eerst ontwaakt. Het was opmerkelijk dat zo spoedig als zij van omliggende plaatsen kwamen de Geest van God beslag op hen scheen te leggen met bekommering voor hun ziel.

Na de openbare dienst vond ik twee personen die voor het eerst enige troost hadden ontvangen, voor wie ik goede hoop had. Van een derde kon ik niet anders dan enige hoop koesteren, hoewel zijn geval niet zo duidelijk was als van de anderen. Zo waren er nu zes tezamen die enige opbeuring uit hun geestelijke benauwdheid hadden ontvangen en vijf wier bevinding mij duidelijk en bevredigend voorkwam. Het is opmerkenswaardig dat zij die het eerst troost ontvingen, in het algemeen reeds diep getroffen waren in hun ziel toen ik verleden juni voor hen gepreikt had.

8 augustus.

In de namiddag preekte ik voor de Indianen. Hun getal was nu ongeveer vijf en zestig personen, mannen, vrouwen en kinderen. Ik sprak uit Lukas 14 : 16-23, *"Een zeker mens bereidde een groot avondmaal en hij noodde er velen,"* enz. Ik werd begunstigd met ongewone vrijheid in het spreken. Tijdens de openbare dienst was er een zichtbare beroering in de vergadering, maar toen ik daarna meer persoonlijk sprak met sommigen, die naar ik bemerkte diep getroffen waren, toen scheen de kracht Gods op het gezelschap neer te dalen gelijk 'een ruisende, machtige wind', die met een verbazingwekkend vermogen alles neerwierp wat in zijn weg stond.

Ik stond verbaasd bij de verslagenheid waardoor bijna alle hoorders werden aangegrepen. Ik kon het niet beter vergelijken dan bij de onweerstaanbare kracht van een machtige stroom of zwellende vloed, die met geweldige druk alles wat in zijn weg is, neerwerpt en wegslaat. Bijna alle personen van alle leeftijden bogen zich samen ontroerd neder en nauwelijks één was in staat de schok van deze verrassende werking te weerstaan. Oude mannen en vrouwen, die gedurende vele jaren beruchte dronkaards geweest waren en sommige kleine kinderen, niet meer dan zes of zeven jaar oud, gaven blijken in benauwdheid over hun ziel te zijn, zowel als personen van middelbare leeftijd. Het was duidelijk dat deze kinderen (tenminste sommige van hen) niet enkel verschrikt waren door het zien van de algemene verslagenheid, maar zij waren gevoelig van hun persoonlijk gevaar, van de slechtheid van hun hart en van hun ellende buiten Christus, zoals sommigen van hen het uitdrukten.

De meest weerspannige harten werden nu gedwongen te buigen. Een voornaam man onder de Indianen, die vroeger gerust en eigengerechtig was en dacht dat zijn staat goed was omdat hij meer wist dan de massa der Indianen, en die mij de vorige dag met een grote mate van vertrouwen vertelde "dat hij meer dan tien jaren een christen was geweest," was nu gebracht in ernstige bekommering over zijn ziel en hij weende bitter.

Een andere man van gevorderde leeftijd, die een moordenaar was geweest, een tovenaarsman en een beruchte dronkaard, werd er nu ook toe gebracht om met veel tranen om genade te roepen en uit te schreeuwen dat hij zeer bezorgd was nu hij zag in welk groot gevaar hij verkeerde.

Zij waren bijna zonder uitzondering biddende en roepende om genade, in elk deel van het huis en velen buiten de deur en velen konden gaan noch staan. Hun benauwdheid was zo groot, een ieder voor zichzelf, dat niemand enige aandacht scheen te hebben voor anderen, maar ieder bad vrij voor zichzelf. En ik denk, dat zij naar hun eigen bevassing, zo verlaten waren alsof zij in de diepste duisternis zaten. Of ik geloof liever, dat zij over niemand dan zichzelf dachten en over hun eioen staat, en zo bad ieder bijzonder, hoewel allen tezamen.

Het scheen mij toe dat de profetie in Zacharia 12 nu volkomen vervuld werd, want er was nu *"een grote rouwklage, gelijk die rouwklage van Hadad-Rimmon in het dal van Megiddon. En het land zal rouwklagen, elk geslacht bijzonder."* En nu scheen een ieder te rouwklagen, "ieder bijzonder". Mij dacht dat er nu een treffende gelijkenis was te bespeuren met de dag van Gods kracht, genoemd in Jozua 10 : 14, *"En daar was geen dag aan deze gelijk, vóór hem, noch na hem, dat de Heere de stem eens mans alzo verhoorde."*

Ik moet zeggen dat ik nooit een dag zag in alle opzichten aan deze gelijk. Het was een dag waarop ik overreed werd te geloven dat de Heere krachtig ingreep om het koninkrijk der duisternis onder dit volk te verstoren.

Deze ontroering was in het algemeen meest ordelijk. Zij die reeds enige tijd geleden ontwaakt waren klaagden meer bijzonder over de slechtheid van hun hart. Zij die nu voor het eerst ontwaakt waren, klaagden over het gruwelijke van hun leven en dadelijke zonden. Allen waren bevreesd voor de toorn van God en over de eeuwige ellende als vergelding over hun zonden. Sommige blanken die uit nieuwsgierigheid kwamen om te horen "wat deze klapper had te zeggen" tot de arme, onwetende Indianen, werden wakker geschud en enigen van hen schenen gewond te zijn door een gezicht op hun verloren staat.

Zij die kortgeleden enige hoop hadden ontvangen werden nu met troost vervuld. Zij gaven blijken kalm en bevredigd te zijn en schenen zich te verheugen in Jezus Christus. Sommigen van hen namen hun verslagen vrienden bij de hand en vertelden hun van de goedheid van Christus en van de troost die in Hem te vinden is en zij nodigden hen uit om te komen en hun hart aan Hem te geven. Ik kon aan sommigen van hen bespeuren dat zij oprecht en ongekunsteld (zonder de bedoeling dat anderen het zouden opmerken) hun ogen ten hemel ophieven als om ontferming roepende, nu zij de benauwdheid van de hen omringende zielen zagen.

Er was deze dag een opmerkelijk voorbeeld van ontwaking waarvan ik niet anders kan dan er hier een bijzondere aantekening van maken.

Een jonge Indiaanse vrouw, die naar ik geloof, nooit eerder had geweten dat zij een ziel had of ooit over zo iets had gedacht, horende dat er vreemde dingen onder de Indianen plaats hadden, kwam om te zien wat er aan de hand was. Op haar weg naar de samenkomst liep zij bij mij aan en toen ik haar vertelde dat het nu mijn voornemen was voor de Indianen te preken, lachte zij en scheen er mee te spotten. Maar toch ging zij er heen. Ik was nog niet ver gevorderd in mijn preek toen zij met indruk gevoelde dat zij een ziel had. Vóór ik mijn verhandeling beëindigd had was zij zó overtuigd van haar zonde en ellende en zó in nood over haar ziels zaligheid, dat zij gelek op iemand die door een pijl in het hart geschoten was, en zij schreeuwde het uit. Zij kon gaan noch staan noch op haar stoel zitten zonder ondersteund te worden. Nadat de openbare dienst was geëindigd lag zij plat op de grond terwijl zij ernstig bad. Zij schonk geen aandacht en gaf geen antwoord aan iemand die tot haar sprak. Ik luisterde aandachtig om te horen wat zij zei en ik bemerkte dat de inhoud van haar gebed was: *"Ontferm U mijner en help mij om mijn hart aan U te geven."* Zo ging zij onophoudelijk voort,

biddende vele uren aaneen. Dit was inderdaad een verrassende dag van Gods heirkraft en het scheen genoeg te zijn om een atheïst te overtuigen van de waarheid en van het gewicht en de kracht van Gods woord.

9 augustus.

Ik bracht bijna de gehele dag door met de Indianen. In het begin van de dag sprak ik tot velen van hen persoonlijk, bijzonder tot sommigen die kortgeleden vertroost waren geworden. Ik trachtte er achter te komen op welke grond zij troost hadden ontvangen, zowel als om hun enige gepaste onderwijzingen, waarschuwingen en besturingen te geven.

In de namiddag sprak ik tot hen in het openbaar. Er waren nu ongeveer 70 personen, oud en jong, aanwezig. Ik opende de gelijkenis van de zaaier en paste die toe, Mattheüs 13. Ik werd bekwaam gemaakt om de gelijkenis duidelijk te verhandelen, en bevond daarna dat deze preek zeer leerzaam voor hen was. Terwijl ik mijn tekst verhandelde waren er veel tranen onder hen maar geen aanmerkelijk schreien en uitroepen. Toch werden sommigen zeer getroffen door een paar woorden welke ik bij het sluiten van de preek sprak over Matth. 11 : 28, *"Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven."*

Tegen de nacht sprak ik met twee of drie van de ontwaakte personen, en daarbij scheen een hemelse invloed het gesprokene met grote kracht te vergezellen, want de hoorders begonnen hun zielsangst uit te roepen, hoewel ik geen woord van verschrikking sprak. In tegendeel stelde ik hun voor de volheid en algenoegzaamheid van Christus' verdiensten en Zijn gewilligheid om allen die tot Hem kwamen te verlossen en daarop drong ik er bij hen op aan om zonder uitstel tot Hem te komen.

Het geroep van dezen werd spoedig door anderen gehoord, die hoewel eerst verspreid, onmiddellijk om ons heen kwamen. Ik ging toen voort in dezelfde geest van Evangelie-nodiging, tot zij allen, uitgezonderd twee of drie, wegsmolten in tranen en begonnen uit te roepen, als uit de grootste benauwdheid, om verlossing en deel te vinden in de grote Verlosser. Sommigen die de vorige dag slechts weinig meer dan een opwinding in hun hart hadden gevoeld, schenen nu diep getroffen en verwond in hun ziel te zijn. De ontroering in het algemeen scheen die van de vorige dag nabij te komen. Er was wezenlijk een zeer grote weeklacht onder hen en toch scheen elk bijzonder te klagen. Want hun verslagenheid was zo groot dat bijna een ieder voor zichzelf bad en smeekte alsof er geen anderen in hun nabijheid waren. "Ontferm U mijner, ontferm U mijner," was de algemene uitroep.

Het was wezenlijk ontroerend de arme Indianen te zien die de vorige dag luidruchtig schreeuwden en zich woest aanstelden in hun afgodische feesten en dronken zwelgpartijen, nu te horen roepen tot God. Zij riepen met veel aandrang om deel in Zijn dierbare Zoon. Ik vond twee of drie personen, waarvan ik reden had te hopen, dat zij sedert de vorige avond op goede gronden troost hadden ontvangen. Dezen met anderen die getroost waren, kwamen samen en gaven blijken dat zij er zich zeer in verheugden, dat God Zijn werk met zulk een kracht in anderen verheerlijkte.

10 augustus.

Ik reed naar de Indianen en begon meer persoonlijk te spreken met hen die troost en voldoening hadden verkregen. Ik trachtte hen te onderwijzen, te besturen, te waarschuwen en te troosten. Maar anderen die begerig waren elk woord dat betrekking had op geestelijke belangen, te horen, kwamen spoedig de een na de ander bij ons. Toen ik tot de jongbekeerden meer dan een half uur gepreekt had, bleken zij

zeer vertederd door geestelijke dingen en ernstig begerig om Christus te vinden. Ik vertelde hun van de volmaakte reinheid van zielen van de Godzaligen hun volle genieting van Christus onmiddellijk na de scheiding van lichaam en ziel; en dat de ziel voor eeuwig onuitsprekelijk meer gelukkig zou zijn dan dat zij ooit voor een kort ogenblik was geweest wanneer Christus haar nabij was in het gebed of andere plichten.

Ik ontving opening om over de opstanding van het lichaam te spreken en daaruit over de volkomen zaligheid van de mens. Ik zei: "Maar misschien zullen sommigen onder u zeggen: Ik heb mijn lichaam zowel lief als mijn ziel, en ik kan de gedachte niet verdragen dat mijn lichaam dood zou liggen wanneer mijn ziel gelukkig is."

Hierop antwoordden zij allen met blijmoedigheid: "Muttoh, muttoh." (Neen, neen) Zij dachten niet over hun lichaam, als hun ziel maar met Christus mocht zijn. Zij bleken gewillig te zijn om uit te wonen van het lichaam en in te wonen bij de Heere.

Nadat ik enige tijd met dezen was bezig geweest, wendde ik mij tot de andere Indianen en sprak tot hen uit Lukas 19 : 10, "*Want de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.*" Ik had niet lang gesproken voor dat hun ontroering tot een hoge trap steeg, zodat het huis vervuld was van geroep en gekreun. Toen ik aanhield in het spreken over het medelijden en de zorg van de Heere Jezus Christus voor hen die zich verloren zagen, die meenden te vergaan en geen weg van ontkoming konden vinden, toen versmolten zij te meer en hun droefheid nam toe omdat zij zulk een vriendelijke Zaligmaker niet konden vinden en niet tot Hem konden komen.

Verscheiden personen die vroeger slechts licht ontwaakt waren, waren nu diep gewond door een gevoel van hun zonde en ellende. Eén man in het bijzonder, die nooit tevoren ontwaakt was, gevoelde nu dat "het Woord des Heeren levendig en krachtig was, scherper dan enig tweesnijdend scherp zwaard." Zijn hart scheen doorstoken te zijn van smart, en zijn ontroering kwam mij voor als meest redelijk en schriftuurlijk te zijn, want hij zei dat al de goddeloosheid van zijn voorbije leven vers in zijn herinnering was teruggeroepen en dat alle snode daden die hij vroeger bedreven had nu door hem werden gezien alsof ze eerst gisteren waren gedaan.

Ik ontmoette iemand die kortgeleden troost had ontvangen na drukkende benauwdheid van dag tot dag. Ik kon niet anders dan mij verblijden en Goddelijke goedheid bewonderen in alles wat op deze dag openbaar kwam. Er schijnt iets goeds gewerkt te worden door elke preek. Sommigen ontwaakten voor het eerst en anderen werden vertroost. Het was verkwikkend het gedrag van sommigen op te merken die troost hadden ontvangen. Zij hieven hun hart op tot God voor hen die benauwd waren door vrees en angst.

11 augustus, de dag des Heeren.

Ik preekte in de voormiddag uit de gelijkenis van de verloren zoon, Lukas 15. Ik bespeurde niet zulk een zichtbare uitwerking van het Woord als in de vorige dagen. Er waren vele zorgeloze blanke toeschouwers, sommige Kwakers en anderen. In de namiddag preekte ik over een gedeelte van de woorden van Petrus, de Pinksterpreek, Handelingen. 2. Bij het einde van mijn preek tot de Indianen wendde ik mij tot de blanke mensen. Geestelijke waarheden schenen met kracht vergezeld te zijn zowel voor Engelsen als Indianen. Verscheiden van de 'witte heidenen' werden wakker geschud en konden niet langer ledige toeschouwers blijven, maar zij gevoelden dat zij een ziel hadden te verliezen of te behouden zowel als de Indianen. Een sterke

ontroering spreidde zich uit over de gehele vergadering. Dit bleek ook een dag van Gods heirkraft te zijn, bijzonder tegen het einde van de dag, hoewel de invloed die met het Woord gepaard ging nauwelijks zo krachtig was als enkele dagen geleden.

Het aantal van de Indianen, oud en jong, was nu tot 70 geklommen. Een of twee ontwaakten op deze dag voor het eerst, want zij hadden vroeger nooit blijken gegeven dat zij bezorgd waren voor hun ziel. Zij die verkwikking en troost hadden ontvangen en hoopvolle blijken hadden gegeven van een zaligmakende verandering openbare teerheid en oprechtheid en gedroegen zich zoals christenen betaamt. Ik was verkwikt de teerheid van consciëntie in sommigen van hen te bespeuren. Ik kan niet nalaten hiervan een voorbeeld te vermelden.

Ik bemerkte dat een van hen in de ochtend zeer bedroefd was en ik vroeg haar wat de oorzaak van haar droefheid was. Ik bemerkte dat de oorzaak van haar verlegenheid was, dat zij de avond tevoren boos op haar kind was geweest en dat zij nu met vrees bevangen was of haar toorn niet onordelijk en zondig was geweest. Dit bedroefde haar zó dat zij vóór het daglicht aanbrak begon te snikken en verscheiden uren bleef wenen.

14 augustus.

Ik verkeerde deze dag in gezelschap van de Indianen. Eén van hen had enige tijd geleden zijn vrouw weggestuurd (zoals gewoonte onder hen is) en had een andere vrouw genomen. Nu was hij gebracht onder ernstige indrukken en was zeer bezorgd, bijzonder over deze zaak. Hij scheen ten volle overtuigd van de goddeloosheid van deze praktijk en begeerde ernstig te weten wat God wilde dat hij in zijn tegenwoordige omstandigheden zou doen. Toen de wet van God betreffende het huwelijk voor hem geopend werd en hem gevraagd werd naar de oorzaak van zijn verlaten van zijn vrouw, en toen bleek dat zij hem niet door echtbreuk een geldige reden had gegeven haar te verlaten, en dat zij gewillig was hem zijn wangedrag te vergeven, en zij voor het toekomstige in vrede met hem wilde leven en dat zij bovendien als haar recht beschouwde hem te bezitten. Toen werd hem gezegd dat het zijn onafwijsbare plicht was de vrouw die hij het laatst had genomen weg te sturen en de andere die zijn rechtmatige vrouw was weer aan te nemen en gedurende zijn leven in vrede met haar samen te wonen. Hiermee stemde hij bereidvaardig en blijmoedig in en daarop liet hij de vrouw die hij het laatst had genomen gaan, en beloofde in het openbaar dat hij zolang hij leefde bij zijn rechtmatige vrouw zou wonen en vriendelijk voor haar zou zijn, terwijl zij hetzelfde aan hem beloofde. Hier verscheen een duidelijk bewijs van de kracht van Gods woord op hun hart. Ik veronderstel dat een paar weken van tevoren, de hele wereld die man niet had kunnen overreden om in te stemmen met de voorschriften van de christelijke godsdienst in deze aangelegenheid.

Ik was niet vrij van vrees dat deze handelswijze zou blijken te zijn als "nieuwe wijn in oude lederen zakken", en dat sommigen een vooroordeel tegen de christelijke leer zouden opvatten wanneer zij kennis zouden maken met de voorschriften daarvan. Maar daar die man zeer bezorgd was over zijn misdraging, kon de uitvoering niet langer uitgesteld worden en het scheen dat deze handeling eerder een goed dan een kwaad effect onder de Indianen had, die in het algemeen erkenden dat de wetten van Christus, ten opzichte van het huwelijk, goed en recht waren.

In de namiddag preekte ik voor de Indianen over de woorden van Petrus tot Cornelius, Hand. 10 : 34. Er waren blijken van enige ontroering onder hen, maar niet gelijk aan wat op verscheiden van de vorige dagen was gezien. Doch zij kwamen op en

luisterden alsof hun leven er van afhing. Het werk des Heeren bleek onder hen bevorderd en uitgebreid te worden.

16 augustus.

Ik besteedde geruime tijd aan een particulier gesprek met verscheiden Indianen. Ik ontmoette één die verlichting en troost had ontvangen, na grote nood. Toen ik met haar persoonlijk sprak, kon ik niet anders dan hopen dat haar vertroosting van de rechte soort was. In de middag preekte ik tot hen uit Joh. 6 : 26-34, "*Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigd zijt. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des mensen ulieden geven zal; want: dezen heeft God de Vader verzegeld,*" enz. Tegen het einde van mijn preek gingen geestelijke waarheden gepaard met een aanmerkelijke kracht op het gehoor. Meer bijzonder, nadat de openbare dienst afgelopen was, bemerkte ik dit uit gesprekken. die ik had met verscheidene ontstelde mensen.

Er was grote nood voor hun zielen vrijwel over de gehele vergadering verspreid. Dit was bijzonder te bemerken bij twee personen die nu voor het eerst ontwaakt waren tot een besef van hun zonde en ellende. Een van hen was kortgeleden geraakt en de andere was onder de preek zeer aandachtig geweest, doch had nooit eerder een gevoelig gezicht op haar verloren staat. Maar nu was haar nood en geestelijke benauwdheid zodanig, dat ik meende nog nooit zulk een dringende nood gezien te hebben.

Verscheiden oude mannen waren ook in angst over hun ziel, zodat zij zich niet konden onthouden van wenen en luid roepen en hun bitter kreunen was het meest overtuigende zowel als het meest sprekende bewijs van de wezenlijkheid en van de diepte van hun inwendige smart. God werkte krachtig onder hen! Ware en onvervalste overtuigingen van zonde komen dagelijks aan het licht in vele voorbeelden. Van tijd tot tijd komen nieuw ontwaakten openbaar hoewel enige weinigen die in voorgaande dagen enige beweging in hun genegenheden voelden, nu schijnen gewaar te worden dat hun hart nooit waarlijk was getroffen. Ik zag nooit eerder het werk van God zó onafhankelijk van de middelen openbaar komen als op deze tijd.

Ik preekte voor het volk en sprak hetgeen naar ik veronderstelde gepast was om overtuiging te bevorderen. Maar Gods wijze van werken op hen scheen zó volkomen bovennatuurlijk en boven de middelen, dat ik nauwelijks kon geloven dat Hij mij als een instrument gebruikte of dat wat ik sprak, door Hem als een middel werd gebruikt om Zijn werk uit te voeren. Het scheen zoals ik dacht er geen verband mee te hebben of in enig opzicht afhankelijk te zijn van de middelen. Evenwel kon ik niet anders dan voortgaan in het aanwenden van de middelen welke ik geschikt achtte tot bevordering van het werk. Maar naar ik veronderstelde werkte God zonder de middelen. Ik scheen niets te doen en niets te behoeven te doen, maar "stil te staan en te zien het heil des Heeren." Ik was verplicht en verblijd te mogen zeggen: "Niet ons, o Heere! niet ons," niet aan instrumenten en middelen, "maar Uw naam geef eer." God scheen geheel alleen te werken en ik vond geen plaats om enig gedeelte van dit werk aan menselijke kracht toe te schrijven.

17 augustus.

Ik besteedde veel tijd aan persoonlijke besprekingen met de Indianen. Ik ontmoette iemand die kort van tevoren hulp en troost had verkregen na een lange tijd van gees-

telijke nood en benauwdheid. Hij was meer dan een jaar geleden een van mijn hoorders te Delaware geweest en volgde mij nu hier onder diepe indrukken in zijn ziel, en ik had overvloedige reden om te hopen dat deze troost wél gegrond en waarlijk uit de hemel was.

Daarna preekte ik in het openbaar uit Hand. 8 : 29-39, *"De kamerling zeide: ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden? En Filippus zeide: Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd,"* enz. Ik nam hieruit gelegenheid om over de doop te handelen, opdat zij onderwezen en voorbereid mochten worden om in deze instelling deel te nemen. Zij waren hongerig en dorstig naar het woord van God en schenen onvermoeibaar in het waarnemen en luisteren naar het Woord.

19 augustus.

Ik predikte uit Jes. 55 : 1, *"O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk."* Geestelijke waarheden gingen gepaard met kracht op hen die troost gevonden hadden, en ook op anderen. De eersten waren liefelijk vertederd en verkwikt door Goddelijke nodigingen. De anderen waren zeer bezorgd voor hun ziel om een aandeel te ontvangen in deze heerlijke evangelie-nodigingen, die hun voorgesteld werden. Er was een groot getal van arme, onmachtige zielen die aan het badwater wachtten om gezond te worden en de Engel scheen als op andere tijden, kortgeleden, het water te beroeren, zo dat er een meest wenselijk en troostrijk vooruitzicht was op de genezing van zielzieke, omkomende zondaars.

24 augustus.

Ik gebruikte de voormiddag tot prediking voor sommige Indianen, ten einde zij het sacrament van de doop mochten ontvangen. Nadat ik de aard van de inzetting had geopend en de verplichtingen waaronder zij gesteld zouden worden en de plicht om daardoor ons aan God toe te wijden, en het voorrecht van in verbond met Hem te zijn, aan hen had voorgesteld schenen verscheidenen vervuld te worden met liefde tot God. Zij verheugden zich bij de gedachte zichzelf op die plechtige en openbare wijze aan God te geven. Zij waren vertederd en verkwikt in de hoop van de gezegende Verlosser te mogen genieten.

Daarna preekte ik in het openbaar over 1 Thess. 4 : 13-17. *"Doch broeders, ik wil niet dat gij onwetende zijt van degenen die ontslapen zijn ... want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des Archangels en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel, en die in Christus gestorven zijn zullen eerst opstaan."* Er was een ernstige aandacht en enige zichtbare bewogenheid en ontroering onder de openbare dienst. Deze gevoeligheid vermeerderde daarna door enige meerdere vermaningen die hun gegeven werden om tot Christus te komen en hun hart aan Hem te geven, opdat zij bekwaam gemaakt mochten worden om *"tezamen met hen opgenomen te worden in de wolken, den Heere tegemoet in de lucht en alzo altijd met den Heere te wezen."*

Er waren verscheiden Indianen pas aangekomen, die hun staat goed achtten en zichzelf gelukkig rekenden, omdat zij enige tijd onder het blanke volk onder het evangelielicht geleefd hadden. Zij hadden lezen geleerd en waren beschaafd. Evenwel schenen zij vreemdelingen te zijn van hun eigen hart en totaal onbekend met de kracht van de godsdienst zowel als met de leer van genade. Met dezen sprak ik persoonlijk na de godsdienstoefening en ik was verbaasd hun eigengerechtigte gesteldheid te bemerken en hun sterke gehechtheid aan het verbond der werken tot zaligheid te

bespeuren en de hoge waarde die zij op hun veronderstelde talenten stelden. Doch na veel gesprekken scheen één van hen in bepaalde mate overtuigd "dat uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd zal worden." Hij weende bitterlijk en vroeg, *wat hij moest doen om zalig te worden.*

Dit was zeer troostelijk voor anderen die enige bevindelijke kennis van hun eigen hart hadden verkregen. Eerst waren zij ontstemd over het gesprek en over het gedrag van die nieuw-aangekomenen, die pochten op hun kennis en goede gedachten van zichzelf hadden. Maar zij die enige bevinding van Goddelijke waarheden hadden verkregen, hadden blijkbaar ontdekt dat de nieuwelingen niet de minste kennis hadden van hun eigen hart."

25 augustus, des Heeren dag.

In de voormiddag preekte ik uit Lukas 15 : 3-7. *"Wat mens onder u hebbende honderd schapen, en één van die verliezende, verlaat niet de negenennegentig in de woestijn en gaat naar het verlorene totdat hij hetzelfde vindt?"* enz. Daar er een menigte van blanke mensen aanwezig was, richtte ik mij tot hen bij het einde van mijn preek voor de Indianen. Doch ik kon niet zoveel verkrijgen dat zij de orde bewaarden. Velen van hen bleven rondwandelen en rondstaren en gedroegen zich meer onverschillig dan de Indianen tot wie ik ooit het woord had gericht. Een gezicht op hun verkeerd gedrag deed mijn geest inzinken zodat ik nauwelijks kon voortgaan met mijn werk.

In de namiddag preekte ik uit Openb. 3 : 20, *"Zie Ik sta aan de deur en Ik klop,"* enz. Hieronder gedroegen de Indianen zich ernstig doch vele anderen waren ijdel. Daarna doopte ik 25 Indianen, 15 volwassenen en 10 kinderen. Betreffend de meesten van de volwassenen heb ik troostrijke redenen om te hopen dat zij vernieuwde personen zijn, doch het geval van twee of drie van hen scheen meer twijfelachtig.

Nadat de menigte van toeschouwers vertrokken was, riep ik de gedoopte personen samen en sprak tot hen in het particulier, terwijl ik terzelfder tijd anderen uitnodigde aandachtig te zijn. Ik herinnerde hen er aan onder welke verplichtingen zij nu verkeerden om voor God te leven. Ik waarschuwde hen voor het kwaad en voor de vreselijke gevolgen van een zorgeloos leven, bijzonder na deze openbare belijdenis van de christelijke leer. Ik gaf hun besturingen voor hun toekomstig gedrag en bemoedigde hen tot waakzaamheid en eerbied door hun voor ogen te stellen de troost en de gelukkige uitkomst van een waar godsdienstig leven.

Dit was wezenlijk een gewenste en liefelijke tijd! Hun harten waren verbonden en opgewekt in het gebruik maken van de genademiddelen. Zij waren verblijd dat zij op een openbare en plechtige wijze zich aan God hadden toegewijd. Liefde scheen onder hen te heersen! Zij namen elkander bij de hand met teerheid en bewogenheid, alsof hun harten aan elkander waren gehecht, toen ik tot hen sprak. Hun gehele optreden jegens elkander was zodanig dat een ernstig toeschouwer met recht opgewekt had mogen zijn om met verwondering uit te roepen: "Zie, hoe lief zij elkander hebben." Verscheiden andere Indianen die deze dingen zagen en hoorden waren zeer bewogen en weenden bitter, verlangende deelgenoten te zijn van dezelfde blijdschap en troost die zij bespeurden in het gedrag zowel als in het aangezicht van hen die troost hadden gevonden.

26 augustus.

Heden preekte ik tot mijn volk uit Joh. 6 : 51-55, *"Ik ben dat levende Brood dat uit de hemel nedergedaald is."*

Nadat ik enige tijd had gesproken richtte ik mij in het bijzonder tot hen die hoop hadden gekregen dat zij "uit de dood tot het leven waren geroepen." Ik opende voor hen de aard van volharding in deze vertroosting en welke Christus aan Zijn volk geeft en welke ik hoopte dat Hij had uitgestort op sommigen in die vergadering. Ik toonde hun aan dat dezulken reeds "de beginselen van het eeuwige leven" hebben, en dat hun hemel spoedig volmaakt zal zijn.

Zo spoedig als ik in deze geest begon te spreken, begonnen de dierbare christenen in de gemeente van aandoening te smelten en te verlangen naar die genieting van Christus en naar een staat van volmaakte reinheid. Zij weenden van verlangen en toch met blijdschap, want hoewel hun tranen en snikken bewijzen waren van verbrokenheid des harten waren zij toch vergezeld van wezenlijke troost en zoetheid. Dit was een teer, bewogen, nederig en vreugdevol smelten en het bleek te zijn de onvervalste vrucht van de Geest der aanneming en het verschilde geheel van de geest der dienstbaarheid, waaronder zij, niet lang geleden, gebonden zaten. De invloed van dezen scheen zich door de hele vergadering te verspreiden en spoedig verscheen er een wondervolle verbrokenheid onder hen.

Velen die Christus nog niet hadden gevonden als een algenoegzame Zaligmaker werden opmerkelijk opgewekt om naar Hem te zoeken. Het was wezenlijk een liefelijke en zeer gewenste vergadering. Hun getal was nu ongeveer 95 personen, oud en jong, en bijna allen vertederd door blijdschap in Christus Jezus of anders vervuld met een sterk verlangen om deel aan Hem te verkrijgen.

Hierna was ik ten volle overtuigd dat het mijn plicht was om een reis te maken, ver terug, naar andere Indianen, daar het nu een geschikte tijd van het jaar was, om hen over het algemeen thuis te vinden. Na enige uren in openbare en persoonlijke gesprekken met mijn volk doorgebracht te hebben, vertelde ik hun dat ik hen nu voor een tijd moest verlaten en moest gaan naar hun broederen. Ik vertelde hun dat het nodig was dat de Geest van God met mij ging, buiten Wie in geen enkel opzicht enig goed aan de Indianen kon worden toegebracht. Ik herinnerde er hen aan dat zijzelf gelegenheid hadden gehad om dit op te merken uit de onvruchtbaarheid van onze bijeenkomsten op tijden toen veel moeite was gedaan om zondaren op te wekken en te doen ontwaken, doch zonder vrucht.

Ik vroeg hun of zij ook gewillig waren om het overige van de dag door te brengen in gebed om voor mij te vragen of God met mij wilde gaan en mijn pogingen tot bekering van die arme zielen met Zijn zegen wilde bekronen. Zij gaven blijmoedig hun instemming met mijn voorstel te kennen. Ik verliet hen ongeveer anderhalf uur vóór zonsondergang, waarna zij begonnen te bidden en hielden daarin de gehele nacht aan tot de dageraad verscheen. Zo vurig en onvermoeid waren zij in hun godsdienstige plichten! Mijn tolk vertelde mij, dat het een opmerkelijke nacht was, daar een krachtige invloed uitging op hen die nog zoekende waren zowel als op hen die troost hadden gevonden.

Naar ik vertrouwd werd op deze dag twee verslagen zielen gebracht tot de genieting van vaste troost in Hem in Wie de vermoeiden rust vinden. Het was opmerkelijk dat op deze dag een oude Indiaan, die al zijn dagen een hardnekkige afgodendienaar was geweest, zover kwam dat hij zijn ratelaars, welke zij gebruiken om muziek te maken in hun afgodische feesten en dansen, aan de andere Indianen afgaf, die ze haastig vernietigden, om voor hen te preken. En dit zonder mijn toedoen in dit geval, want ik had daarover niets tot hen gezegd. Maar het scheen niets anders te zijn dan alleen de

kracht van Gods woord, die dat effect teweeg bracht zonder enige bijzondere toepassing van mij op die zonde.

Zo was dan God begonnen en zo heeft Hij op een verrassende wijze een werk van genade onder deze heidenen voortgezet. Moge de ere daarvoor worden toegebracht aan Hem Die de enige oorzaak daarvan is."

Het geroep van verslagen zielen in Crossweeksung wordt enigszins weergegeven in de woorden:

Ach, wat moet ik doen o God?

In Uw hand is ook mijn lot,

Van U alleen zoek ik bestuur,

Gij kunt mij redden in dit uur.

Ik heb zelf geen wil of kracht,

Uw macht is over allen groot,

Groter dan mijn zondig hart.

Dat Uw kracht mijn ziel bescheen,

Verander toch mijn hart van steen.

Hoofdstuk 9

Een geestelijke opwekking in Susquehannah

Uit het dagboek van Brainerd blijkt niet duidelijk of hij vanuit Crossweeksung óf Susquehannah een reis gemaakt heeft naar Forks en Delaware, maar in ieder geval heeft hij bij de Indianen in Susquehannah ongeveer vier weken doorgebracht in september 1745.

Wij nemen een gedeelte uit zijn dagboek over daar er enkele opmerkelijke gebeurtenissen in verband met zijn prediking in die streek, hebben plaats gehad.

Des Heeren dag, 1 september 1745.

Ik preekte hier voor de Indianen over Lukas 14 : 16-23, *"Een zeker mens bereidde een groot avondmaal en hij noodde er velen."* Het woord ging gepaard met enige kracht en veroorzaakte tranen in de vergadering. Daarna preekte ik voor een aantal blanken die daar aanwezig waren en ik zag velen van hen in tranen. Sommigen van hen waren vroeger misschien even zorgeloos en gerust als de Indianen.

Tegen de nacht sprak ik weder tot de Indianen en bespeurde een groter aandacht en meer zichtbare belangstelling onder hen, dan wij in die streken gewend waren.

5 september.

Op deze dag verklaarde ik aan de Indianen de gelijkenis van *'De zaaier'*. Daarna sprak ik met verscheiden mensen persoonlijk met het gevolg dat zij begonnen te wenen en zelfs uit te schreeuwen met grote bewogenheid. Daardoor werden ook anderen aangegrepen door aandoening. Ik twijfel er niet aan of een Goddelijke kracht ging vergezeld met hetgeen toen gesproken werd. Verscheidene van die personen hadden mij gehoord in Crossweeksung en hadden naar ik vertrouw, daar de kracht van Gods woord ondervonden op een krachtdadige en zaligmakende wijze.

Ik vroeg aan een van hen, die troost had ontvangen en die hoopvolle blijken gaf van waarlijk veranderd te zijn, waarom hij nu schreide. Hij antwoordde: "Toen ik er over dacht hoe Christus als een lam geslacht was en Zijn bloed voor zondaars gestort had, kon ik niet helpen dat ik schreide wanneer ik alleen was." Daarop barstte hij uit in tranen en schreide opnieuw.

Toen vroeg ik aan zijn vrouw, die ook overvloedige troost had ontvangen, waarom zij schreide. Daarop antwoordde zij: "Ik was bedroefd dat de Indianen hier niet tot Christus wilden komen zowel als die in Crossweeksung." Ik vroeg haar of zij in haar hart had voor hen te bidden en of Christus in de laatste tijd haar in het gebed nabij was geweest. Zij antwoordde: "Ja, Hij is mij nabij geweest. Op sommige tijden wanneer ik in de eenzaamheid heb gebeden, was ik zó op bidden gesteld, dat ik die plaats niet kon verlaten maar ik langer te bidden."

De dag des Heeren, 8 september.

In de namiddag preekte ik voor de Indianen. Het Woord van God viel met krachtige invloed op hen. Er waren slechts weinig personen aanwezig, doch de meesten van hen waren in tranen en verscheidenen schreeuwden het uit onder het gevoel van de ellende van hun ziel. Eén man was aanmerkelijk ontwaakt, die nooit van tevoren enige belangstelling voor zijn ziel had gevoeld. Er scheen een opmerkelijk werk van de Heilige Geest onder hen te zijn, ja bijna over allen, niet ongelijk aan wat kortgeleden

te Crossweeksung was gebeurd. Het scheen alsof de Goddelijke invloed vandaar naar hier was overgebracht.

Verscheidenen van de zorgeloze blanke mensen die aanwezig waren ontwaakten of waren tenminste ontsteld, toen zij de macht van God zo krachtig onder de Indianen zagen werken. Ik sprak hen dan in het bijzonder aan, hetwelk enige indruk op hen scheen te maken en enige aandoening in hen teweeg te brengen.

*O, God van leven en heerlijkheid,
Onze harten bukken voor U neer,
Om te verstaan de liefelijke leer,
Van Golgotha's wonderlijk feit.
Aan heid'nen die nu sluimeren,
Verkondigen wij dat liefelijk licht,
Eer alles voor het oordeel zwicht,
Op de grote dag des Heeren.*

Brainerd reisde terug naar Crossweeksung en arriveerde daar op 5 oktober.

31 januari 1746 was het werk onder de Indianen zover gevorderd dat Brainerd een school kon stichten voor de Indianen.

In februari bezocht hij de Indianen te Forks in grote zwakheit en veel pijn. Enkele bekeerde Indianen vergezelden hem op zijn tocht. Terug in Crossweeksung, midden maart, werd hij steeds zieker. Hij moedigde de Indianen aan om een nederzetting te beginnen te Cranberry, wat deze ook deden.

Een verklaring van Ds. Brainerd over de manier van zijn prediking onder de Indianen.

De weg en de wijze waarop God zondaars tot Zich trekt kan in bijkomstige dingen verschillen doch is in hoofdzaken altijd dezelfde. Er worden in Gods woord verscheiden omschrijvingen gegeven van de weg der bekering en daaraan hebben wij ons allen te toetsen. De apostel Petrus beschrijft de ganse weg in weinig woorden: "*Opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht,*" 1 Petrus 2:9. In deze woorden wordt de zalmakende roeping beschreven en de vrucht die er uit voortvloeit: "*te verkondigen de deugden Desgenen die hen geroepen heeft.*" Die weldaad is zo groot dat niemand die er deel aan heeft, in zijn verdere leven daarvan zwijgen kan. Zo iemand wil vertellen hoe goed en genadig God voor hem is geweest. Spraken ze eerst over 'wagene en paarden', daarna willen ze spreken over de Naam en de deugden des Heeren."

"In de morgen was ik ontsteld daar ik, zo spoedig als ik ontwaakte veel hoorde spreken over de wereld en over tijdelijke dingen. Het was de dag des Heeren.

Ik bemerkte dat de mensen enigermate bevreesd voor mij waren. Ik zeide iets omtrent de heiliging van de sabbat, om indien mogelijk hen in een eerbiedige stemming te brengen. Maar zo spoedig als zij een weinig van mij verwijderd waren praatten zij weer vrijmoedig over wereldse zaken. O, dacht ik, wat zou het een hel zijn om met zulke mensen in de eeuwigheid te moeten verkeren."

Brainerd was niet iemand die "haastig de handen oplegde." Hij was voorzichtig en getrouw in het beoordelen van de bewegingen die hij in zijn hoorders bespeurde. Hij heeft ongetwijfeld verschil gemaakt tussen mensen die bij Gods woord zijn opgevoed en blinde heidenen die nooit iets over de waarheden van het Evangelie gehoord hadden. Doch hij schijnt hierover opmerkingen ontvangen te hebben. Daarop heeft hij geantwoord. Hij schrijft in zijn dagboek:

"Het is opmerkenswaardig dat God hier Zijn werk heeft uitgevoerd door zodanige middelen en in zo'n weg, als strekken kan om vooroordelen en bezwaren uit de weg te ruimen, die dikwijls voor den dag zijn gekomen tegen zulk een werk.

Wanneer mensen ontwaakt zijn tot een ernstige belangstelling voor hun ziel door het horen van de meer verschrikkende waarheden van Gods Woord en door het horen van de dreigementen die door de Goddelijke wet op hen aandringen, dan wordt gewoonlijk in zulke gevallen door sommigen tegengeworpen, dat zij alleen maar verschrikt waren door een vreeslijk geluid van hel en oordeel, en dat daar geen blijken waren dat hun bezorgdheid het gevolg was van een Goddelijke invloed.

Maar God heeft in dit geval geen ruimte gelaten voor zulke tegenwerpingen, daar dit werk van genade zijn begin heeft gehad en voortgezet is door bijna één voortdurende prediking van de Evangelie-nodiging tot omkomende zondaars.

Toch heb ik nooit in mijn leven in enige vergadering zo'n algemene ontwaking bespeurd als hier, toen ik predikte over de gelijkenis van het grote Avondmaal, waarvan wij lezen in Lukas 14. *"Een zeker mens bereidde een groot avondmaal en hij noodde er velen; en hij zond zijn dienstknecht uit ten ure des avondmaals om den genoden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed."* In deze verhandeling werd ik bekwaam gemaakt om aan mijn hoorders de onnaspeurlijke rijkdommen van de genade van het Evangelie voor te stellen. Ik wil niet dat men van mij zou denken dat ik de Indianen nooit onderwijs gaf omtrent hun gevallen staat en de zonde en ellende die daaraan vast is. Dit was juist hetgeen waarop ik in het begin ernstig aanhield en hetwelk ik in bijna elke preek trachtte te herhalen en hen in te prenten, wetende dat ik zonder die grondslag gelegd te hebben slechts op het zand zou gebouwd hebben. *Ik wist dat ik hen tevergeefs tot Christus zou nodigen indien ik hen niet kon overtuigen van hun behoefte aan Hem.*

Maar deze grote ontwaking, deze verrassende zielsnood, werd nooit opgewekt door toespraken van verschrikking, maar de verslagenheid verscheen meest opmerkelijk wanneer ik hen bepaalde bij de ontfermingen van een stervende Zaligmaker, bij de overvloedige voorraad in het Evangelie en bij het vrije aanbod van Goddelijke genade aan arme en ellendige zondaars.

Ook wens ik er niet op aangezien te worden dat ik zou menen dat zulk een geestelijke belangstelling met recht verdacht mag worden, alsof ze niet oprecht en van Goddelijke oorsprong zou zijn, daar ze niet veroorzaakt is door de prediking van de schrik des Heeren. Dit mag Gods meer gewone weg zijn tot ontwaking van zondaars en dit schijnt ook geheel aannemelijk op grond van de Schrift en van gezond verstand. Maar wat ik hier bedoelde op te merken is dit, dat God, met eerbied gesproken, het gepast achtte zachtere middelen te gebruiken en te zegenen tot krachtdadige ontwaking van deze Indianen.

Daar er dus geen ruimte gelaten is voor enige aannemelijke opmerking tegen dit werk, ten opzichte van de middelen, zo ook niet in betrekking tot de wijze waarop dit werk is voortgezet. Het is waar, bij de Indianen was de nood voor hun ziel buitengewoon

groot. De overtuiging van hun zonden en ellenden rees tot een hoge trap en veroorzaakte veel tranen, roepen en kreunen. Maar toch gingen deze verschijnselen niet gepaard met zulke beroeringen, hetzij naar het lichaam of naar de ziel, die soms de overhand hebben bij andere personen onder geestelijke indrukken.

Er is onder de Indianen geen schijn geweest van die schokken, lichamelijke doodsangst, vreeslijk gillen, bezwijmingen en dergelijke verschijnselen, waartegen in sommige plaatsen zoveel is ingebracht. Hoewel er enigen zijn geweest, die met de stokbewaarder, bevende zijn gemaakt onder een gevoel van hun zonde en ellende; hoewel velen het uitgeschreeuwd hebben door een ontstellend gezicht op hun verloren staat en sommigen gedurende bepaalde tijd, hun lichamelijke kracht verloren hebben, toch ging dit alles toe, zonder enige van zulke vreemde verschijnselen.

De vruchten van dit werk zijn bovendien zeer opmerkenswaardig geweest. Ik twijfel er niet aan of velen van de Indianen hebben meer leerstellige kennis van Goddelijke waarheden verkregen, sinds ik hen voor het eerst in laatstleden juni bezocht, dan in hun verstand had ingedruppeld kunnen worden door ijverige jarenlange studie, zonder zulk een Goddelijke invloed.

Hun heidense neigingen en afgodische praktijken schijnen in deze streken geheel prijsgegeven te zijn. Zij zijn meer ingetogen en schijnen over het algemeen bereid om te leven volgens de huwelijksinzetting. Als regel schijnen zij verlost te zijn van dronkenschap, hun beminde zonde, "de zonde die hen lichtelijk omringt." Ik weet niet van meer dan twee of drie onder mijn geregelde hoorders, die zich zat gedronken hebben sedert ik hen voor het eerst bezocht, hoewel vóór die tijd het gewoonte bij hen was zich bijna elke dag te bedrinken. Sommigen onder hen schijnen deze bijzondere zonde nu meer te vrezen dan de dood zelf.

In velen van hen blijkt dat zij een beginsel van oprechtheid en rechtvaardigheid verkregen hebben. Zij schijnen hun oude schulden te willen betalen die nog openstaan en waarover zij sinds jaren nauwelijks een gedachte schijnen gehad te hebben. Hun wijze van leven is veel meer betamelijk en zedig dan vroeger. Zij hebben nu bovendien de zegen van dat geld hetwelk zij vroeger verteerden in het aanschaffen van sterke drank. Liefde schijnt onder hen te heersen, inzonderheid onder hen die blijken geven een zaligmakende verandering doorgemaakt te hebben. Ik zag in hen nooit enig verschijnsel van bitterheid en twistziekte, noch een gesteldheid van "zichzelf uitnemender te achten dan anderen," die niet gelijke genade ontvangen hebben. Bij hen die onder overtuiging grote benauwdheid en druk hebben gehad, hebben sinds die tijd blijken gegeven, dat "zij zich verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde." Ik zag in hun vreugde nooit iets dat overdreven of vluchtig was. In tegendeel, hun blijdschap ging gepaard met ernst en dikwijls met tranen, en met een zichtbare verbrokenheid van hart, zoals te zien is in verscheiden gedeelten van mijn dagboek. In dit opzicht zijn sommigen verbaasd geweest over zichzelf en hebben met nadruk tot mij gezegd, dat "wanneer hun hart blij was," (wat een uitdrukking is die zij gewoonlijk gebruiken om hun geestelijke blijdschap te kennen te geven), "zij niet konden helpen dat zij wegens dat alles schreiden."

En nu, na alles, meen ik met recht te mogen zeggen, dat hier al de verschijnselen en blijken zijn van een opmerkenswaardig werk van genade onder deze Indianen, hetwelk redelijk mag verlangd of verwacht worden. Dat de grote Schepper van dit werk hetzelfde hier wil onderhouden en versterken en het overal wil bevorderen, tot "de aarde vervuld zal zijn met Zijn heerlijkheid." Amen.

Hoofdstuk 10

Vruchten van de prediking

De prediking kan geen vrucht afwerpen zonder het krachtdadige werk van de Heilige Geest. Waar Ds. Brainerd verder gaat in het vertellen van de uitwerking die hij bespeurde op zijn verkondiging van het Evangelie spreekt hij over de zichtbare werking van de Heilige Geest bij de prediking van het Woord onder de Indianen. In het gedeelte dat nu volgt beschrijft hij uitvoerig de geestelijke werkzaamheden in een vrouw die onder zijn gehoor kwam. Uit dat geval haalt hij de bewijzen dat in de waarachtige bekering te onderscheiden zijn, voorbereidende werkzaamheden, begeleidende verschijnselen en de vruchten. In zijn dagboek schreef hij:

De dag des Heeren, 9 maart 1746.

Ik sprak naar aanleiding van Lukas 10 : 38-42, *het gesprek van Jezus met Martha en Maria*.

"Het Woord van God was vergezeld van kracht en vermogen. Velen waren geroerd en bewogen om "het éne ding dat nodig is" te verkrijgen. Verscheidenen die duidelijke blijken hadden gegeven vare waarlijk begenadigd te zijn werden getroffen door een gevoel van hun gebrek in geestelijke gezindheid. Zij zagen hun nood en gevoelden de noodzaak van toe te nemen in genade. De meesten die reeds eerder onder indrukken van geestelijke dingen waren geweest schenen nu verlevendiging van die indrukken te ontvangen,

Ik had mij voorgesteld volgens mijn gewone regel in de middag te catechiseren. Maar terwijl wij in het eerste gebed gegaan waren, zoals wij gewend waren in de Indische taal, was een groot gedeelte van de vergadering zo bewogen en ontroerd door Goddelijke dingen, dat ik dacht dat er aanleiding was om voor die tijd het stellen van vragen achterwege te laten en aan te houden op de meest praktikale waarheden. Zo deed ik en maakte verdere opmerkingen over het schriftgedeelte waarover ik eerder op die dag had gesproken.

Er scheen een krachtige, Goddelijke invloed in de samenkomst te zijn. Verscheidenen van wie ik redenen had te denken dat zij Godvrezend waren, werden zo diep ontroerd door een besef van hun eigen dorheid en hun onwaardige behandeling van de gezegende Verlosser, dat zij op Hem zagen als door henzelf doorstoken zijnde en treurden, ja sommigen van hen waren bitterlijk bedroefd als over een eerstgeborene. Sommige arme ontwaakte zondaars schenen in zielsnood te zijn om deel aan Christus te krijgen. Zo was er een groot treuren in de samenkomst, veel zuchten, snikken en tranen. Een of twee personen die voor het eerst in ons midden waren, kwamen merkbaar tot ontwaking.

Mij dunkt, het zou waarlijk het hart van een ieder die de belangen van Sion liefheeft verkwikt hebben in het midden van deze Goddelijke invloed te zijn en de uitwerking daarvan op heiligen en zondaren te zien. De plaats der aanbidding scheen zowel plechtig als liefelijk en was zo dierbaar door een openbaring van de Goddelijke tegenwoordigheid en genade, dat zij die enige smaak hadden van Goddelijke dingen niet anders konden dan uitroepen: "Hoe liefelijk zijn Uw woningen, o Heere der heirscharen."

Nadat de openbare dienst geëindigd was, kwam een groot aantal tot mijn huis waar wij zongen en over Goddelijke dingen spraken. Ook hier scheen de tegenwoordigheid van God in ons midden te zijn.

Terwijl wij zongen was er een vrouw in het gezelschap, van wie ik het waag te zeggen, méér dan van enig persoon welke ik ooit zag, dat "zij zich verheugde met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde." Zij kon niet anders dan uitbreken in gebed en verheerlijking van God, in onzer aller tegenwoordigheid, en dat met veel tranen, soms in het Engels en soms in het Indiaans, uitroepende: "O, gezegende Heere, kom toch. Ja kom toch! O, neem mij weg, laat mij sterven en tot Jezus Christus gaan! Indien ik blijf leven vrees ik dat ik weer zal zondigen! O, laat mij nu sterven! O dierbare Jezus, kom toch! Ik kan hier niet blijven! O, hoe kan ik in deze wereld leven! Neem mijn ziel weg van deze zondige plaats! O, laat mij nooit weer zondigen! O, wat moet ik doen, wat moet ik doen? Dierbare Jezus, o dierbare Jezus."

In deze opgetogen woorden ging zij enige tijd voort, onophoudelijk in deze en dergelijke uitdrukkingen haar hart lucht gevende. De grote pleitgrond die zij bij God aanvoerde om haar weg te nemen, wat dat "indien zij bleef leven, zij tegen Hem zou zondigen."

Toen zij een weinig bedaard was, vroeg ik haar of Christus niet dierbaar voor haar ziel was?

Waarop zij, terwijl zij zich tot mij wendde met tranen in haar ogen en met alle tekenen van diepe nederigheid, die ik ooit in enig mens zag, zeide: "Ik heb u dikwijls horen spreken over de goedheid en liefelijkheid van Christus, dat Hij beter was dan de hele wereld. Maar o, ik begreep niet wat u bedoelde, ik heb u nooit geloofd! Ik heb u nooit geloofd! Maar nu weet ik dat het waar is." Of zij sprak andere woorden in dezelfde geest.

Ik antwoordde "Ziet u genoeg in Christus voor de grootste der zondaren?"

Zij antwoordde: "O, genoeg, genoeg! voor alle zondaars in de wereld, indien zij maar wilden komen."

Toen ik haar vroeg of zij niet aan anderen iets kon vertellen van de goedheid van Christus, wendde zij zich tot sommige arme van Christus vervreemde zielen die daar bij stonden en zeer bewogen waren en zei:

"O er is in Christus genoeg voor u, indien u maar wilde komen! O, strijdt, strijdt om uw hart aan Hem te geven."

Daarna iets horende van de heerlijkheid des hemels, dat er geen zonde in die wereld was, viel zij opnieuw in dezelfde verrukking van blijdschap en verlangen naar Christus' komst, terwijl zij in dezelfde uitdrukkingen aan haar hart lucht gaf: "O, lieve Heere, laat mij gaan! O, wat zal ik doen, wat zal ik doen? Ik begeer tot Christus te gaan! Ik kan niet leven! O, laat mij sterven!"

Zij hield in deze zoete gesteldheid voor meer dan twee uren aan, eer zij bekwaam was om naar huis te gaan.

Ik weet goed, dat er grote blijdschap mag oprijzen zelfs tot een verrukking, waar geen wezenlijke blijken zijn van een zuivere grondslag. Maar in het geval hetwelk wij hier beschreven hebben werden geen blijken gemist van de Goddelijkheid van deze blijdschap. Wij zullen dat bewijzen uit de voorbereidende werkzaamheden, de begeleidende verschijnselen en de vruchten.

Van alle mensen die ik onder geestelijke bewerking heb gezien verscheen er nauwelijks iemand méér gebogen en gebroken *onder overtuiging van zonde en ellende*, dan deze vrouw. Dit wordt gewoonlijk *een voorbereidend werk* genoemd.

Ook zag ik nauwelijks ooit iemand die een groter kennis van haar eigen hart scheen te hebben, dan zij had. Zij klaagde bij mij dikwijls over de hardheid en de opstand van haar hart. Zij vertelde mij dat haar hart oprees en met God twistte, wanneer zij dacht dat Hij met haar zou doen zoals het Hem behaagde en haar naar de hel zou sturen niettegenstaande haar gebeden en goede gesteldheden. Zij zei dat haar hart niet gewillig was tot Christus te komen om zaligheid, maar dat zij trachtte ergens elders hulp te vinden. Zoals zij bijzonder gevoelig scheen te zijn van haar hardnekkigheid en weerspanning tegen God onder overtuiging, zo bleek zij niet minder gebogen en verenigd te zijn onder de Goddelijke vrijmacht, vóór zij enige verlichting of troost ontving. Zij had lange tijd in geestelijke benauwdheid verkeerd, zo aanhoudend en drukkend als ik ooit meemaakte. Doch nu vertelde zij dat zij zag en gevoelde dat het recht was bij God met haar te doen zoals het Hem behaagde en haar hart was tevreden dat het zo was, hoewel zij dikwijls had bevonden dat haar hart oprees en met God twistte, indien Hij haar naar het verderf zou zenden na alles wat zij had gedaan of kon doen om zichzelf te redden.

Maar nu vertelde zij dat de zware last waaronder zij gelegen had van haar was afgelicht en dat zij had getracht haar nood en ellende opnieuw te voelen, vrezende dat de Geest van God haar verlaten had en haar geheel zorgeloos zou laten, doch dat zij die benauwdheid van vroeger niet meer kon gewaar worden. Zij zei, dat zij voelde nooit iets te kunnen doen om zichzelf te redden, maar dat zij voor eeuwig moest omkomen indien Christus niet alles voor haar deed. Zij voegde er aan toe dat zij niet verdiend had dat Hij haar zou helpen, en dat het rechtvaardig zou zijn zo Hij haar verliet om, verloren te gaan. Maar Christus kon haar redden, hoewel zij niets kon doen om zichzelf te redden, en hier scheen zij te rusten.

Sinds die tijd schijnt zij de geest van het nieuwgeboren deel te ademen, daar zij om Christus schreit, niet uit vrees voor de hel als tevoren, maar met sterk verlangen naar Hem als haar enige genoegzame deel. Zij heeft dikwijls bitter geweend, omdat zij naar haar eigen bevattning Hem niet liefhad en Hem niet kon liefhebben.

Wanneer ik haar soms gevraagd heb waarom zij zo bedroefd was en of het was uit vrees voor de hel, antwoordde zij: "Nee, daarom ben ik niet bevreesd, maar mijn hart is zó boos dat ik Christus niet kan liefhebben," en daarop barstte zij uit in tranen.

Maar hoewel dit gewoonlijk de gesteldheid van haar hart was gedurende verscheidene weken, was de werking van genade wel blijkbaar voor anderen maar niet voor haarzelf. Zij had nooit eerder enige duidelijke vertroosting en gevoelige blijdschap, zoals zij deze avond had.

Deze zoete en verrassende blijdschap scheen te ontspringen uit een ware geestelijke ontdekking van de heerlijkheid en alles overtreffende schoonheid en uitnemendheid van Christus. Dit kwam niet voort uit enige verstandelijke begrippen van Zijn menselijke natuur, zoals Hem te zien hangen aan het kruis, als bloedende en stervende of iets dergelijks. Maar haar blijdschap sproot voort uit Zijn persoonlijke uitnemendheid en alles te boven gaande liefelijkheid, waaruit dat vurige verlangen voortkwam, om Hem te genieten, waarvan zij nu getuigde en hetwelk haar deed verlangen, "om van het lichaam uit te wonen en bij den Heere in te wonen."

De begeleidende verschijnselen van deze sprekende vertroosting waren zodanig dat daaruit overvloedig bleek dat de oorsprong Goddelijk was en dat het waarlijk "een blijdschap in de Heilige Geest was."

De vrouw waarover het hier gaat zag nu Goddelijke waarheden als levende werkelijkheid en zij kon zeggen: "Ik weet dat deze dingen wáár zijn, ik gevoel dat zij wáár zijn!" Nu was haar ziel onderworpen aan de wil van God in zeer tere zaken.

Toen ik tot haar zei: "Wat indien God uw man van u zou nemen, (hij was toen zeer ziek), hoe denkt ge dat u dat zou kunnen dragen?"

Zij antwoordde: "God heeft recht op hem en niet ik. Hij mag met hem doen zoals Hij het wilt." Nu had zij het meest tere besef van het kwaad der zonde en zij openbaarde de uiterste afkeer daarvan. Zij wenste te sterven opdat zij van de zonde verlost mocht zijn. Zij kon nu alles aan God toevertrouwen voor tijd en eeuwigheid.

Ik vroeg haar hoe zij gewillig kon zijn te sterven en haar kleine kind achter te laten, en wat zij dacht dat onder die omstandigheden van dat kind zou worden.

Zij antwoordde: "God zal er voor zorgen. Het behoort Hem toe, Hij zal er voor zorgen."

Zij gaf blijken dat zij een vernederend besef had van haar eigen geringheid en onwaardigheid en van haar zwakheid en onbekwaamheid zichzelf van zonde te bewaren en te volharden in de weg van heiligheid. Zij riep uit: "Zolang ik leef zal ik zondigen."

Ik denk, dat ik nooit eerder in heel mijn leven zulk een samengaan van verheven blijdschap en ootmoedige nederigheid in een en dezelfde persoon had gezien.

De vruchten van deze blijdschap waren niet minder aannemelijk en bevredigend dan de blijdschap zelf. Zij komt nu aan den dag als een allertederste verbrokene, liefhebbende, eerbiedige en nederige christin, zo voorbeeldig in leven en omgang als iemand in mijn gemeente. Dat zij nog mag "aanwassen in genade en in de kennis van Christus."

Hoofdstuk 11

Een avondmaalstijd met de Indianen

Op 24 maart 1746 schreef Ds. Brainerd in zijn dagboek, dat hij onderzocht hoeveel Indianen God rondom hem had vergaderd sinds zijn komst in die streken. Hij kwam tot een getal van ongeveer 130 personen, oud en jong. Verscheidene van die welke zijn geregelde hoorders waren, misschien samen vijftien of twintig, waren op die tijd afwezig. Zodat, indien allen samen geweest waren, zou het een behoorlijk aantal geweest zijn, en wel bijzonder bedenkende hoe weinigen er kwamen bij zijn eerste komst in die streken, toen het gehele aantal nog geen tien personen was.

De 7de april schreef hij:

"Ik verhandelde in de avond voor mijn volk de tekst *1 Kor. 11 : 23-26*, "*Want ik heb van de Heere ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in de nacht in welke Hij verraden werd, het brood nam*", en wat volgt. Ik poogde voor hen de instelling, aard en het doel van des Heeren avondmaal te openen. Ook sprak ik over de eigenschappen en de voorbereiding, welke noodzakelijk zijn tot het rechte deelnemen aan die inzetting. Verscheidene personen gaven blijken dat zij zeer getroffen waren door de liefde van Christus geopenbaard in het maken van deze voorziening tot troost voor Zijn volk, op een tijd toen Hijzelf gereed stond om Zijn scherpste lijden te ondergaan."

Des Heeren dag, 20 april.

"Ik preekte over de Paasgeschiedenis uit Lukas 24.

In de avond catechiseerde ik. Mijn volk antwoordde gewillig en duidelijk op de vragen die hen gesteld werden. Ik bemerkte dat zij vorderingen maakten in hun kennis van de beginselen van de christelijke leer. Op deze tijd bleek er een tere aandoening in de vergadering te zijn. Verscheidenen van wie ik geloof, dat zij God vrezen, waren verkwikt en verlevendigd. Uit hun gesprek en gedrag na de openbare dienst bleek dat "hun harten samengebonden waren in liefde." Dit was een liefelijke en gezegende tijd evenals andere tijden, waarmee mijn arme volk vroeger begunstigd werd. God heeft gegeven dat het kleine vlies herhaaldelijk werd bevochtigd door de gezegende dauw van Zijn Goddelijke genade, terwijl daarbij vergeleken de ganse aarde rondom droog was."

De 25ste april.

"Ik bemerkte dat een aantal personen in mijn gemeente in aanmerking kwamen tot het deelnemen in de instelling van des Heeren Avondmaal en dat het tijd was het spoedig voor hen te bedienen. Ik bestemde de volgende dag des Heeren, met verlof van de Goddelijke Voorzienigheid, tot het houden van deze inzetting. Als voorbereiding daartoe zonderde ik een dag af tot plechtig vasten en bidden.

Het doel van deze voorbereidende plechtigheid was, om Gods zegen af te smeken over ons vernieuwen van het verbond met Hem en met elkander, om tezamen te wandelen in de vreze des Heeren, in liefde en christelijke gemeenschap. Ook om te begeren dat Zijn tegenwoordigheid met ons mocht zijn in onze voorgenomen nadering tot Zijn tafel. En daarbij om ons voor God te vernederen wegens de blijkbare inhouding van die gezegende invloed, welke duidelijk blijkt in personen van alle leeftijden, onder

ons. Ook wegens aan den dag komende blijken van zorgeloosheid, ijdelheid en ondeugd bij sommigen, die soms schenen aangeraakt en getroffen te zijn door Goddelijke waarheden en gebracht te zijn tot enig besef van hun ellendige en verloren staat van nature.

De dag van voorbereiding werd ernstig waargenomen, niet alleen door hen die hoopten aan 's Heeren tafel aan te zitten, doch door de gehele gemeente.

In het eerste gedeelte van de dag, poogde ik aan mijn volk de natuur en het doel van een vasten te openen. Ik had van tevoren getracht dit meer kort te doen om hen te onderwijzen in de plichten van zulk een plechtigheid.

In de middag stond ik langer stil bij de bijzondere redenen die er voor ons waren tot het plechtig houden van de oefeningen die aan deze dag verbonden waren. Zowel in verband met de nood waarin wij verkeerden om Goddelijke bijstand te ontvangen, en ons voor te bereiden voor die heilige inzetting, waaraan sommigen van ons, met verlof van de Goddelijke Voorzienigheid binnenkort hoopten deel te nemen, alsook in verband met een duidelijk verval van Gods werk hier, om te smeken om de krachtadige overtuiging en bekering van zondaars, daar er in de laatste tijd slechts weinigen zichtbaar ontwaakt waren uit een staat van zorgeloosheid.

Deze dienst werd waargenomen met grote ernst en eerbied, met veel teerheid en tranen, door hen die blijken hadden waarlijk God te vrezen. Er waren enige blijken van Goddelijke kracht op hen die enige tijd eerder ontwaakt waren en op hen die slechts belangstellend waren.

Na opnieuw gebeden en Gods woord gehoord te hebben, stelde ik zo kort en duidelijk als mij mogelijk was, aan het oprechte volk voor, welke de inhoud der leer van het christelijk geloof was, zoals ik eerder gedaan had, eer zij gedoopt werden en ik bemerkte dat zij daarmede blijmoedig instemden. Daarna leidde ik hen tot een plechtig vernieuwen van hun doopbelofte, waarin zij zichzelf uitdrukkelijk en openbaar hadden gegeven aan God de Vader, Zoon en Heilige Geest, voor Hem betuigende *dat Hij hun God was*. Ik wees er hen op dat zij daarbij en terzelfder tijd hadden afscheid genomen van hun heidense ijdelheden, hun afgodische en bijgelovige praktijken en zich plechtig hadden verbonden, het woord van God aan te nemen, zover het hun bekend was of hun bekend gemaakt zou worden. Ik herinnerde hen er aan dat zij dat Woord tot een regel van hun leven hadden aangenomen, belovende met elkaar in liefde te wandelen, over zichzelf te waken en over anderen, en om een leven van ernst en godsvrucht te leiden en zich te kwijten van de plichten die op een ieder van hen gelegd waren.

Deze plechtige dienst ging gepaard met ingetogenheid en ernst en tegelijkertijd met uiterste bereidwilligheid, vrijheid en blijmoedigheid. Een geestelijke vereniging en overeenstemming van ziel scheen de hele plechtigheid te kronen. Ik kon in de avond niet anders denken dan dat er openbare tekenen van de Goddelijke tegenwoordigheid in ons midden geweest waren bij de verschillende diensten van die dag. Het was echter ook duidelijk dat onder zielen die van Christus vervreemd waren niet die belangstelling was, die wij hier zo dikwijls hadden waargenomen.

De 26ste april.

Tegen de avond bad ik met een stervend kind en ik gaf een woord van vermaning aan de omstanders om zich op de dood voor te bereiden. In de namiddag sprak ik tot mijn volk uit Matth. 26 : 26-30, *"En als zij aten nam Jezus het brood en gezegend hebbende, brak Hij het en gaf het den discipelen, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam. En Hij nam de drinkbeker en gedankt hebbende gaf hun die, zeggende:*

Drinkt allen daaruit", enz. Ik sprak met het volk over de Insteller, de natuur en het doel van des Heeren avondmaal. Ik trachtte hun duidelijk te maken wie waardige ontvangers aan deze dis waren.

Het oprechte volk was bewogen en teer gesteld onder Goddelijke waarheden, ziende op de liefde van een stervende Christus. Verscheidene anderen die gedurende enige maanden onder overtuiging van hun verloren staat waren geweest, schenen in beweging te komen met belangstelling en opnieuw opgewekt om naar een aandeel in Christus te zoeken. Evenwel, ik kan niet zeggen dat het woord van God zo levendig en krachtig scheen te zijn, zo doordringend en vruchtbaar in de vergadering, als het soms eerder was geweest.

In de avond catechiseerde ik hen die voornemens waren de volgende dag aan het Avondmaal des Heeren aan te zitten. Ik sprak met hen over de instelling, de natuur en het oogmerk van die inzetting. Ik had overvloedige voldoening ten opzichte van hun leerstellige kennis en hun daarmee verband houdende geschiktheid om deel te nemen aan het avondmaal. Ook zij schenen in het algemeen een tere indruk te hebben van de plechtigheid van deze gezegende inzetting, en vernederd te zijn onder een besef van hun eigen onwaardigheid om daarin tot God te naderen. Zij gaven blijken ernstig bezorgd te zijn, dat zij waarlijk voorbereid mochten zijn om aan te zitten. Hun harten waren vol liefde tot elkander, en dat was de zielsgesteldheid die zij begeerden te bewaren en die mee te brengen aan des Heeren tafel. Onder het zingen en het gebed kwam er een aangename teerheid en weekheid onder hen openbaar en zulke tekenen van broederlijke liefde en genegenheid, dat men zou willen zeggen: *"Heere, het is goed hier te zijn."* Het is goed daar te zijn waar zo'n hemelse invloed neerdruipt.

Des Heeren dag, 27 april.

Ik preekte uit Titus 2 : 14, *"Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid en Zichzelf een eigen volk zou reinigen ijverig in goede werken."* Het Woord van God was op deze tijd vergezeld van tekenen van Goddelijke kracht in de vergadering. De ernst, aandacht en eerbied van het gehoor waren opmerkelijk. Bijzonder tegen het einde van de dienst waren verscheidene personen zeer aangedaan.

Ik deelde het sacrament van des Heeren Avondmaal uit aan 23 personen uit de Indianen, terwijl het getal van mannen en vrouwen ongeveer gelijk was. Enkele anderen, vijf of zes personen, die nu in een andere plaats waren, zouden anders met ons aangezeten hebben. De ordinantie werd bijgewoond met grote ernst en met een zeer gewenste teerheid en aandoening.

Het was opmerkenswaardig dat tijdens de uitvoering van de sacramentele handelingen, bijzonder in het uitdelen van het brood, zij op een meest levendige wijze schenen vertederd te zijn, alsof Christus werkelijk voor hun ogen gekruisigd was.

De woorden van de instelling, toen zij tijdens de uitdeling herhaald en uitgebreid werden, schenen hetzelfde onthaal te hebben, als ontvangen zijnde met hetzelfde volle en vaste geloof en bewogen verbintenis der ziel alsof de Heere Jezus Christus Zelf aanwezig was en alsof Hij persoonlijk met hen gesproken had. De bewogenheid van de avondmaalgangers, hoewel zichtbaar aanwezig, was nochtans liefelijk geregeld en binnen behoorlijke grenzen gehouden. Zo was er een liefelijke, vriendelijke en bewogen teerheid, zonder enige storende of onstuimige beweging van de genegenheden.

Na enige tijd gerust te hebben na de bediening van het sacrament, daar ik zeer vermoeid was door het voorbereidend werk en de dienst zelf, wandelde ik van huis tot

huis, en sprak met de meesten van de avondmaalsgangers persoonlijk en bevond dat bijna allen verkwikt waren aan 's Heeren tafel, als met nieuwe wijn. Nooit zag ik in al mijn leven zulke blijken van christelijke liefde als onder hen. Het was zó opmerkelijk dat er aanleiding was om met blijde verrassing uit te roepen: "Zie, hoe lief zij elkander hebben." Ik denk dat er in de eerste dagen van de christelijke Kerk geen duidelijker tekenen van wederkerige liefde onder het volk van God geweest kunnen zijn, dan wat wij hier aanschouwden. Dit gezicht was zo aangrijpend en zo betamelijk aan het Evangelie, dat er niet minder van gezegd kon worden als: "Dit is van den Heere geschied," als van de zuivere werkingen van Hem Die liefde is.

Tegen de avond sprak ik weer over de vorengenoemde tekst Titus 2 : 14 en weidde uit over het onmiddellijke einde en doel van Christus' dood, *"dat dit Zijn volk zou verlossen van alle ongerechtigheid."* Dit bleek een tijd van Goddelijke kracht onder ons te zijn. Het Godvrezende volk was zeer verkwikt en schenen opmerkelijk teer en aangedaan te zijn, vol van liefde, blijdschap, vrede en van verlangen om volkomen "verlost te worden van alle ongerechtigheid," Sommigen van hen vertelden mij naderhand dat zij nooit eerder iets dergelijks gevoeld hadden. Overtuigingen bleken in vele gevallen versterkt te zijn en verscheiden personen waren ontwaakt in wie ik nooit eerder enige geestelijke indrukken had bespeurd.

Zodanig was de invloed die in onze bijeenkomst heerste, en zo onuitsprekelijk liefelijk was de gesteldheid des harten die door velen in de dienst genoten werd, dat het bijna hard scheen te zijn om de openbare godsdienstoefening te sluiten. De gemeente toen zij uiteenging, hoewel het bijna donker was, bleek onwillig de plaats en plechtigheden te verlaten, die hun dierbaar waren wegens de genoten weldaden, terwijl een gezevende, verlevendige invloed op hen nadrupte.

Ik moet zeggen, dat ik over het geheel grote voldoening had in betrekking tot de bediening van deze ordinantie in verscheiden opzichten. Ik heb overvloedige redenen om te denken dat zij die tot des Heeren tafel kwamen een goede mate van leerstellige kennis van de natuur en van het einde van het sacrament hadden, en dat zij verstandig handelden in het geen zij deden.

In de voorbereidende diensten, ik mag het met recht zeggen, had ik ongewone vrijheid in, naar hun verstand en bekwaamheid, het verbond der genade te openen en in hun aan te tonen, de aard van deze instelling als een zegel van dat verbond. Velen van hen wisten niet van zoiets als een zegel, vóór ik in hun midden kwam en zelfs niet van het gebruik en het oogmerk van een zegel in de gewone zaken van het leven. Zij waren ook doordrongen van het gevoel dat het niet méér was dan een zegel of teken, en niet het wezenlijke lichaam en bloed van Christus. En dat het bestemd was tot verkwikking en voeding van de ziel en niet om het lichaam te onthalen. Zij begrepen ook wat het oogmerk van het sacrament was, dat zij daarin werden geroepen om de liefde van een stervende Christus in gedachtenis te houden.

De mate van leerstellige kennis, tezamen met hun ernstige en betamelijke eerbied bij het ontvangen van de tekenen, hun teerheid en weekheid daaronder, en de liefelijke en christelijke gesteldheid des harten die zij daarbij openbaarden, gaven mij grote voldoening in betrekking tot het uitdelen van de tekenen onder hen. En o, welk een zoete en gezevende tijd was dit! Ik ben er van overtuigd, dat God Zelf in het midden van Zijn volk was onder het houden van Zijn Eigen ordinantie. Ik twijfel er niet aan of velen konden bij het sluiten van de dag met hun gehele hart zeggen: "Waarlijk, één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders." Er scheen slechts één hart onder

het vrome volk te zijn. De liefelijke vereniging, overeenstemming, de tere liefde en de weekheid van hart die bij hen aanwezig was, waren naar mij dacht, het levendigste zinnebeeld van de hemelse zaligheid.

De 28ste april

Ik besloot de sacramentele plechtigheid met een verhandeling van Joh. 14 : 15, *"Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart Mijn geboden."* Op die tijd bleek er over het algemeen een zeer aangename teerheid onder de hoorders te zijn, maar bijzonder in de avondmaalgangers. O, hoe vrij, hoe verbonden en met welk een liefde verschenen dezen in de dienst van God! Zij schenen gewillig om "hun oren te laten doorboren aan de deurposten van Gods huis", en voor eeuwig Zijn dienstknechten te zijn.

Daar ik bemerkte dat er een groot aantal in deze uitmuntende gesteldheid verkeerde, en de vergadering in het algemeen teer gesteld was, en wel door Goddelijke invloed, oordeelde ik dat het gepast was, deze gezegende tijd te gebruiken als Hiskia deed in de gewenste tijd van het grote Pascha, (2 Kron. 31) ten einde de gezegende reformatie die onder hen begonnen was, te versterken, en hen die ernstig en geestelijk bleken te zijn te verbinden om daarin te volharden. In overeenstemming daarmee stelde ik hun voor, dat zij opnieuw zouden intreden in het verbond voor het aangezicht Gods; dat zij over zichzelf en over elkander zouden waken, opdat zij de Naam van Christus niet zouden onteren door te vallen in zondige en onbetamelijke praktijken.

Ik drong er bijzonder op aan dat zij zich zouden wachten van de zonde van dronkenschap (de zonde die hen lichtelijk omringt) en ook van de verzoeken die tot die zonde leiden. Zij stemden blijmoedig met dit voorstel in en verbonden zich uitdrukkelijk in dat verbond. Daarop ging ik voort, op de meest ernstige wijze waartoe ik bekwaam was, God aan te roepen als getuige bij deze gezegende verbintenis en ik herinnerde hen aan de grootheid van hun schuld die zij op zich zouden laden door de verbreking van het verbond. Ik maakte er hen ook opmerkzaam op dat God een vreeslijk Getuige zou zijn in de grote en vreeslijke dag des Heeren, tegen allen die het verbond zouden schenden.

Het was een tijd van bewonderenswaardige plechtigheid! Een heilig ontzag verscheen op het gelaat van de gehele vergadering bij deze verbintenis! Hartbrekende snikken, zuchten en tranen waren nu overvloedig in de bijeenkomst en ik twijfel er niet aan of vele stille verzuchtingen werden opgezonden tot de Fontein van genade om toediening van genade, genoegzaam tot het nakomen van deze plechtige verbintenissen.

Hoofdstuk 12

De bekering van een tovenaer

De 3^e mei 1746 vestigde Brainerd zich te Canberry.

Hij preekte de 9de mei in het woud over Joh. 5 : 40, "*Gij wilt tot Mij niet komen opdat gij het leven moogt hebben.*" Goddelijke waarheden maakten merkbare indruk op de hoorders. Het was een tijd van ernst, teerheid en bewogenheid.

Op deze dag doopte ik een man, die een tovenaer en moordenaar was geweest. Doch hij had blijken gegeven zo'n opmerkelijk voorbeeld van Goddelijke genade te zijn, dat ik niet kan nalaten hier een kort verslag van zijn ervaringen te geven.

Hij woonde niet ver van ons af en had geruime tijd onze bijeenkomst in Delaware bezocht. Doch hij was zoals velen van zijn soort buitengewoon verslaafd aan sterke drank. Daarvan was hij nog niet genezen door de genademiddelen, waarbij ik het volk onderwees tot bekering van hun zonden.

In deze tijd vermoordde hij een jonge Indiaan hetwelk tengevolge had dat hij in een toestand van verschrikking en wanhoop viel, zodat hij zich op een afstand van mij hield en gedurende verscheidene maanden weigerde mij te horen preken. Evenwel kreeg ik een gelegenheid vrij met hem te spreken, waarbij ik hem bemoedigde dat zijn zonde kon vergeven worden om Christus wil. Daarna verscheen hij soms weer op onze bijeenkomsten.

Doch het droevigste in zijn hele gedrag was zijn toverij. Hij was een van hen die "pow-wows" onder de Indianen genoemd worden. Niettegenstaande zijn menigvuldig verschijnen onder mijn prediking hield hij nog steeds zijn oude toverformules en bedrieglijke kunstgrepen aan de hand. Hij zei van zichzelf dat hij iets groots was en dat zij zich voor hem in acht moesten nemen. Men veronderstelde van hem dat hij grote macht had.

Wanneer ik tot het volk sprak over de wonderen die Christus gedaan had in het genezen van zieken en ik hen vertelde dat dit blijken waren van Zijn Goddelijke zending en de waarheid van Zijn leer, waren zij er dadelijk bij om merken welke wonderen deze man had verricht door zijn toverformules. Daarvandaan hadden zij een hoge achting voor hem en voor zijn bijgelovige kunstgrepen. Dit veroorzaakte bij menigeen een noodlottig verzet tegen het aannemen van het Evangelie.

Ik heb dikwijls gedacht dat ten opzichte van het evangeliseren van deze Indianen het een grote gunst van God als Hij dit monster uit de wereld wilde nemen, want ik had nauwelijks enige hoop dat wij ooit iets goeds van hem konden verwachten. Maar God, "Wiens gedachten niet zijn als mensen gedachten" heeft het goed gedacht een betere weg met hem in te slaan. Een weg die dienstbaar zou zijn aan eigen belangen onder de Indianen, zowel als krachtig werkende tot de bekering van zijn arme ziel. Gode alle eer!

De eerste oprechte belangstelling voor zijn ziel die op hem verscheen werd opgewekt toen hij de doop van mijn tolk en zijn vrouw bijwoonde. Deze plechtigheid legde zo'n beslag op hem, dat hij gevolg gaf aan de uitnodiging van een Indiaan, die een vriend was van de christelijke leer, om mij te volgen naar Crossweeksung. Hij volgde mij om mij te horen preken en hij bleef daar gedurende verscheiden weken in de tijd van de meest opmerkelijke en krachtige opwekking onder de Indianen.

In deze tijd kwam hij tot een meer krachtdadige ontwaking en in grote nood voor zijn ziel. Wat toen gebeurde drukte hij uit in deze woorden: "Toen ik het woord van God

in mijn hart voelde, verliet de tovergeest mij volkomen en vanaf dat ogenblik had ik niet meer kracht tot toveren dan ieder ander mens." Hij verklaarde dat hij zelfs niet wist hoe hij vroeger mensen betoverde en dat hij nu niets in die geest kon, zelfs niet indien hij daarnaar sterk zou verlangen.

Hij leefde verder onder overtuigingen van zijn zondig verloren staat en onder een aanmerkelijke mate van nood van zijn ziel. Dit duurde de hele winter door, maar hij werd dieper ingeleid in de maand januari. Toen greep het woord van God hem zó aan dat hij in grote benauwdheid kwam en hij niet wist wat te doen, noch waar heen zich te wenden. Hij vertelde mij toen dat, wanneer hij als naar gewoonte mij hoorde preken, hij verslagen werd in zijn hart en mijn prediking hem zeer onrustig maakte. Maar hij kwam niet tot uiterste nood omdat hij nog hoopte dat hij iets kon doen tot zijn eigen verlossing.

Maar nu, zei hij, dat ik hem in "zo'n scherpe hoek dreef," dat hij geen weg zag zich ergens heen te wenden en dat hij geen uitweg zag in zijn benauwdheid. Hij bleef aanhoudend onder de zware last en druk van een verwonde geest, tot hij ten laatste werd gebracht in een niet te ontkomen angst en uiterste doodsnoed zijner ziel, welke die nacht en een gedeelte van de volgende dag aanhield.

Hierna kwam hij tot grote kalmte en bedaardheid van geest. Zijn drukkende en zware last was van hem afgenomen en hij scheen volkomen rustig te zijn. Evenwel had hij naar zijn eigen bevattings nauwelijks enige hoop van zaligheid.

Ik nam hem waar en hij scheen opmerkelijk kalm te zijn, en daarom vroeg ik hoe het nu met hem ging. Tot mijn verwondering antwoordde hij: "Het is verloren, het is verloren, nu is alles verloren."

Ik vroeg hem wat hij bedoelde. Hij antwoordde: "Ik kan nooit meer iets doen om mijzelf te redden, het is alles voor eeuwig verloren, ik kan niets meer doen."

Ik vroeg hem of hij niet een weinig méér kon doen, dan naar het verderf te gaan. Hij hernam: "Mijn hart is dood, ik kan mijzelf nooit helpen."

Ik vroeg hem, wat hij dacht dat van hem worden zou, en hij antwoordde: "Ik moet in de hel vallen."

Ik vroeg hem of hij dacht dat het rechtvaardig was indien God hem daarheen zou zenden. Hij hernam: "O, het is rechtvaardig. De duivel is altijd, van mijn geboorte af, in mij geweest."

Ik vroeg hem of hij dit had gevoeld toen hij de vorige avond in zo'n grote benauwdheid was. Hij antwoordde: "Nee, toen dacht ik niet dat het rechtvaardig was. Ik dacht dat God mij naar het verderf zou zenden en dat ik er in viel. Maar mijn hart twistte met God en het wilde niet zeggen dat het rechtvaardig was, dat Hij mij daarheen zond. Maar nu is het rechtvaardig, want ik heb altijd de duivel gediend en er is niets goeds in mijn hart, maar het is zo slecht als ooit."

Ik dacht dat ik nauwelijks ooit een mens had ontmoet die meer krachtadig was afgebracht van te steunen op zijn eigen kracht en van zijn pogingen om de zaligheid te verdienen, en die meer blijken gaf van aan de voeten van vrije genade te liggen, dan deze man nu deed onder het gezicht van zijn toestand.

In deze gesteldheid van zijn gemoed ging hij verscheiden dagen voort, het vonnis van veroordeling over zichzelf uitsprekende en aanhoudend erkennende dat het rechtvaardig zou zijn zo hij uitgeworpen werd, en dat hij verwachtte dat dit zijn deel zou zijn wegens de grootheid van zijn zonden. Toch was het duidelijk dat hij een geheime hoop op genade had, hoewel hij dat van zichzelf niet zeggen kon. In ieder geval was er iets dat hem bewaarde voor wanhoop. In plaats van zich bedroefd en ontmoedigd te tonen was er iets aangenaams in zijn gelaat.

Terwijl hij in die gesteldheid was vroeg hij mij verscheiden malen wanneer ik weer dacht te preken en hij scheen verlangend te zijn, elke dag het woord van God te horen. Ik vroeg hem waarom hij begeerde mij te horen preken, daar hij had gezegd dat "zijn hart dood was en alles verloren was, en dat hij zichzelf nooit zou kunnen helpen en verwachtte dat hij in het verderf zou terecht komen." Hij hernam: "Ik hoor u gaarne spreken over Christus in Wien genoeg is voor allen."

Ik voegde er aan toe: "Maar wat goeds zal dat u doen indien gij ten laatste toch moet verloren gaan?" Ik gebruikte hier zijn eigen woorden, hoewel ik eerder, van tijd tot tijd gearbeid had om zo goed als ik kon hem de uitnemendheid van Christus voor te stellen en te spreken over Zijn algenoegzaamheid en gewilligheid om verloren zondaars te redden en mensen zoals hij was, te behouden. Doch dit had geen bijzondere troost aan hem verschaft. Hij antwoordde: "Ik wens dat anderen tot Christus komen, indien ikzelf verloren moet gaan."

Het was opmerkelijk dat hij een grote liefde tot Gods volk scheen te hebben en niets bezwaarde hem meer dan de gedachte van hen gescheiden te zullen zijn. Dit scheen hem toe een schrikwekkend deel van de hel te zijn, waartoe hij zichzelf veroordeeld dacht te wezen. Het was daarbij opmerkenswaardig dat hij in deze tijd zeer ijverig was in het gebruik van alle genademiddelen welke mochten dienen tot zijn ziels zaligheid, hoewel hij een helder inzicht had in de ongenoegzaamheid van middelen om hem hulp te verschaffen. Hij zei menigmaal dat alles wat hij deed, "niet met al betekende." Toch was hij aanhoudend bezig in de plichten, het gebed in de eenzaamheid en in het gezin dagelijks waarnemende en hij was opmerkelijk naarstig en aandachtig in het horen van Gods woord. Zover ik kon bespeuren wanhoopte hij niet aan genade, doch hij durfde het niet te wagen enige hoop te stellen op zijn eigen werk. Alleen, hij maakte gebruik van de genademiddelen omdat God ze had ingesteld tot zaligheid, en hij op God wilde wachten in Zijn eigen weg.

Nadat hij in deze gemoedsgesteldheid meer dan een week had verkeerd, hield ik een openbare dienst, en bij deze gelegenheid scheen hij een levendig zielverkwikkend gezicht op de uitnemendheid van Christus en op de weg tot zaligheid door Hem, te ontvangen. Dit deed hem smelten in tranen en vervulde hem met verwondering, vertroosting, bevrediging en met lof tot God.

Sedert die tijd heeft hij blijken gegeven van een nederig, oprecht en teer christen te zijn. Hij is ernstig en voorbeeldig in zijn wandel en gedrag, terwijl hij dikwijls klaagt over zijn dorheid, zijn behoefte aan geestelijke warmte, leven en werkzaamheid, en toch wordt hij menigmaal begunstigd met verlevendigende en verkwikkende invloeden. In alle opzichten, zover als ik bekwaam ben te oordelen, draagt hij de kenmerken van iemand die van Gods maaksel is, "geschapen in Christus Jezus tot goede werken."

Zijn ijver voor de zaak van God behaagde mij zeer toen hij in de vorige maand februari met mij in Delaware was. Er was een oude Indiaan ter plaatse waar ik preekte die dreigde mij en mijn volk dat met mij was te betoveren. Onze bekeerde tovenaardagde hem uit zijn best te doen, terwijl hij vertelde dat hijzelf een even grote tovenaard was geweest als hij, maar dat zo spoedig als hij de kracht van het woord van God, in zijn hart voelde, zijn macht om te betoveren hem onmiddellijk verliet. "En zo zou het u ook gaan," zeide hij, "indien ge het maar eens in uw hart gevoelde." Hij

voegde er aan toe: "U hebt geen macht hen te beschadigen, zelfs niet hen aan te raken."

Zo mag ik mijn oordeel over hem besluiten met de opmerking (zinspelende op hetgeen van Paulus gezegd werd) dat hij nu in zijn optreden "het geloof predikt hetwelk hij eens tegenstond." Moge God de eer ontvangen van de wonderlijke verandering die Hij in hem gewrocht heeft!

Op 19 juni 1746 heeft Brainerd in zijn dagboek een overzicht gegeven van een jaar zendingsarbeid onder de Indianen.

Hij schreef: "Deze dag maakt een volledig jaar vanaf de eerste tijd van mijn preken voor deze Indianen in New Jersey. God heeft in dit tijdperk voor dit arme volk bewonderenswaardige dingen gewrocht. Welk een verrassende verandering blijkt uit hun optreden en gedrag! Hoe zijn boosaardige en wilde heidenen in deze korte tijd omgezet in aangename, tedere en nederige christenen. Hun dronken en heidens geschreeuw is veranderd in eerbied en in vurige gebeden en dankzeggingen tot God. Zij "die eertijds duisternis waren zijn nu licht in den Heere geworden." Dat zij mogen wandelen als kinderen des lichts en des daags. Nu, Hem Die machtig is hen te bevestigen volgens het Evangelie en de prediking van Christus, "den alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid, Amen."

*Met vreugde mogen wij bevinden,
De liefde van des Vaders Zoon,
Hij is in waarheid God,
Hij opende de weg tot 's hemels troon,
't Geloof heeft Hij op heid'nen uitgestort.
Zodat dat volk door Hem gewassen wordt.
Gereinigd van de zondesmetten,
Zij treden binnen door geloof,
Gekocht, verlost uit satan's netten,
Behoren zij tot 't volk dat God verkoos,
Heid'nen zingen des Heeren lof,
Die opstijgt tot het hemelhof.*

Hoofdstuk 13

Brainerd's laatste dagen

*Heere, Gij hebt mijn ziel aan U verbonden,
Die band wordt door geen macht verscheurd,
Door geloof in de levende Wijnstok bevonden,
Blijf ik een rank die leeft, wat er ook gebeurt.
Zelfs als ik sterf, zal ik in U sterven,
Want door Uw dood werd mij bereid,
Verlossing en leven in eeuwigheid.*

In juni 1746 werd Brainerd ernstig ziek en werd gebracht tot voor de poorten van de dood. Hij schreef in zijn dagboek:

"In deze uiterst zwakke staat leefde ik verscheiden weken en mijn krachten namen zo af dat ik sprakeloos neerlag en niet bekwaam was 'n enkel woord te fluisteren."

Onder die omstandigheden vergaderden zijn vrienden op verschillende tijden rondom zijn bed om hem zijn laatste adem te zien uitblazen. Hij werd echter nog gespaard en door Gods goedheid herstelde hij in zoverre dat hij korte bezoeken kon afleggen bij vrienden die dicht bij hem woonden. Hij begon zelfs te verlangen zijn Indianen weer te bezoeken.

Op 12 augustus verliet hij zijn vrienden te Cranberry en maakte met 6 Indiaanse evangelisten een reis langs de Susquehannah Rivier. Zijn verste plaats die hij tevoren bereikt had was Shamokin, maar nu wilde hij nog 100 mijl verder gaan – naar het tegenwoordige Lockhaven – om de arme Indianen daar het Evangelie te brengen. De reis was eigenlijk te veel, zijn longen waren totaal versleten.

20 september kwam hij te Cranberry terug. Hij verteld van een gezegende dag op 6 oktober, waar hij het Heilig Avondmaal mocht bedienen aan 40 bekeerde Indianen en 2 kinderen doopte.

3 november was zijn laatste dag in Cranberry. Hij reisde naar Elizabethtown, naar familie Dickinson om daar de winter door te brengen.

In zijn dagboek heeft hij op het einde van zijn leven iets geschreven over de vernedering des harten, als zijnde een kenteken van genade. Hij schreef: "Ik heb dikwijls tot anderen gezegd, dat de oprechte godsdienst bestaat in diepe vernedering en verbrokenheid des harten en in een verootmoedigend gevoel van eigen onvruchtbaarheid en in een besef van gemis van heiligheid."

Brainerd had een diep inzicht in het gevaar waarin zielen verkeren, die door het gemis van de rechte kennis van God, de rechte vernedering des harten missen.

Hij sprak herhaaldelijk over de natuur en de noodzakelijkheid van die vernederingen, over dat besef van eigen ledigheid en over de noodzakelijke overreding, dat de mens verloren is in zichzelf. Hij noemt die kennis onmisbaar tot het zaligmakend geloof.

Hij schreef: "Ik stond bijzonder stil bij dit gevaar, daar ik weet dat velen in deze weg verloren gaan. Van de meeste preekstoelen wordt zo weinig over dit gevaar gesproken, zodat velen nooit krachtadig zijn gebracht tot een sterven aan zichzelf en nooit wezenlijk met Christus verenigd zijn."

Brainerd uit zichzelf uitgedreven en door Christus tot God gebracht zijnde, heeft uitgeroepen: "Er is geen rust dan in God."

Toen hij meende dat zijn einde nabij was heeft hij aan een broeder van wiens geestelijke staat hij geen zekerheid had, de volgende brief geschreven:

"Mijn geliefde broeder.

Ik ben bijzonder bezorgd over u geweest en verwonderd over mijzelf, dat ik bij onze laatste ontmoeting zo zeer verzuimd heb over uw geestelijke staat met u te spreken. O, mijn broeder, laat mij u smeken nu uzelf te onderzoeken of gij wezenlijk een nieuw schepsel zijt. Of gij ooit uit uzelf uitgegaan zijt. Of de verheerlijking van God ooit uw zoetste en hoogste belang is geworden. Of gij verzoend zijt met al de volmaaktheden van God. In één woord of God uw deel is geworden en een heilige gelijkvormigheid aan Hem uw voornaamste verlustiging is. Indien u er niet bevestigend op kunt antwoorden, beschouw dan ernstig en veelvuldig waar uw ziel naar uitgaat, maar stel uzelf niet tevreden met een oppervlakkig antwoord. Indien u redenen hebt om te menen dat u genadeloos bent, o, geef dan uzelf en de troon der genade geen rust totdat God opstaat en u redt. Maar indien het geval anders is, dank dan God voor Zijn genade en jaag naar heiligheid."

Ondanks zijn steeds verminderende gezondheid ging hij afscheid nemen van zijn Indianen. Hij bleef bij hen van 18 tot 20 maart 1747.

Op maandag 20 april 1747 bereikte Brainerd de leeftijd van 29 jaar.

Op zijn laatste verjaardag kunnen we hem weer op het bed vinden bij de familie Dickinson. Op 1 mei gaat hij afscheid nemen van zijn familie en geliefde zuster Jerusha, die enkele maanden later stierf. Op 28 mei komt hij - via Boston - aan in Northampton aan om daar enige tijd in de pastorie van Jonathan Edwards te verblijven. Hij was iets beter en erg gemoedigd. Toen hij met zijn broer Israël, na een kort verblijf Boston verliet en na vijf dagen in Northampton aankwam, verwachtte hij misschien niet dat hij deze plaats nooit meer zou verlaten. (Edwards ontmoette hem voor het eerst in september 1743 in New Haven. David had zich toen juist gevestigd in Kaunaameek.)

Maar de tering sloopte zijn lichaam, waardoor hij zijn werk niet meer doen kon. Edwards dochter Jerusha was bereid om hem te verplegen, wat zij 19 weken met veel liefde heeft gedaan.

Jerusha had - op aanraden van haar vader - Brainerd al enige tijd op zijn reizen vergezeld om hem te helpen. Of er sprake was van een relatie met haar is niet bekend, maar wel groeide tussen beiden een geestelijke band. Toen de zendeling niet meer in staat bleek om van huis te gaan, was zij de aangewezen persoon om hem te verzorgen en te verplegen. Vóóordat hij definitief in de pastorie kwam, hield zij haar ouders op de hoogte van het welzijn van haar vriend.

Zo schreef zij op 23 juni vanuit Boston: "Op donderdag was hij erg ziek, vanwege een hevige koorts en zware pijn in zijn hoofd en borst, en soms ijelde hij. Zo bleef hij tot zaterdagavond, toen hij in doodsangst scheen te zijn. Het huisgezin zat bij hem tot een of twee uur en verwachtte dat ieder uur het laatste zou zijn. Op de rustdag was hij een beetje beter, zijn hoofd was beter, maar zijn borst erg pijnlijk en hij kon haast geen adem halen. Gisteren was hij in alle opzichten beter. Vannacht sliep hij weinig en vanmorgen gaat het veel

slechter. Dokter Pynchon zegt dat hij niet de minste hoop voor zijn leven heeft; ook denkt hij niet dat hij ooit uit zijn kamer zal komen."

Het was voor Edwards een waar genoegen om deze Godvrezende zendeling in zijn huis te herbergen. Zijn gebeden maakten indruk op het gezin en zijn stichtelijke gesprekken sloten geheel aan bij de sfeer die bij de pastorie van Northampton paste. Veel hadden beide groten in Gods Koninkrijk met elkaar gemeen. Zij waren erg betrokken bij het zendingswerk, hadden een diep verlangen naar de uitbreiding van Gods Koninkrijk en verwachtten een bloeitijd voor de kerk.

Edwards vertelt, dat vanaf de dag waarop Brainerd door hem in zijn huis werd opgenomen, hij zo lang als hij leefde veel heeft gesproken over de toekomstige voorspoed van Sion, welke zo dikwijls voorzegd en beloofd is in het woord van God. Het was een onderwerp waarbij hij zeer gaarne stilstond. Zijn geest scheen vervuld te zijn met sterk verlangen dat de zuivere godsdienst spoedig en overvloedig mocht herleven en bloeien. Ofschoon hij niet de geringste verwachting had dat hij zou herstellen, ja hoe nader de dood kwam en hoe meer de tekenen van zijn naderend einde vermenigvuldigden, scheen toch zijn geest te meer door dit onderwerp ingenomen te zijn. Hij vertelde mij, dat **"hij in al zijn leven nooit zo bezig was geweest in begeerte en ernstige gebeden om de bloei van Christus' koninkrijk op aarde, dan sinds zijn ziekte te Boston."**

Hij gaf blijken zeer verwonderd te zijn dat er in leraars en volk niet méér een gesteldheid was om te bidden om de bloei van de zuivere godsdienst in de wereld. En dat zulk een klein gedeelte van hun gebeden in het huisgezin en elders was gewijd aan dit gewichtige belang.

Brainerd heeft in zijn laatste dagen veel gesproken uit begeerte naar de dood, uit besef van de uitnemendheid van een staat van volmaaktheid. In zijn dagboek schreef hij op 16 augustus 1747, dat zijn ziel in Gods huis zozeer verkwikt was, dat hij ook naar het lichaam verkwikt was geworden.

In deze tijd schrijft Brainerd:

"Mijn aandacht was zo opgewekt en mijn ziel zo ingenomen met wat ik op deze dag hoorde over de uitnemende dierbaarheid van de zaligmakende genade van Gods Geest, dat mijn lichaam in zijn zwakke toestand daardoor bijna overwonnen werd. Ik zag dat de ware genade werkelijk zeer dierbaar was, dat deze zeldzaam is en als zij er is, dat er maar een kleine mate van gevonden wordt, tenminste dit zag ik in mijn geval."

Edwards maakt de opmerking dat dit niet alleen in zijn dagboek is opgetekend maar dat het ook bemerkt werd door anderen. Het was duidelijk merkbaar dat niet alleen zijn geest verblijd was door inwendige vertroosting, maar dat ook zijn lichamelijke sterkte scheen toegenomen te zijn, alsof hij zijn ziekte vergeten was. Hij verlangde niet alleen om God in de hemel te verheerlijken, maar hij verlangde dat reeds te mogen doen terwijl hij nog op aarde was. Hij wenste dat ook te doen in lichamelijke ellende.

Wij nemen enkele van zijn uitdrukkingen over die hij op 19 september 1647 in zijn dagboek schreef.

Hij werd aangevallen met een gedachte van waardigheid in de hemel, maar hij wees die gedachte terstond af:

"Ik ga niet naar de hemel om eer te ontvangen, maar om alle mogelijke eer en lof aan God toe te brengen." O, hoe verlangde ik dat God ook op aarde zou verheerlijkt worden! Ik had geen zorg over lichamelijke pijnen, maar ik gevoelde mij nooit gemakkelijker dan toen. Ik was gewillig om God te verheerlijken in die staat van lichamelijke ellende, zolang als het Hem behaagde mij daarin te laten. Het graf kwam mij als liefelijk voor en ik verlangde dat mijn vermoeid gebeente daarin mocht rusten. Maar o, dat God mocht verheerlijkt worden! Ik wist dat ik in de hemel ontdaan zou zijn van mijn vuile kleding. Maar o, om God meer lief te hebben en te prijzen, om eeuwig naar Zijn wil te leven! Hiernaar hijgt mijn ziel en zelfs nu terwijl ik schrijf hijgt zij er naar. O, dat God mocht verheerlijkt worden op de ganse aarde! Heere, dat Uw koninkrijk kome."

Onder vele van zijn uitdrukkingen waren zulke als deze: "Mijn hemel is God te behagen en Hem te verheerlijken, alles aan Hem te geven en geheel toegewijd te zijn aan Zijn verheerlijking. Dat is de hemel waarnaar ik verlang. Ik ga niet naar de hemel om verhoogd te worden, maar om God eer te geven. Het is voor mij niet de vraag waar ik in de hemel zal geplaatst worden, of ik een hoge of een lage plaats zal hebben maar God lief te hebben, Hem te behagen en Hem te verheerlijken, dat is alles. Indien ik duizend zielen had, indien zij iets waard waren, zo wilde ik ze alle aan God geven. Maar ik heb niets te geven."

Edwards schrijft, dat hij in gevoelvolle woorden raad gaf aan hen die hem omringden. Hij wendde zich eens tot de jongere kinderen van Edwards. Hij riep hen tot zich en sprak hen één voor één aan. Hij zette op een zeer begrijpelijke wijze voor hen uiteen, wat de aard en het wezen van ware vroomheid was en haar groot gewicht en noodzakelijkheid. Hij waarschuwde hen ernstig niet te rusten in iets dat minder was dan een ware en diepgaande verandering des harten en een leven aan God toegewijd. Hij gaf hun de raad niet traag te zijn in het grote werk van God te zoeken en het geen ogenblik uit te stellen. Hij zette aan zijn raad kracht bij door te zeggen, dat zijn woorden waren de woorden van een stervend man.

Hij zeide: "Ik zal hier sterven en hier zal ik begraven worden en hier zult gij mijn graf zien en dat graf zal u herinneren wat ik tot u gezegd heb. Ik ga naar de eeuwigheid en het is mij zoet over de eeuwigheid te denken. De eindeloosheid daarvan maakt ze zoet voor mij. Maar o, wat zal ik zeggen van de eeuwigheid der goddelozen! Ik kan het niet noemen, ik kan er niet aan denken, die gedachte is te vreeslijk. Wanneer jullie mijn graf zult zien, denk er dan aan wat ik tot jullie gezegd heb terwijl ik leefde. Denk dan bij jezelf, hoe de man die in dat graf ligt jullie raad gaf en je vermaande jezelf op de dood voor te bereiden."

In de avond van 28 september meende men dat hij stervende was. Hij scheen blijde te zijn dat de dood nabij was. Hij was bijna sprakeloos maar zijn lippen bewogen en iemand die dicht bij hem zat hoorde hem woorden uiten als deze: "*Kom Heere Jezus, kom haastelijk. Waarom vertoeft Zijn wagen zo lang!*"

In de weken die volgden, namen zijn krachten steeds meer af. Zijn lichaam werd afgebroken, maar zijn ziel verkwikt. Zijn uitroep was: "*Wanneer zal ik tot God*

ingaan, tot de God der blijdschap mijner verheuging? O, mocht ik met Zijn gezegend beeld verzadigd worden en Hem gelijkvormig zijn."

Dan sprak hij weer: *"O, mijn dierbare God, ik zal haast tot U komen! O Heere, verhaast toch die dag, als het Uw wil is. O, kom Heere Jezus, kom haastelijk. Amen."*

De volgende avond, 29 september, terwijl hij op bed lag, scheen hij in een buitengewone gesteldheid te verkeren. Zijn ziel was sterk gebonden in zoete overdenkingen betreffende de voorspoed van Sion. Er waren twee jonge kandidaten voor het leraarsambt aan zijn bed en hij verlangde van ons allen dat wij ons zouden verenigen in het zingen van een gedeelte van Psalm 102 *als handelende over de voorspoed van Sion*. Dit scheen hem zeer te verkwikken en te verlevendigen en het gaf hem nieuwe kracht. Hoewel hij even van tevoren nauwelijks kon spreken, gaf hij nu met vrijmoedigheid zijn stervende raad aan die jonge vrienden, betreffende hun voorbereiding tot de heilige dienst en ten opzichte van het werk van de bediening, waartoe zij bestemd waren. Nadat hij zijn raadgeving geëindigd had deed hij een gebed in tegenwoordigheid van ons allen, waarin hij, behalve zijn gebed voor ons gezin, voor zijn broederen en voor die kandidaten voor het predikambt en voor zijn eigen gemeente, ernstig bad om de opbouw, de verlevendiging en de bloei van de Kerk. Het was het gebed van een worm in het stof.

Hij schreef zijn laatste aantekening in zijn dagboek op 2 oktober, of wellicht door de hand van een ander. De laatste woorden in zijn dagboek opgenomen waren: *"Mijn ziel was deze dag, met tussenpozen, liefelijk op God gesteld. Ik verlangde met Hem te zijn opdat ik Zijn heerlijkheid mocht aanschouwen. Ik voelde mij liefelijk bewogen om alles aan Hem toe te vertrouwen, zelfs mijn liefste vrienden, mijn beminde volk, mijn afwezige broeder en al mijn belangen voor tijd en eeuwigheid. O, dat Zijn koninkrijk in de wereld mocht komen. Dat zij allen Hem mochten liefhebben. en verheerlijken, voor wat Hij in Zichzelf is; en dat de gezegende Verlosser "de arbeid Zijner ziel mag zien en verzadigd worden." O, kom Heere Jezus, kom haastelijk! Amen."*

Op de morgen van de volgende dag, zijnde des Heeren dag, toen mijn dochter Jerusha - zoals Mr. Edwards schrijft, - in de kamer kwam, zag hij tevreden naar haar en zei: *"Lieve Jerusha, ben je gewillig afscheid van mij te nemen? Ik ben geheel gewillig afscheid van je te nemen. Ik ben gewillig afscheid te nemen van al mijn vrienden, ook van mijn lieve broeder John die ik meer dan enig schepsel liefheb. Ik heb hem en al mijn vrienden aan God toevertrouwd en ik kan ze aan God achterlaten."*

(John zou hem opvolgen als zendeling te Bethel, Cranberry)

Toen 's avonds iemand met een Bijbel in haar hand in de kamer kwam sprak hij: *"O, dat dierbare boek! dat liefelijke boek! Ik zal het spoedig geopend zien, de verborgenheden die daarin zijn en de verborgenheden van Gods voorzienigheid zullen alle ontvouwd worden."*

In zijn laatste dagen heeft Brainerd veel lichamelijke benauwdheid doorstaan. Op 8 oktober, de dag vóór hij stierf, zei hij dat het voor anderen onmogelijk was te begrijpen welke smarten hij in zijn borst voelde. Hij toonde veel vrees dat hij God zou onteren door ongeduld onder zijn lijden. Hij verlangde dat anderen veel bezig zouden zijn in voor hem te bidden en te vragen of de Heere hem wilde ondersteunen en geduld geven.

Niettegenstaande zijn lichamelijke ellende bleef het belang van Sion met groot gewicht op zijn ziel gebonden.

Het liefst wilde hij op de Dag des Heeren heengaan. Zo sprak hij op een sabbat: "Ik ben op een sabbat geboren en ik heb reden te geloven dat ik op een sabbat ben wedergeboren en ik hoop dat ik op deze sabbat zal sterven."

Het was echter Gods tijd nog niet. Op dezelfde dag riep hij uit: "Ik ben nu bijna in de eeuwigheid; God weet dat ik verlang om daar te zijn. Mijn werk is gedaan."

"Ik zal spoedig bij de heilige engelen zijn."

"Hij zal komen en niet dralen."

Ook was hij bereid om van Jerusha te scheiden, met wie hij zich zo verbonden voelde. Zo vroeg hij haar of zij gewillig was om afscheid van hem te nemen, waarop hij zei:

"Lieve Jerusha, als ik niet dacht dat ik jou zou zien en gelukkig met je zou zijn in een andere wereld, zo zou ik niet van je kunnen scheiden. Maar we zullen een zalige eeuwigheid met elkaar doorbrengen."

Zijn broer John, zijn opvolger op het zendingsveld, kwam op dezelfde dag aan. Brainerd heeft zijn wens verkregen hem nog te ontmoeten vóór hij stierf. Hij ontving kracht om met John een nuttig en onderwijzend gesprek te voeren over zijn gemeente in New Jersey en over het grote belang van de zuivere godsdienst onder de Indianen.

Wat was David blij hem nog te zien! Hij kon nauwelijks meer spreken.

In de morgen van 9 oktober 1747 vloeiden deze woorden nog van zijn lippen: *"Hij zal komen, Hij zal niet achterblijven, ik zal spoedig verlost zijn en God verheerlijken met de engelen."*

Toen blies hij de laatste adem uit, en - zo voegde Edwards eraan toe, - 'zijn ziel werd, als wij wel mogen besluiten, door zijn dierbare Heere en Meester ontvangen, als een uitnemende getrouwe dienstknecht, in een staat van volmaakte heiligheid en genieting van God, naar Wie hij zo vaak verlangd had, en door de heerlijke vergadering in de hemel verwelkomd, als één die bijzonder bekwaam was om zich met hen te verenigen in hun gezegende bezigheden en genietingen.'

De maandag die volgde, vond de begrafenis plaats op het kerkhof van Northampton. Edwards hield bij die gelegenheid een indrukwekkende preek over 2 Korinthe 5:8: "Maar wij hebben goede moed, en hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen."

Hoofdstuk 14.

Zijn opvolgers

Edwards was zo onder de indruk van de persoon en het leven van Brainerd, dat hij besloot om zijn leven te beschrijven en hieraan gedeelten uit zijn dag boek toe te voegen. Het werd in 1749 in Boston uitgegeven. Enkele maanden na het sterven van de zendeling, schreef hij dienst broer John over zijn voornemen en hij vroeg hem om meer gegevens. John was ook zendeling onder de Indianen geworden en heeft dit werk jaren lang mogen doen.

Het heengaan van Brainerd betekende een lege plaats in het huis van Edwards, die weldra gevolgd werd door nog een verlies. Jerusha, de tweede dochter van de predikant, die Brainerd enkele maanden verzorgd had, werd op 14 februari 1748 door de dood uit het leven weggerukt. Vijf dagen was zij maar ziek geweest. Achttien jaar was zij oud, toen zij stierf en een plaats kreeg naast het graf van haar vriend.

Edwards schreef aan een vriend: 'Ik heb grote voldoening over haar staat, van wat ik van haar weet in haar leven en van wat in haar bleek bij haar dood. David Brainerd die een innige geestelijke verbondenheid met haar had, met wie zij als zijn verpleegster negentien weken voor zijn dood verkeerd had, drukte een grote voldoening uit over de staat van haar ziel en hij zag haar niet alleen als een heilige, maar als een zeer uitnemende heilige.'

'Zij heeft een hart vertoond dat in de loop van haar leven, al vele jaren voor haar dood, ongewoon aan God was toegewijd. Zij zei op haar sterfbed dat zij gedurende verschillende jaren niet één minuut had gezien waarin zij begeerde om anders te leven voor welke zaak ook, dan om goed te doen, voor God te leven en te doen wat tot Zijn eer mocht strekken.'

Begin december 1750 kreeg Edwards een voorstel van de gemeente van Stockbridge, een plaats ten westen van Northampton, om haar predikant te worden. Hierbij bleef het niet, want tegelijkertijd zond het zendingsgenootschap 'om het evangelie in New-England voortgang te doen vinden' hem een brief waarin zij hem aanboden om onder de Housatonnucks Indianen te arbeiden. Deze stam woonde niet ver van Stockbridge af. Hij zag beide voorstellen als een vingerwijzing van God om definitief afscheid te nemen van Northampton. In januari verliet hij de pastorie en vertrok naar zijn nieuwe woonplaats. Hier woonden en werkten enige tijd de reeds overleden zendingen John Sergeant en David Brainerd. Sergeant was in 1749 op 38 leeftijd overleden. Zijn werk onder de Indianen had vrucht gedragen. Bij zijn dood waren 42 Indianen lid geworden van de kerk van Stockbridge.

Het werk onder de Indianen werd door Edwards, een bekwaam theoloog, voortgezet. Zijn werk duurde tot 1757. Niet lang daarna - 1758 - kwam ook aan zijn leven een einde en mocht hij door de poorten ingaan in de Stad Gods.

Als beschrijving van de hemelse stad, waarin alle moegestreden gelovigen eens zullen ingaan, eindigt Jesse Page zijn boek over Brainerd met een gedeelte uit de christenreis van Bunjan:

"Deze mannen, zo ik in mijn droom bemerkte, gingen heen en ziet zoals zij gingen, werden zij gans veranderd en zij kregen een gewaad aan, dat blonk gelijk goud. Daar waren er ook met harpen en kronen tot een teken van ere. Toen hoorde ik in mijn droom dat al de klokken in de stad van blijdschap luidden, en dat er gezegd werd: Gaat in, in de vreugde uws Heeren! Ik hoorde daarna ook, dat deze mannen zelfs met luide stem zongen: 'Dankzegging, eer, heerlijkheid en kracht zij Hem Die op de troon zit, U en het Lam, tot in alle eeuwigheid.'

Zo als nu de poorten open gingen om deze mannen in te laten, zag ik ze achterna, en ziet de stad blonk gelijk de zon, de straten waren van goud en op dezelve wandelden er velen met kronen op hun hoofd en palmtakken in hun handen, hebbende gouden harpen om daarbij lof te zingen.

Daar waren er ook die vleugelen hadden en zij antwoordden de een den ander en dat zonder enig ophouden, zeggende: *Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen!* En daarna werden de poorten gesloten.

Ik, dit gezien hebbende, wenste mijzelf in hun midden."

*O, liefelijk en gezegend land,
Zal ooit mijn oog u zien?
Zal ik door 's Heeren sterke hand,
Ooit 's vijands strik ontvlien?*

*Ik heb een weinig hoop in 't gaan,
Tot troost in mijnen loop,
Maar is de prijs aan 't eind der baan,
Voor mij? Daar 'k nu slechts hoop.*

*Dan zult gij juichend binnengaan,
En Christus eeuwig loven,
Die door Zijn strijd eens overwon,
En ontsloot de poort daar Boven.*